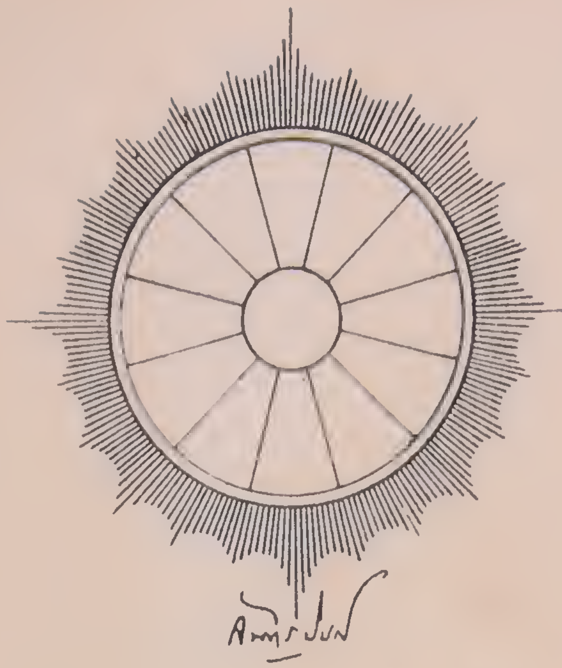

พระเครื่อง

ของ

ฉันทิชย์ กระแสสินธุ์

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ

พระวรพจน์วินิจฉัย

(กระจ่าง แพ่งสภา)

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม

อังคารที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๑๔

พระวรพจน์วินิจฉัย (กระจ่าง แพ่งสภา)
ชาตะ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๓๐
มรณะ ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๔
รวมอายุย่างปีที่ ๘๕

ประวัติ
พระวรพจน์วินิจฉัย

พระวรพจน์วินิจฉัย (กระจ่าง แพ่งสภา) เป็นบุตรของมหาอำมาตย์ตรี พระยาเกษมศุขการีราชสุภาวดี ศรีมณฑาดุลราช (คลับ แพ่งสภา) และคุณหญิงเกษมศุขการี (ไผ่ แพ่งสภา) เกิดวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๓๐ ที่ตำบลวัดตึก อำเภอสัมพันธวงศ์ จังหวัดพระนคร มีพี่น้องคือ

๑.	พระวรพจน์วินิจฉัย	(กระจ่าง แพ่งสภา)
๒.	พันเอก พระอินทรสรศัลย์	(สอาด แพ่งสภา)
๓.	พระยาสุจริตธรรมพิศาล	(ลออ แพ่งสภา) ถึงแก่อนิจกรรม
๔.	ด.ญ. อุไรวรรณ แพ่งสภา	ถึงแก่กรรมแต่เยาว์
๕.	ด.ช. หรอย แพ่งสภา	ถึงแก่กรรมแต่เยาว์
๖.	นายสุขุม แพ่งสภา	

การศึกษา

พ.ศ. ๒๔๔๐ ศึกษาที่	โรงเรียนราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๔๔๕	โรงเรียนสวนกุหลาบภาษาอังกฤษ
พ.ศ. ๒๔๔๘	โรงเรียนกฎหมาย
พ.ศ. ๒๔๕๒	สอบได้ชั้นเนติบัณฑิต

ได้ทำการสมรสกับ น.ส. เจิม หังสสูต ธิดาพระยาพิพิธโภคัยสวรรย์ และคุณหญิงพิพิธโภคัยสวรรย์ มีบุตรและธิดา

๑.	พันตรี กำจร แพ่งสภา	ถึงแก่กรรม
๒.	ด.ญ. กรรเจียก แพ่งสภา	ถึงแก่กรรม
๓.	นางบุษบาจันทร์ แพ่งสภา	
๔.	นายชั้นฉัตร แพ่งสภา	

รับราชการ

พ.ศ. ๒๔๔๗	เป็นครูกรมศึกษาธิการ กระทรวงธรรมการ
พ.ศ. ๒๔๔๘	เป็นเสมียนศาลฎีกา
พ.ศ. ๒๔๕๓	เป็นผู้พิพากษาศาลจังหวัดลพบุรี
พ.ศ. ๒๔๖๑	เป็นผู้พิพากษาศาลจังหวัดยะลา
พ.ศ. ๒๔๖๓	เป็นผู้พิพากษาศาลอาญา
พ.ศ. ๒๔๖๔	เป็นผู้พิพากษาศาลแพ่ง
พ.ศ. ๒๔๗๒	เป็นผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
พ.ศ. ๒๔๘๕	เป็นผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ข้าราชการตุลาการชั้นเอก

ยศและบรรดาศักดิ์

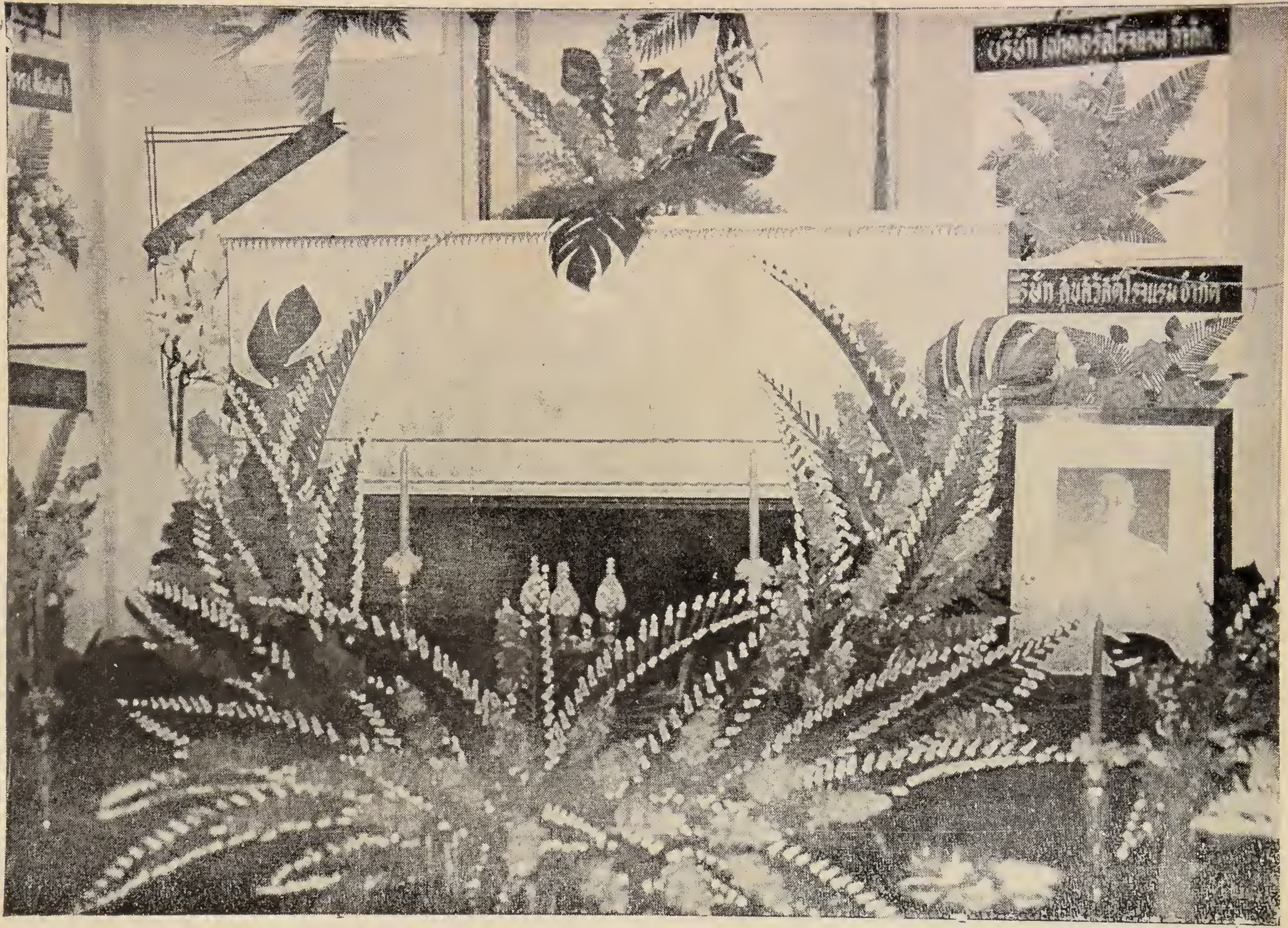
พ.ศ. ๒๔๕๒	รองอำมาตย์เอก หลวงนรการณ์วิสุทธิ์
พ.ศ. ๒๔๕๙	อำมาตย์ตรี หลวงนรการณ์วิสุทธิ์
พ.ศ. ๒๔๖๐	อำมาตย์โท หลวงนรการณ์วิสุทธิ์
พ.ศ. ๒๔๖๒	อำมาตย์โท พระวรพจน์วินิจฉัย
พ.ศ. ๒๔๖๗	อำมาตย์เอก พระวรพจน์วินิจฉัย

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

พ.ศ. ๒๔๕๖	เหรียญบรมราชาภิเษกเงิน รัชกาลที่ ๖
พ.ศ. ๒๔๕๗	เบญจมาภรณ์ช้างเผือก
พ.ศ. ๒๔๖๑	จตุถาภรณ์ช้างเผือก
พ.ศ. ๒๔๖๘	เหรียญบรมราชาภิเษก รัชกาลที่ ๗
พ.ศ. ๒๔๗๓	เหรียญจักรพรรดิมาลา
พ.ศ. ๒๔๗๕	เหรียญฉลองพระมหานคร
พ.ศ. ๒๔๘๐	ตริตาภรณ์ช้างเผือก

พระวรพจน์วินิจฉัย ได้ออกจากราชการ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๖ เนื่องจากครบเกษียณอายุราชการ และพักอยู่ที่บ้านเกษมสุข (เลขที่ ๒ ซอยเกษมโสภณ บางกระบือ พระนคร) โดยตลอดมา เมื่อออกจากราชการแล้วท่านได้ใช้เวลาส่วนมากอยู่กับกล้วยไม้ เพราะเป็นสิ่งที่ท่านชอบและให้ความสนใจศึกษามาตั้งแต่หนุ่มจนมีความรู้ในด้านนี้เป็นอย่างดี ฉะนั้น กล้วยไม้ที่ท่านส่งเข้าประกวดจึงได้รับรางวัลอยู่เสมอ ๆ ทั้งยังมีนิสัยรักหนังสือ ชอบค้นคว้าหาความรู้เป็นประจำ ทำให้ท่านเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ทันต่อเหตุการณ์ของโลก เมื่อลูกหลานมาเยี่ยมเยียน ท่านจึงสามารถสนทนาเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศ รวมทั้งวิทยาการก้าวหน้าใหม่ ๆ ได้อย่างทันสมัยโดยเสมอมา ในด้านการทำบุญสุนทานนับได้ว่าท่านเป็นผู้ที่มีจิตใจเมตตากรุณาโอบอ้อมอารีอย่างยิ่ง ด้วยท่านได้ให้ความอุปการะเด็ก ๆ ไว้หลายคน ทั้งให้การศึกษาเป็นอย่างดีเท่าที่สติปัญญาเขาเหล่านั้นจะรับได้ ให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก ท่านมีความเลื่อมใสมั่นคงในพระพุทธศาสนา ประกอบการกุศลตามจารีตประเพณีอยู่เนืองนิตย์

พระวรพจน์วินิจฉัย ได้ป่วยเป็นโรคมะเร็งมานานแล้ว แต่โรคเพิ่งจะปรากฏให้เห็นเมื่อประมาณเดือน มิถุนายน ๒๕๑๔ นี้เอง ได้ทราบอาการไปตรวจที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า และกลับมาพักรักษาตัวที่บ้าน แต่อาการก็มีแต่ทรงกับทรุดเท่านั้น และเริ่มอ่อนเพลียลงเป็นลำดับ เมื่อวันที่ ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๔ มีอาการอ่อนเพลียมาก และถึงแก่กรรมเพราะหัวใจวาย ด้วยอาการสงบ เมื่อเวลา ๑๙.๔๕ น. ท่ามกลางบรรดาลูกหลานและนายแพทย์ผู้ทำการรักษา สิริรวมอายุได้ ๘๔ ปี ๓ เดือน ๑๘ วัน

คำนำ

เนื่องในการพระราชทานเพลิงศพ พระวรพจน์วินิจฉัย (กระจ่าง แพ่งสภา) ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม ในวันอังคารที่ ๒๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๔ คุณชั้นฉัตร แพ่งสภา มีความประสงค์จะพิมพ์หนังสือที่เกี่ยวกับสารคดีวิชาการเป็นอนุสรณ์แก่ผู้วายชนม์ ได้ปรารภกับข้าพเจ้าว่าใคร่จะพิมพ์เรื่อง ขันหมาก ขันพลูบูชา ซึ่งเป็นเรื่องที่ข้าพเจ้านำออกบรรยายทางวิทยุโทรทัศน์ช่อง ๔ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๑๔ ในรายการตามรอยลายสือไท แต่โดยที่เรื่องดังกล่าว เป็นเรื่องบรรยายประกอบภาพยนตร์สั้นๆ ชั่วระยะเวลาเพียง ๑๕ นาที เหมาะแก่การฟัง เมื่อได้ฉายภาพยนตร์ให้ชมเท่านั้น ไม่สมควรจะนำมาพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงคราวนี้ ข้าพเจ้าจึงได้เสนอให้พิมพ์เรื่อง "พระเครื่อง" ซึ่งข้าพเจ้าได้นำมาเขียนขึ้นเพื่อบรรยายทางสถานีวิทยุ ท.ท.ท. และเมื่อคุณชั้นฉัตร แพ่งสภา ได้อ่านเรื่อง 'พระเครื่อง" แล้ว ก็ตกลงขอรับเรื่อง "พระเครื่อง" พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ด้วยความพอใจ

"พระเครื่อง" เรื่องนี้ ข้าพเจ้าได้เขียนขึ้นรวม ๑๓ ตอน สำหรับบรรยายในรายการ ท.ท.ท. ปริทัศน์ เป็นเรื่องที่มีผู้สนใจฟังกันมาก แต่เขียนยังไม่สิ้นกระแสความของกระบวนการพระเครื่อง ยังกำลังเขียนและค้นหาหลักฐานประกอบการเขียนอยู่อีก เมื่อคุณชั้นฉัตร แพ่งสภา มีความต้องการเพียงเท่าที่เขียนไว้ไปพิมพ์เป็นอนุสรณ์ แด่คุณพระวรพจน์วินิจฉัย ข้าพเจ้าก็ยินดีมอบให้พิมพ์ด้วยความเต็มใจ

เรื่อง "พระเครื่อง" ที่เขียนไว้ ยังไม่ครบถ้วนทุกประเภท เพราะยังขาดอยู่อีกเป็นอันมาก และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นการเขียนที่ยังไม่ได้ตรวจสอบหาหลักฐานถึงที่มาของพระเครื่องเหล่านั้น รวมทั้ง "พระเครื่อง" ประเภทต่าง ๆ

อีกด้วย เพราะในชั้นต้นนี้เป็นการเขียนจากความทรงจำที่ได้มีประสบการณ์มา ฉะนั้น หากท่านผู้อ่านที่ทราบเรื่องนี้ดี เมื่อได้พบเห็นข้อความอันใดที่ไม่สมบูรณ์ ก็ได้โปรดอภัยด้วยจะขอบพระคุณยิ่ง

ข้าพเจ้าขออนุโมทนาด้วย คุณชั้นฉัตร แพ่งสภา ผู้จัดพิมพ์หนังสือ "พระเครื่อง" สำหรับเป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิง พระวรพจน์วินิจฉัย (กระจ่าง แพ่งสภา) และขอให้อานิสงส์จากการบำเพ็ญกุศลสนองคุณครั้งนี้ จงเป็นผลสนองให้ดวงวิญญาณของท่านผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ประสบความสุขความสำเร็จในสัมปรายภพตามควรแก่คติวิสัยด้วย เทอญ

(นายฉันทิชย์ กระแสสินธุ์)

บ้าน กระแสสินธุ์
๑๐๔ ซอยมิตรอนันต์ ถนนนครไชยศรี
สี่แยกราชวัตร พระนคร

พระเครื่อง

ของ

นายฉันทิชย์ กระแสสินธุ์

“*พระเครื่อง*” คืออะไร ข้าพเจ้าเชื่อว่าท่านคงจะได้รับคำถามเช่นนี้มาแล้ว ดังนั้นจะขออธิบายคำ “*พระเครื่อง*” สู่กันฟังเป็นการเพิ่มพูนความรู้ตามสมควร

คำว่า “*พระเครื่อง*” นี้ เรียกกันว่า “*พระเครื่องราง*” เป็นพระองค์เล็ก ๆ ที่สร้างขึ้นจาก โลหะบ้าง ชินบ้าง และพวกเกษรดอกไม้บ้าง โดยพระคณาจารย์หรือมหาเถรผู้ทรงคุณวิเศษทางพระพุทธศาสนา หรือผู้ทรงคุณวิเศษลางท่าน การที่พระคณาจารย์หรือพระมหาเถรผู้ทรงคุณวิเศษได้สร้าง “*พระเครื่องราง*” ขึ้น ก็เพื่อประสงค์จะให้ผู้ที่มีความศรัทธาประสาทะ นำติดตัวไปในที่ต่าง ๆ ได้ทุกโอกาส เป็นกำลังน้ำใจให้บังเกิดความมั่นคงในพระบรมพุทธานุภาพ เพราะพระเครื่องรางที่ประจุพระพุทธคุณอันประกอบด้วยผง ๑๐๘ ประการ นั้น ย่อมป้องกันสรรพภยันตรายได้ทุกประการ และส่งผลให้ผู้มีศรัทธาประสาทะเจริญรุ่งเรืองด้วยมนุษยสมบัติทั้ง ๔ ประการอีกด้วย

ในโอกาสนี้จำต้องอธิบายคำว่า “*เครื่องราง*” เสียก่อน ส่วนคำ “*พระเครื่องราง*” จะอธิบายในลำดับต่อไป คำว่า “*เครื่องราง*” นั้น ได้แก่วัตถุต่าง ๆ ที่หายาก นิยมกันว่าเป็นสิ่ง “*กายสิทธิ*” ผู้ใดมี “*เครื่องราง*” อยู่กับตัว ก็สามารถบันดาลให้เป็นผู้มีโชคลาภ ปราศจากภัย เจริญในสิ่งปรารถนา “*เครื่องราง*” เหล่านี้ได้แก่ “*เหล็กไหล*” “*ไข่ทองแดง*” “*แก้วตาแมว*” “*แร่วหิน*” “*ดินเหนียว*” “*เบี้ยววิเศษ*” ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ ถือกันว่าเป็นของวิเศษเพราะหายาก ผู้ใดสามารถมีไว้ในครอบครองจักเป็นผู้สามารถในการงานต่าง ๆ ตลอดจนการรบพุ่ง สมัยโบราณผู้ที่เป็นแม่ทัพนายกอง ต้องเป็นผู้สำเร็จวิชาอาคมจากสำนักอาจารย์ผู้ทรงคุณวิเศษ เช่น เณรแก้ว เมื่อศึกษากับอาจารย์คงวัดแค เมืองสุพรรณบุรี อาจารย์คงก็สอนเวทมนต์คาถาให้เป็นอันมาก

"พอสิ้นแสงสุริยาเวลาจวน อุส่าห์ด่วนหมอบมองเข้าห้องใน
ไปกบิดพัดวีพระอาจารย์ ให้สำราญชื่นจิตพิสมัย
ปฏิบัติมิให้ขัดข้องเคืองใจ สมภารแนะนำให้ไม่ช้าการ
สะกดทัพจับพลทั้งปลุกผี ผูกพยนต์ฤทธิ์กำแหงหาญ
บิดมังกำบังตนทนทาน สะเดาะดานโซ่กุญแจประจักษ์ใจ
ทั้งพิไชยสงครามทั้งความรู้ อาจปราบศัตรูไม่สู้ได้
ฤกษ์ผานาทีทุกสิ่งไป ทั้งเสกใบมะขามเป็นต่อแตน
ชำนาญทั้งการศึกลึกลับ คุมพลแม่ทัพนับแสน
สู้ศึกได้สิ้นทั้งดินแดน มหาละลวยสุดแสนเสน่ห์ดี
จังงังขลังคะนองล่องหน ฤทธิรณแรงราวกับราชสีห์
ถอนอาถรรพ์กันประกอบประกับมี เลี้ยงผีพรายกระซิบทุกสิ่งไป"

สิ่งเหล่านี้เป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของบรรดาแม่ทัพนายกองที่จะต้องศึกษา และบรรดาแม่ทัพนายกองนั้นเอง ยังจะต้องมีพระเครื่องรางต่าง ๆ ประกอบอีกด้วย เช่น พญากรุงกาพ เมื่อได้รับโองการจากพระเจ้าเชียงใหม่ ให้ยกพลไปสู้กับขุนแผน นั้น พญากรุงกาพเป็นผู้เคารพนับถือ "*พระเครื่องราง*" ได้แต่งตัวประกอบด้วย "*พระเครื่องราง*" ออกรบศึก มีกล่าวไว้ในคำกลอนเสภาว่า

"ครานั้นกรุงกาพชำนาญทัพ จบจับเครื่องอานเข้าตกแต่ง
นุ่งยกอย่างลาวขาวทองแดง ใส่เสื้อกรองทองแล่งเป็นอย่างครุฑ
สายสังวาล "ภควัม" ประคำคล้อง แหวนทองบิ่นมราชคาดตะกรุด
เสื้อในลงยันต์กันอาวุธ เข็มขัดขุดขมองพรายเป็นลายดุน
เหน็บกฤชตรงลงอาคมประจุขาด แล้วซ้ำคาดราดตะคดหนามขนุน
ใส่หมวกถักไหมทองกรองตาขุน สะพายดาบญี่ปุ่นฝักหุ้มทอง
เอาน้ำพระสรงองค์นารายณ์ มาพรมกายกรายกรากออกจากห้อง
ควาญเทียบช้างประทับเข้ารับรอง ก็ย่างย่องขึ้นคอจับขอกราย"

พระ *"ภควัม"* ที่กล่าวในที่แห่งนี้ คือ พระบีดทวาร ซึ่งสร้างสมัยแรกในประเทศอินเดีย ราวพุทธศักราช ๑๒๐๐ ปี อนึ่ง *"เครื่องราง"* นั้น นอกจาก *"พระเครื่องราง"* แล้ว ยังมีพวก *"รากไม้ไพลว่าน"* ประกอบเป็นเครื่องรางอีกด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นของหายาก บรรดาผู้นิยมเครื่องรางชอบหามาไว้กับตัวเพื่อป้องกันและถือเป็น *"มงคล"* มีกล่าวไว้ในบทเสภาขุนช้างขุนแผน ว่า

"ควาญหมอท้ายคอคนสำคัญ　　ทหารนั้นนั่งกลางข้างละคน
มีอาวุธพร้อมสรรพสำหรับช้าง　　มายืนข้างสองแถวแนวถนน
สรวมสอดเสื้อลงใส่มงคล　　ล้วนอยู่ยงคงทนซึ่งศาสตรา
บ้างอยู่ด้วยรากไม้ไพลว่าน　　บ้างอยู่โอมอ่านพระคาถา
บ้างอยู่ด้วยเลขยันต์น้ำมันทา　　บ้างอยู่ด้วยสุราอาพัดกิน
บ้างอยู่ด้วยเขี้ยวงาแก้วตาสัตว์　　บ้างอยู่ด้วยกำจัดทองแดงหิน
บ้างอยู่ด้วยเนื้อหนังฝั่งเพชรนิล　　ล้วนอยู่สิ้นทุกคนทนศาสตรา"

เครื่องราง แต่ละประเภท ล้วนมีประวัติที่มาน่าพิศวง ควรจะนำมาเล่าสู่กันฟังให้ครบถ้วน แต่ว่าสำหรับคราวนี้ ข้าพเจ้าจะเล่าถึง *"พระเครื่องราง"* สู่กันฟัง

ปฐมกำเนิด การสร้าง *"พระเครื่องราง"* สืบเนื่องมาจากบรรดาพุทธมามกผู้ประสงค์จะได้พระปฏิมากร อันเป็นรูปแทนองค์พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าไปไว้บูชาติดตัว ยามจะไปบ้านเมืองไกล หรือเข้าสู่สนามรบ เพราะพระบรมพุทธานุภาพนั้น มีเป็นที่ล้นที่พ้นประการใดเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว ดังนั้น เพื่อให้สามารถจะนำพระบูชาไปกับตนได้ในสถานที่ทุรัศกันดารหรือการไปรบทัพจับศึก บรรดาพุทธมามกจึงได้พร้อมใจกันขอให้พระคณาจารย์หรือพระมหาเถรผู้ทรงคุณธรรม จัดการสร้างพระพุทธรูปเล็ก ๆ ขึ้นไว้ เพื่อจะได้นำติดตัวไปในที่ทุกแห่งได้ตามความประสงค์ ด้วยเหตุนี้การสร้างพระเครื่องจึงได้เกิดขึ้น

ตามประวัติหรือตำนานการสร้างพระเครื่องนี้ มีมานานแล้ว แม้ในประเทศอินเดียหรือธิเบตก็มีการสร้างพระเครื่องเหมือนกัน แต่ดูเหมือนจะเรียกกันว่า พระพิมพ์

ทำด้วยดินเผา แต่พระพิมพ์ที่ทำในประเทศไทยนั้น นิยมทำด้วยดินเผาก็มี ผงเกษรดอกไม้ก็มี และแร่เหล็กหรือเนื้อชินก็มี การสร้างพระเครื่องในประเทศไทย นิยมสร้างกันมานานแล้ว ตั้งแต่แรกตั้งกรุงสุโขทัย เราก็มีการสร้างพระเครื่องกันขึ้นแล้ว ซึ่งจะเห็นพระเครื่องแบบต่าง ๆ ที่สร้างในสมัยกรุงสุโขทัยที่เรียกกันว่า "*พระร่วง*" นั้น เป็นต้น

พระเครื่องรางที่กล่าวนี้ วัตถุประสงค์ในการสร้าง นอกจากที่ได้พรรณนามาแล้ว ยังมีการสร้างเพื่อสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้สถาพรอีกด้วย เช่นการสร้าง*พระเครื่องกำแพงห้าร้อย* ที่ขุดได้จากกรุเมืองกำแพงเพชรและกรุงสุโขทัย และ*พระยืนแบบลีลา*ขุดได้จากกรุเมืองไชยปราการ พระเครื่องดังกล่าวนี้สร้างด้วยเนื้อชิน และสร้างเป็นจำนวนมาก สร้างเป็นแผงใหญ่เท่าจำนวนพระชาติในชาดกบ้าง สร้างตามแบบพระพุทธจริยาวัตร เช่น พระเดิน พระยืน (ที่เรียกว่าลีลา) บ้าง พระนั่งและพระนอนบ้าง พระในลักษณะเหล่านี้ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยองค์พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภ์เป็นประมุขในการสร้าง มีพระเถรานุเถระผู้ใหญ่ผู้ทรงอภิญญาและกำลังฌานสมาบัติแก่กล้าร่วมด้วย เมื่อสร้างเสร็จแล้วก็แจกจ่ายให้กับผู้ที่มีความเคารพนับถือและศรัทธาประสาทะในพระที่สร้างขึ้นนั้น ส่วนที่เหลือจากการแจกจ่ายไปบูชาก็นำเข้าบรรจุไว้ในสถูปหรือเจดีย์ตลอดจนในพระปรางค์เพื่อเป็นหลักฐานอันถาวรทางพระพุทธศาสนาต่อไป

การสร้างพระดังกล่าวนี้สืบต่อเนื่องกันมาทุกยุคทุกสมัย วิธีการสร้างและการใช้วัสดุในการสร้างส่วนมากเกือบจะเหมือน ๆ กัน เว้นแต่ลักษณะของเนื้อดิน เนื้อชิน หรือโลหะ ตลอดจนเนื้อผงเกษรดอกไม้ต่าง ๆ อาจแตกต่างกันไปบ้าง ส่วนแบบที่สร้างก็สร้างตามแบบที่นิยมกันอยู่ในยุคนั้นเช่น *ยุคเชียงแสน*หรือ*สุโขทัย* นิยมสร้าง*พระแบบลีลา* อันเป็นความหมายของการเสด็จออกสั่งสอนเวไนยสัตว์ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ลางทีสร้างเป็น*พระยืน* เรียก *พระเปิดโลก* ก็มี เรียก *พระร่วงรางปืน*ก็มี สุดแต่จะเรียกขานกันตามลักษณะของพระที่เห็น โดยเฉพาะ*พระภควัม* ที่เรียกว่า *พระปิดตา*หรือ*พระปิดทวาร* นั้น เป็นพระที่แรกสร้างขึ้นในประเทศอินเดีย ใช้เนื้อโลหะชนิดพิเศษ มีน้ำหนัก ลักษณะและลีลาเป็นรูปแขกอย่างชัดเจน ส่วน พระภควัม ที่สร้างขึ้นในสมัยสุโขทัยและอยุธยายังไม่เคยปรากฏมี แต่สร้างขึ้นยุครัตนโกสินทรเคยเห็นบ้างโดยเกจิอาจารย์ลางท่าน

"*พระเนื้อชินสมัยเชียงแสน*" องค์ขนาดเล็ก มีลักษณะคล้ายพระลีลาแบบสมัยสุโขทัย แต่รูปทรงโปร่ง มีลักษณะอันเต็มไปด้วยพุทธศิลป ข้าพเจ้าได้มาจากเวียงไชยปราการคราวไปราชการเกี่ยวกับสำรวจแหล่งน้ำมันที่เมืองฝาง ๒ องค์ เป็นพระยืนยกพระบาท สร้างด้วยชิน ลักษณะงดงาม ทั้งองค์ได้ถูกสร้างขึ้นด้วยแบบพุทธศิลป์อันเลิศลักษณะ และนายอำเภอเมืองฝางได้มอบให้ ฯ พณ ฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ขณะที่ไปตรวจราชการแหล่งน้ำมันฝางด้วย ๒ องค์

"*พระเครื่อง*" ที่เรียกกันว่า "*พระเครื่องราง*" นี้ มีคุณสมบัติมหัศจรรย์เป็นอย่างใด เป็นเรื่องที่รู้เฉพาะตน คือรู้เฉพาะผู้ที่เคารพนับถือและมีศรัทธาปสาทะเท่านั้น การที่จะบรรยายว่ามีอะไรบ้างนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ควรนำมากล่าว จะกล่าวแต่เพียงว่าเพราะเหตุใด "*พระเครื่องราง*" จึงเป็นที่นิยมของชาวพุทธมามกทั่วราชอาณาจักรนั้น น่าจะมีปาฏิหาริย์และพระบรมพุทธานุภาพอยู่ด้วยอย่างไม่ต้องสงสัย.

พระเครื่อง
(ตอนที่ ๒)

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ความนิยมสร้างพระเครื่องมีมาแต่ครั้งประชาชนชาวไทยได้รับนับถือพระพุทธศาสนา หลักฐานการสร้างพระเครื่องที่ค้นพบในประเทศไทย ที่เก่าแก่ที่สุดน่าจะไม่เกินยุคเชียงแสน *(ในที่แห่งนี้ข้าพเจ้าจะยังไม่กล่าวถึงอาณาจักร ทวารวดี นครปฐม และอู่ทอง ซึ่งจะขอยกไปกล่าวคราวหน้าต่างหากจากเรื่องนี้)* เพราะยุคเชียงแสนนี้ เป็นยุคทองแห่งพุทธศิลป ปรากฏว่าอิทธิพลของพระพุทธศาสนาได้หลั่งไหลเข้ามาในอาณาจักรเชียงแสนอย่างมากมาย และพิเคราะห์ตามประวัติศาสตร์แห่งพระพุทธศาสนาก็เห็นว่ายุคที่กล่าวนี้เป็นยุคที่พุทธศาสนาได้แพร่เข้าสู่อาณาจักรในแหลมสุวรรณภูมิ ตลอดปลายแหลมสุดและฝังลึกเป็นปึกแผ่นแน่นหนา ในประเทศที่อยู่ปลายแหลมสุวรรณภูมิ แม้จนถึงเกาะสุมาตรา ที่เรียกกันว่าปาเลมบัง ที่อยู่ทางทิศตะวันตก ซึ่งเรียกชื่ออาณาจักรหนึ่งว่า "*ศรีวิชัย*" อาณาจักรนี้เจริญรุ่งเรือง ทรงอานุภาพมาก สามารถปกแผ่เดชานุภาพยึดครองเกาะชวาได้ทั้งหมด และมีอำนาจเหนือเกาะชวามากกว่า ๒๐๐ ปี และมีอำนาจขึ้นมาถึงดินแดนนครศรีธรรมราชและไชยาอีกด้วย อาณาจักรศรีวิชัย อยู่ที่ไหนแน่ ข้าพเจ้าจะเลยไปก่อน เพราะบัดนี้เราได้ค้นคว้าทางประวัติศาสตร์กันมาก ลางท่านก็ว่าอยู่ที่อำเภอไชยานี่เอง เพราะว่ามีเขาชื่อศรีวิชัย พระบรมธาตุไชยาก็เป็นพยานอยู่

การที่ยกเอายุคศรีวิชัยขึ้นมากล่าว ก็เพราะยุคนี้เป็นยุคที่มีความเจริญในด้านพุทธศาสนาและพุทธศิลป หรือปฏิมากรรมศิลปเหมือนกับยุคเชียงแสนเป็นอันมาก ฝีมือช่างที่สร้างพุทธปฏิมากรในยุคเชียงแสน และยุคศรีวิชัยถือกันในวงช่างว่า เป็นฝีมือช่างสกุลเดียวกัน ดังนั้น ทั้งสองยุคนี้จึงเป็นยุคทองแห่งพุทธศิลป บรรดาพระพุทธรูปที่งดงามมีพุทธลักษณะเป็นที่ปรากฏในประเทศไทยสมัยนี้ เป็นพระพุทธรูปยุคเชียงแสนทั้งหมด ก็เพราะฝีมือช่างที่เหมือนกันเช่นนี้ จะเป็นอย่างอื่นมิได้ นอกจากจะเป็นเพราะต้นสกุลช่างได้ไปจากที่แห่งเดียวกัน ซึ่งครั้งนั้นประมาณ พุทธศักราช ๑๒๐๐ ถึง พุทธศักราช ๑๔๐๐ แห่งกษัตริย์พระราชวงศ์ไศเลนทร

ระหว่างพุทธศักราชที่กล่าวนี้ พระพุทธศาสนาได้แพร่เข้าสู่กรุงศรีวิชัย พร้อมกันนั้นศิลปวิทยาการต่างๆ ก็ได้ตามเข้าไปด้วย และก็เป็นยุคเดียวกันนี่เองที่อาณาจักรเชียงแสน ก็ได้รับเอาพระพุทธศาสนาและคติธรรมต่างๆ ตลอดจนศิลปวิทยาการจากอินเดียเข้าไว้ด้วยดุจกัน พิเคราะห์ตามยุคที่กล่าวนี้ ในประเทศอินเดียตรงกับสมัยคุปตะ ก็แหละศิลปสมัยคุปตะนั้น ทราบกันอยู่ในกลุ่มนักศึกษาวิชาโบราณคดีแล้วว่าเป็นยุคที่รุ่งเรืองมากยุคหนึ่ง การที่พระพุทธศาสนาได้ไปก่อตั้งขึ้นที่แหลมสุวรรณภูมิ และไปเจริญขึ้นที่กรุงศรีวิชัยก่อน แล้วย้อนขึ้นมาทาง นครปฐม ทวารวดี อู่ทอง ลพบุรี ขึ้นไปถึงเชียงแสน นั้น เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ ทั้งนี้ โดยอาศัยศึกษาจากพุทธศิลป และสถาปัตยศิลปเป็นสิ่งสำคัญ อนึ่ง การที่นำเอาศิลปะแห่งอาณาจักรเชียงแสนมาบรรยายเปรียบเทียบให้เห็นฝีมือการสร้างพุทธปฏิมากรเป็นเพราะฝีมือช่างยุคเชียงแสนไม่เหมือนกับฝีมือช่างสมัยศรีวิชัยได้อย่างอัศจรรย์ ดังนั้น จึงสันนิษฐานเป็นอย่างอื่นมิได้ นอกจากจะมีแหล่งกำเนิดและต้นสกุลช่างไปจากที่แห่งเดียวกัน นั่นคือหมายความว่าราวพุทธศักราช ๑๓๐๐ นั้น อาณาจักรเชียงแสนได้ตั้งมั่นขึ้นแล้วบนผืนแผ่นดินไทย ถ้าหากว่าในเรื่องที่กล่าวนี้ยังจะมีผู้สงสัยอยู่อีก ก็เชิญท่านทั้งหลายไปสังเกตพุทธลักษณะปฏิมากรสมัยเชียงแสน กับสมัยศรีวิชัยที่ปรากฏในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติดูด้วยตนเอง แล้วท่านจะทราบทันทีว่า อิทธิพลของศิลปะและฝีมือช่างแห่งอาณาจักรศรีวิชัยกับอาณาจักรเชียงแสนนั้น ไปจากที่แห่งเดียวกัน

ข้าพเจ้าขอย้อนมากล่าวถึงพระเครื่อง อันสืบเนื่องมาจากการเคารพนับถือพระพุทธศาสนาของคนไทยต่อไปใหม่ การที่มีการสร้างพระพุทธรูปขึ้นด้วยช่างฝีมือเอกนั้นเอง เป็นอุดคนิมิตรติดตาให้ประชาชนนิยมชมชื่น ประสงค์จักใคร่ได้ไปไว้ในเคหะสถานแห่งตนเพื่อการบูชากราบไหว้ ด้วยเหตุนี้ พระพุทธรูปสมัยเชียงแสนจึงมีขนาดตั้งแต่ใหญ่มากลงมาถึงขนาดหน้าตัก ๔ นิ้ว หรือ ๖ นิ้ว ขนาดพอเหมาะกับการประดิษฐานบูชาภายในบ้านเรือน แต่ความมีศรัทธาปสาทะของคนเราหาได้สิ้นสุดยุติเพียงเท่านั้นไม่ ยังต้องการนำติดตัวไปไหนต่อไหน เพื่อคุ้มครองและบังเกิดสวัสดิมงคลแก่ตนเองอีก *การสร้างพระเครื่องจึงได้กำเนิดขึ้นเพราะเหตุนี้ โดยพระคณาจารย์ หรือพระมหาเถรผู้ทรง*

คุณวิเศษและเจริญฌานสมบัติแก่กล้าในพระอุปถัมภ์ของพระมหากษัตริย์ หรืออุบาสกอุบาสิกาผู้เลื่อมใสในพระรัตนตรัย

ลักษณะพระพุทธรูปบูชาก็ดี พระเครื่องรางก็ดี วัตถุประสงค์ที่สร้างขึ้นนั้นนิยมสร้างจากพระพุทธลักษณะเป็นแบบฉบับ เช่นสร้างเป็นแบบ*ประทับวัชรอาศน์* คือ *ประทับแบบสมาธิเพชร*บ้าง แบบ*มารวิชัย*บ้าง แบบ*ลีลา*บ้าง แบบ*ประทับนั่งห้อยพระบาท พระหัตถ์ทั้งสองวางเหนือพระเพลา*บ้าง แบบ*ประทับห้อยพระบาท ยกพระหัตถ์ขวากรีดเป็นวงกลม พระหัตถ์ซ้ายวางเหนือพระเพลาซ้าย*บ้าง แบบ*ประทับยืนทิ้งพระพาหาทั้งสองข้าง*บ้าง แบบ*ประทับยืนยกพระหัตถ์ข้างขวา*บ้าง ทั้งนี้ เพื่อจักให้บรรดาผู้ได้พบเห็นรำลึกถึงพระพุทธเจ้าได้ทันทีว่า รูปปฏิมากรที่ตนได้เห็นนั้นเป็นพระปางใด และทรงบำเพ็ญพุทธกิจอย่างใด

พระพุทธรูปเหล่านี้ ถ้าเป็นองค์ขนาดใหญ่ก็มักจะสร้างด้วยเนื้อโลหะ ประสมแร่ธาตุต่างๆ ตลอดจน เงิน ทอง เป็นต้น ส่วนพระเครื่ององค์เล็กๆ นั้น สุดแต่พระคณาจารย์หรือพระเถระผู้สร้าง จะกำหนดเอาวัตถุหรือสิ่งใดเป็นอุปกรณ์สำคัญ แต่ส่วนใหญ่มักประกอบด้วย “*ผง ชิน ดิน แร่*” รวม ๔ ประการ หากจะมีอย่างอื่นบ้างก็เป็นเครื่องประกอบส่วนน้อย เพื่อให้ครบองค์คุณแห่งการสร้างเท่านั้น

การสร้างพระเครื่องรางด้วยผงก็ดี ด้วยชินก็ดี ด้วยดินหรือด้วยแร่ก็ดี ล้วนเป็นเรื่องที่น่ารู้ น่าศึกษา สมควรจะนำมาเล่าสู่กันฟังคือ *การสร้างด้วยผงนั้น หมายถึงผงเกษรดอกไม้* ตามพระคัมภีร์สร้างพระเครื่องกล่าวว่า *ต้องได้ผงเกษรดอกไม้ถึง ๑๐๘ ชนิด แล้วก็ผงธูปเทียนที่จุดบูชาพระรัตนตรัยและผงจารึกหัวใจพระคาถา “นะปฐมกัปป์” ที่ปรากฏในคัมภีร์วิสุทธิมรรค และพระไตรปิฎกสยามรัฐ เล่ม ๑๑ ข้อ ๘๐๓ หน้า ๓๐๓ สังยุตนิกายสคาถวรรคยักขะสังยุต ปฐมอินทกสูตร พระพุทธเจ้าตรัสกับอินทกะยักษ์ที่เริ่มต้นว่า “ปฐมะ กละลํ โหติ กะละลา โหติ อพฺ พุทํ”* นั้นเป็นต้น พระเถราจารย์ผู้สร้างจะนำเอาผงดั่งกล่าวมาคลุกการเข้ากับน้ำมันจันทน์ บดเคล้าให้เข้ากันเป็นเนื้อเดียว แล้วนำลงอัดในแบบพิมพ์ที่แกะสลักขึ้นตามแบบพุทธลักษณะ ซึ่งโดยมากจะเป็นแบบ*ประทับสมาธิเพชร, มารวิชัย, ลีลา, ไสยาศ* สุดแต่ความนิยมในลักษณะไหนมาก

ก็แกะแม่พิมพ์เป็นรูปนั้นๆ แต่ความหมายในที่แห่งนี้หมายถึงแทนองค์พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งสิ้น *ส่วนการสร้างแทนองค์พระอรหันต์สาวกองค์อื่นๆก็มีบ้าง เช่น สร้างพระเครื่องแทนองค์พระอัครสาวกฝ่ายขวา ฝ่ายซ้าย ที่เรียกกันว่า พระโมคคัลลาน์ พระสารีบุตร ผู้เป็นเอตะทัคคะทางอิทธิฤทธิ์ และทางปัญญาเป็นต้น* หรือ *การสร้างแทนองค์พระอรหันต์อื่นๆ ก็มีอีกเช่น สร้างแทนพระอุปคุต ผู้เลิศทางจำเริญสมบัติใต้สะดือทะเล และพระสิวลีผู้เลิศทางสมบูรณ์ลาภ ทั้งนี้* สุดแต่เกจิอาจารย์ใดจะนิยมนับถือท่านผู้ใด ก็มักจะสร้างพระเครื่องแทนพระองค์ที่ตนนับถือไว้เคารพบูชา

สำหรับ*การสร้างพระเครื่องด้วยเนื้อดินนั้นเล่า ผู้สร้างชอบเอาเนื้อดินเจ็ดท่า เจ็ดป่าช้า เจ็ดโป่ง เจ็ดโบสถ์* และ*ดินที่นำมาจากสังเวชนียสถาน มาคลุกการ แล้วผสมด้วยน้ำมนตร์และน้ำมันจันทน์ เข้าพิธีปลุกเศกด้วยพระพุทธาคม* แล้วทำพิธีพุทธาภิเษก วิธีนี้ทำเหมือนกันทุกแบบ เสร็จแล้วนำลงแม่พิมพ์ ลางอย่างต้องนำออกผึ่งแดด ลางอย่างต้องนำเข้าเตาสุบอีก ๑๐๘ คาบ ส่วนที่มีพิเศษออกไปกว่าอย่างอื่น คือ การสร้างพระเครื่องด้วยแร่และเนื้อชิน พระเครื่องประเภทนี้สร้างได้ด้วยยาก เพราะสมัยโบราณ เครื่องมือในการสร้างยังไม่บริบูรณ์เหมือนสมัยปัจจุบัน กว่าจะนำแร่สกุลต่างๆ มาหลอมให้เป็นเนื้อเดียวกัน แล้วเทเนื้อแร่ที่ละลายลงแม่พิมพ์ กว่าจะทำจนสำเร็จได้ก็เป็นการยากอย่างยิ่ง ดังนั้น ส่วนใหญ่ของพระเครื่องประเภทนี้ผู้สร้างหรือผู้เป็นอุปถัมภ์ในการสร้างมักจะเป็นองค์พระมหากษัตริย์เกือบทั้งสิ้น เพราะต้องลงทุน และต้องมีอิทธิพลในการสร้างเป็นอันมาก ซึ่งคนธรรมดาสามัญหรือพระคณาจารย์มักจะสร้างไม่สำเร็จเพราะขาดกำลังคน และกำลังทรัพย์ และด้วยเหตุนี้การขนานนามพระเครื่องจึงมักจะขนานตามนามของผู้สร้าง เช่น *พระเครื่องที่เรียกกันว่า พระร่วง* เป็นต้น

นอกจากนั้นการขนานนามพระเครื่อง ยังขนานตามลักษณะหรือเนื้อแร่ หรือเนาวะโลหะที่สร้างอีกมากอย่างมากประการ เช่น *พระเมคพัทเนื้อแร่ พระยอดธงเนื้อทองคำ นาก และเงิน พระสุพรรณหลังผาลเนื้อชิน พระกำแพงเพชร หรือพระนางพระยา*

ทำด้วยผงเกษรที่สุดจนกระทั่งพระพิมพ์สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังษี ซึ่งเป็นพระเครื่องรางที่มีมหาเสน่ห์ และเมตตามหานิยมสูงสุด พระเครื่องดังกล่าวนี้ล้วนเป็นพระเครื่องที่ขนานนามจากบุคคล หรือสถานที่ทั้งสิ้น

อนึ่ง คตินิยมของคนไทยนั้น ถือกันมาว่า คนสำคัญที่มีฝีมือเป็นที่นิยมนับถือของคนทั้งแผ่นดิน เมื่อตายไปแล้ว วิญญาณยังคงคุ้มครองแหล่งหรือประเทศบ้านเกิดของตน หาได้ไปทางไหนไม่ ประชาชนจึงนิยมสร้างพระพิมพ์ขึ้นแล้วอัญเชิญวิญญาณของบุคคลสำคัญนั้น ๆ เข้ามาประจำพระประเภทนี้ ได้แก่พระพิมพ์ลางอย่างที่เรียกกันว่า "*พระขุนแผน*" "*พระนางพระยา*" เป็นต้น วิสามัญบุคคลทั้งสองนี้ มีเนื้อเรื่องและพระเกียรติคุณในประวัติเช่นไร เป็นที่ทราบกันดีอยู่ทั่วกันแล้ว

ประเพณีบูชาพระเครื่อง หรืออาราธนาไปกับตนก็มีหลายแบบหลายอย่างด้วยกัน แต่วัตถุประสงค์ตรงกันอย่างหนึ่งคือ สรรเสริญพระรัตนตรัยก่อนแล้วสรรเสริญพระพุทธคุณบทฎีกาพาหุง ๘ บท นวหรคุณ และหัวใจพระคาถาต่าง ๆ โดยเฉพาะบูชาพระสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) นั้น ต้องบูชาด้วยพระคาถา ชินะบัญชร พระคาถานี้รจนาเป็นฉันท์ปัฐยาวัตร สรรเสริญพระรัตนตรัยแล้ว อัญเชิญพระอรหันต์ ๘๐ องค์มาประทับในเรือนกายให้เป็นสิริมงคล และจำเริญสวัสดีแก่ตน

การนับถือพุทธศาสนาและการบูชา พระพุทธปฏิมากร แทนองค์พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นวัฒนธรรมประจำชาติของชาวไทยมาแต่ปางบรรพ์ ดังนั้นการมีพระเครื่องรางไว้บูชาติดตัวอยู่เสมอ จึงเป็นประเพณีที่ประชาชนชาวไทย ควรภาคภูมิใจในการที่มีพระเครื่องรางไว้กับตน อย่างน้อยก็เป็นกำลังน้ำใจให้มั่นคงและเป็นสวัสดิมงคลด้วย การบูชาสิ่งที่เนื่องด้วยองค์พระพุทธเจ้าของชาวเรา.

พระเครื่อง
(ตอนที่ ๓)

ความนิยมนับถือ "*พระเครื่องราง*" เกิดขึ้นจากความศรัทธาในพระบวรพุทธศาสนาเป็นประการแรก ประการต่อมาก็ถึงคั่นบูชาพระไตรสรณคมน์ คือ น้อมเคารพสักการะ *พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์* มาเป็นที่พึ่งและระลึกถึง พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ พระมหากรุณาคุณ ของพระบรมศาสดาผู้ตรัสรู้พระอุตตรธรรมอันล้ำเลิศเป็นพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐสุด และโดยพระอุตตรธรรมที่ทรงค้นพบนั้น เมื่อพระพุทธเจ้าทรงประกาศสั่งสอนสรรพเวไนยนิกรแล้ว ก็ยังโลกทั้งสามให้ผ่องแผ้วร่มเย็นเป็นสุขทั่วหน้า ก็แหละการที่พระพุทธศาสนา ได้เจริญถาวรสืบมาจนทุกวันนี้ ก็ด้วยอาศรัยพระสงฆ์สาวกของพระองค์บวชเรียนปฏิบัติอนุศาสนีย์สืบเนื่องกันมาไม่ขาดสายเป็นประการที่สุด แต่ความศรัทธาของมนุษยนิกร หาเพียงพอเท่านั้นไม่ จำต้องได้สิ่งหนึ่งสิ่งใดมากำหนดยึดเหนี่ยวให้มั่นคงขึ้นอีก สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดพุทธปฏิมากร และพระเครื่องรางสำหรับประดิษฐานเคารพกราบไหว้ และติดตัวไว้ป้องกันสรรพอันตรายทั้งปวงตามที่ได้เล่ามาแล้ว

การสร้างพระเครื่องสำหรับติดตัวไว้เคารพบูชา มิใช่จะสร้างเฉพาะประชาชนชาวไทยผู้นับถือพระพุทธศาสนา แม้ในประเทศอินเดีย ประเทศพม่า ประเทศจีน ประเทศญวน ประเทศเขมร ก็สร้างด้วยกันทุกประเทศ และมีวัตถุประสงค์เหมือนกันทั้งหมด คือ เพื่อน้อมรำลึกถึง พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณพระมหากรุณาคุณของพระพุทธเจ้าเป็นประการสำคัญ

ข้าพเจ้าได้เล่ามาแล้วว่า *การสร้างพระเครื่องนั้น นอกจากน้อมรำลึกในองค์พระพุทธเจ้าแล้วยังต้องอาศรัยวัตถุ และเหตุอันสืบเนื่องมาจากองค์พระพุทธเจ้าของชาวเราอีกด้วย* วัตถุและ*เหตุนั้น*ในบั้นต้นก็ได้แก่*สถานที่ประสูติ สถานที่ตรัสรู้ สถานที่แสดงปฐมเทศนา*และ*สถานที่ปรินิพพาน* การได้หรือนำเอาสิ่งต่าง ๆ อันเนื่องด้วยสิ่งที่กล่าว

ที่เรียกกันว่า*สังเวชนียสถาน*มาประมวลให้เป็นสิ่งเดียวกันแล้ว สร้างเป็นพระเครื่องขึ้นในรูปลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสิ่งที่เคารพสักการะอย่างสูงสุดตามกำลังศรัทธานั้น เป็นสิ่งที่ชาวพุทธมามกทุกประเทศปรารถนาอย่างที่สุด

อนึ่ง ความปรารถนาของพุทธมามกะนั้นเล่า หาใช่จะสร้างเฉพาะ "*พระเครื่อง*" เท่านั้นไม่ วัตถุต่าง ๆ ที่เนื่องด้วยพระพุทธเจ้า บรรดาพุทธมามกก็พากันสร้างขึ้นไว้เพื่อเคารพบูชาก็มี เช่น *สร้างเป็นพระแท่นใต้ต้นโพธิ์อัสสัตตพฤกษ์ อันหมายถึงการประทับตรัสรู้ของพระบรมศาสดา สร้างเป็นเครื่องหมายธรรมจักร กับกวางคู่หนึ่งหมอบอยู่ ซึ่งหมายถึงการแสดงปฐมเทศนาพระธรรมจักรกัปปะวัตนะสูตรที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน*เป็นต้น บรรดาสิ่งที่สร้างขึ้นแทนองค์พระพุทธเจ้า ทั้งนี้ ไม่ใช่อื่นไกลเลย คือการน้อมนำเอาพระพุทธเจ้ามาเป็นที่พึ่งของชาวพุทธมามกนั่นเอง

สำหรับพระเครื่องที่สร้างขึ้น เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งองค์พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น นอกจากสร้างด้วย *ผง ดิน ชิน แร่* แล้ว ยังมีการ*สร้างจากไม้เนื้อหอม ไม้จันทน์ ไม้กฤษณา ด้วยหิน ด้วยทองคำ* ด้วยงา *ด้วยแก้ว ผลึก บุศราคัม* หรือด้วย*บุศยน้ำค้าง มรกต* ก็มี *สร้างขึ้นจากรากไม้ ไพล ว่าน* ก็มี สุดแต่ว่า ผู้สร้างจะศรัทธาด้วยวัตถุประเภทใด ก็นำเอาวัตถุประเภทนั้นมาสร้างขึ้นตามกำลังศรัทธาและตามพิธีกรรม ด้วยเหตุนี้ พระเครื่องจึงมีต่างชนิดต่างประเภท ถ้าผู้สนใจการศึกษาเรื่อง "*พระเครื่อง*" ลองเดินไปชมแหล่งพระเครื่องแถวหน้าศาลอาญา หรือข้างท้องสนามหลวงด้วยตนเอง ก็จะเห็นว่า พระเครื่องที่สร้างขึ้นนั้นมีมากมายหลายประเภท จนเกือบพรรณนาไม่ได้ครบถ้วนทีเดียว

ข้าพเจ้าได้เล่ามาแล้วว่า การสร้างพระเครื่อง เป็นการจำลองแบบหรือปางต่าง ๆ ของพระพุทธเจ้ามาสร้าง ว่าในรูปลักษณะนั้น ๆ เป็นปางนั้น ๆ เช่น *สร้างเป็นรูปพระพุทธเจ้าประทับนั่งขัดสมาธิเพชร แล้วเบื้องหลังมีพระองค์เล็ก ๆ เต็มไปหมด* นั้นหมายถึง*ปางมหาปาฏิหาริย์ที่ทรงแสดงปาฏิหาริย์ ทรมานพวกนิครนถ์เดียรถีย์ พระเครื่องปางนี้ สร้างเป็นพระพุทธเจ้าประทับนั่งเป็นประธานแล้วสร้างเป็นรูปพระองค์เสด็จดำเนิน*

ไปมาในอากาศ โดยพระอิริยาบถต่าง ๆ ปางนี้ เป็นการหมายถึง พระพุทธเจ้าทรงแสดงปาฏิหาริย์ตามคำอาราธนาของพระเจ้าปเสนทิโกศล ตามที่เรียกกันว่า *"ยมกะปาฏิหาริย์"* คือ ทรงบันดาลให้เกิดเป็นเปลวเพลิงเป็นน้ำเป็นลม จากพระพุทธสรีระ ทั้งส่วนเบื้องบน เบื้องข้าง เบื้องล่าง ตามพระพุทธประวัติกล่าวว่าทรงปาฏิหาริย์ให้เห็นเป็นพระรูปของพระองค์ปรากฏไปทั่วท้องนภากาศ หาจำนวนมิได้ และ ณ เบื้องกลางที่พระเนรมิตรกายปรากฏนั้น พระองค์ได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนาให้ปรากฏ จนพลาหกเทพบุตรบันดาลให้เกิดมหาวายุพัด ทั้งหลั่งฝนลงทั่วพื้นปถพี เป็นเหตุให้พวกนิครนถ์เดียรถีย์ปราชัยพ่ายแพ้ไปหมดสิ้น

การแสดงยมกปาฏิหาริย์ครั้งนี้ บรรลือพระบรมพุทธานุภาพไปทั่วพิภพ ยังให้พวกนิครนถ์เดียรถีย์ กลับใจเข้านับถือพระพุทธศาสนาเหลือที่จะนับ เป็นปรากฏการณ์อันมหัศจรรย์ทางปฏิหาริย์ จึงเป็นเหตุให้พุทธมามก หรือพระคณาจารย์ผู้ทรงคุณวิเศษนำมาสร้างพระเครื่องปาง *ยมกปาฏิหาริย์* ขึ้นบูชา ซึ่งพระเครื่องปางนี้ผู้สนใจจะหาชมได้จากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หรือตามร้านแถวสนามหลวง และที่ศาลอาญาอันเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนและเช่าพระเครื่องแห่งหนึ่งในพระนคร

ตามที่กล่าวว่า ความนิยมสร้างพระเครื่อง มิใช่จะมีเฉพาะประเทศไทยแม้ในประเทศอินเดียเองก็นิยมสร้างเหมือนกัน หลักฐานข้อนี้เคยปรากฏมาแล้ว เช่น พระเครื่องขุดพบที่ตำบลท่ากระดาน เมืองไชยา สร้างเป็นรูปพระนั่งห้อยพระบาท ยกพระหัตถ์ทั้ง ๒ ข้างมาประสานกรีดนิ้วพระหัตถ์ที่อุระ รอบองค์พระเป็นรูปยอดปราสาท พระเครื่องที่พบนี้มีลักษณะเหมือนกับพระเครื่องที่ได้พบในที่ใกล้เคียงเมืองพุทธคยา และโดยทางฝีมือช่าง เมื่อพิจารณาแล้ว ก็สามารถสันนิษฐานได้ว่า พระเครื่องที่ขุดพบที่ตำบลท่ากระดานเมืองไชยา นั้น เป็นพระเครื่องที่สร้างขึ้นในอินเดีย โดยไม่ต้องสงสัยเลย

ผู้ที่มีศรัทธาปสาทะแก่กล้าเป็นหลักในทุนทรัพย์สร้างพระเครื่อง โดยมีพระมหาเถรหรือพระคณาจารย์ผู้ทรงคุณวิเศษ เป็นคณะปรกร่วมสร้างนั้น จำนวนพระเครื่องที่สร้างมักจะเอาตัวเลขอันเป็นมงคลในพระพุทธศาสนามาสร้าง เช่น จำนวน ๕๐๐, ๕,๐๐๐ ๘๔,๐๐๐ จำนวนที่สร้างขึ้นนี้ นอกจากแจกจ่ายกันไปตามบุคคลผู้นับถือแล้ว ยังบรรจุ

ในพระเจดีย์สถาน ในถ้ำหรือบรรจุฝังไว้ใต้ฐานพระพุทธรูป เพื่อให้เป็นอนุสรณ์คำนึงถึงพระพุทธเจ้าและพระรัตนตรัยอันประเสริฐ ลางแห่งในการสร้างพระเครื่อง ถ้ารูปลักษณะพระเครื่องใหญ่พอ ก็มักจะจารึกหัวใจพระคาถาไว้ด้วย เช่น จารึก *อิ.สวา.สุ* หรือ *อะ อุ มะ* ไว้ด้านหลังพระเครื่องนั้น ถ้าองค์ใหญ่เป็นพิเศษ ลางทีจารึกอักษร *"เย ธัมมา-เหตุปปภวา"* ไว้ก็มี โดยเฉพาะคาถา *"เย ธัมมา"* นั้น เป็นคาถาสำคัญทางพระพุทธ-ศาสนา แสดงให้รู้ว่า พระบรมศาสดาของเราทรงสอนโดยมีเหตุผลอย่างไร ควรจะนำมากล่าวไว้ด้วยคือ

"เย ธัมมา เหตุปปภวา เตสัง เหตุง ตถาคโต อาหะ
เตสัญ จะโย นิโรโธ จะ เอวัง วาที มหาสมะโณ ติ
ธรรมเหล่าใด เกิดแต่เหตุ พระตถาคตทรงแสดงเหตุของธรรมเหล่านั้น
และความดับของธรรมเหล่านั้น พระมหาสมณะมีวาทะ ดังนี้"

กระบวนพระเครื่องที่ข้าพเจ้าได้พบเห็นและศึกษามา มีมากแบบมากประเภท โดยผู้สร้างมีเจตนาอันเป็นกุศลที่จะให้เป็นหลักฐานในอนาคตกาล เพราะชาวพุทธมามกทราบกันอยู่ทั่วไปว่า โลกนี้เป็นอนิจจัง คือ *"สัพเพ สังขารา อนิจา"* จึงได้สร้างพระเครื่องไว้เป็นจำนวนมาก แล้วขุดเจาะหินฝังหรือบรรจุไว้ในถ้ำที่ตนคิดว่า แม้จะเกิดกัปปวิบัติขึ้น ภูเขาหินเป็นแท่งทึบอาจสามารถต้านทานและป้องกันมิให้บรรดาพระเครื่องที่บรรจุไว้เป็นอันตรายได้ หรือแม้ว่าภายหลังที่โลกนี้ถูกน้ำท่วมถูกไฟเผา เพราะสิ้นยุคหลักฐานทางพระบวรพุทธศาสนาอาจสลายไป เพราะไฟและน้ำที่ลุกไหม้และท่วมโลกบุคคลที่ทรงไว้ซึ่งพระไตรปิฎก และพระสัทธรรมก็วายชนม์หมด พระเจดีย์ โบสถ์ วิหารพระพุทธรูปอันตรธาน ด้วยอำนาจแห่งภัยอันตรธาน พระเครื่องที่อธิษฐานอาราธนาพระบรมพุทธานุภาพ มาสร้างขึ้นไว้ก็จักคงเหลืออยู่เป็นหลักแห่งพุทธปฏิมากรว่า ณ กาลอันนานมาแล้วนับด้วยพันหรือหมื่นปี นักปราชญ์ผู้มีปัญญาทรงไว้ซึ่งสัจจะธรรม หากมาพบพระเครื่องพร้อมด้วยหลักฐานที่พุทธมามกได้บรรจุไว้ ก็จักมีมนสิการะคิดเห็นและหยั่งรู้ว่าพระพุทธศาสนาอันมีพระอนุตตรธรรมล้ำเลิศนั้น ครั้งหนึ่งได้ประดิษฐานอย่างมั่นคงมาแล้วในดินแดนอันที่เรียกว่าแหลมสุวรรณภูมินี้

อาศรัยเหตุที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมานี้เอง การขุดค้นพบพระเครื่องจำนวนมาก จึงได้พบตามกรุ ตามฐานเจดีย์ หรือตามถ้ำ มากกว่าที่แห่งอื่น และส่วนใหญ่ของพระเครื่องที่ขุดพบ มักจะสร้างด้วยดินเผา ซึ่งเป็นของที่หาได้ง่าย ไม่จำต้องลงทุนด้วยกำลังทรัพย์ในการสร้าง เพียงแต่ใช้กำลังกายเลือกหาดินที่มีลักษณะละเอียดอ่อนมีแหล่งแร่ทองทรายระคนอยู่ นำมาคุลีการให้เป็นเนื้อเดียวกัน แล้วพิมพ์ในแบบที่แกะสลักไว้แล้วนำเข้าโหมไฟให้ดินสุก แล้วเข้าพิธีปลุกเสกด้วยพุทธมนต์ เพื่อให้ทรงไว้ด้วยบรมพุทธานุภาพ โดยอำนาจแห่งฌานและสัจจาธิษฐาน วิสามัญบุคคล ผู้จักประกอบมหามงคลกิจสิ่งนี้ให้สำเร็จไปได้ อย่างน้อยจักต้องเป็นผู้ทรงไว้ด้วยคุณสมบัติ เช่น ฆราวาสก็ต้องเป็นผู้มีเบญจศีลบริสุทธิ์ ถ้าเป็นนักบวชหรือผู้ครองเพศฤๅษีบรรพชิต ก็จักต้องเป็นผู้พรหมจรรย์ไม่ด่างพร้อย ทรงฌานสมบัติ มีศีล สมาธิปัญญา เป็นวัตรที่ควรแก่การนบไหว้ วิสามัญบุคคลเหล่านี้เท่านั้นที่สามารถจะดำเนินการสร้างพระเครื่องฝากไว้เป็นอนุสรณ์แห่งพระพุทธศาสนาได้ตามนัยที่เล่ามา

ปฐมกำเนิดของพระเครื่องประเภทดินเผา มีดั่งได้พรรณนามานี้

พระเครื่อง
(ตอนที่ ๔)

ปฐมกำเนิดพระเครื่องเกิดขึ้นอย่างไร ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้ว แต่ปัญหาเรื่องการยึดถือว่า *"พระเครื่อง"* แต่ละแบบอย่างน้อมนำสวัสดิมงคลมาสู่หรือก่อให้เกิดมนุษย์สมบัติทั้ง ๔ ประการได้อย่างไร ยังไม่ได้เล่าสู่กันฟัง ข้าพเจ้าจักบรรยายให้สืบเนื่องกันเป็นการประดับความรู้ตามสมควร

จาก *"พระเครื่อง"* สมัยโบราณที่ขุดพบมักปรากฏว่ามีตัวอักษรจารึกไว้ตามด้านข้างหรือด้านหลัง ตัวอักษรนั้น จารึกเป็นภาษาสันสกฤตก็มี ภาษามคธก็มี เป็นตัวอักษรเทวนาครี ที่ใช้กันแพร่หลายอยู่ในอินเดียตอนเหนือก็มี เป็นตัวอักษรของพวกอินเดียฝ่ายใต้ก็มี และเป็นตัวอักษรของประเทศที่น้อมนับถือพระพุทธศาสนาก็มี สุดแต่ว่าจะค้นขุดพบ *"พระเครื่อง"* ในแหล่งหรือสถานที่ของประเทศใด และจากตัวอักษรที่จารึกไว้ด้านข้างหรือด้านหลังพระเครื่องนั่นเอง ที่สามารถทำให้เราทราบประวัติและอายุของพระเครื่องว่า สร้างขึ้นตั้งแต่เมื่อใดอีกด้วย

เพราะเหตุใดจึงใช้คาถา *"เย ธัมมา"* จารึกไว้ด้านหลังหรือด้านข้างพระเครื่องตามที่ได้กล่าวมา คำตอบในเรื่องนี้เห็นจะไม่มีเหตุใดอื่น นอกจากบรรดาพระคณาจารย์หรือพระเถราจารย์พิจารณาเห็นว่า คาถา เย ธัมมา ๔ บาทนั้น เป็นคาถาที่รวมเอาใจความแห่งองค์ของการสอนไปสู่ความหลุดพ้นของพระพุทธศาสนามากล่าวอย่างไพเราะ ใคร ๆ ก็ทราบว่า เพราะคาถาอันเนื่องด้วยพระพุทธวจนะนี้เอง ที่ทำให้พระมหาสาวกทั้งสอง คือ พระสารีบุตร กับ พระโมคคัลลานะ ได้สลัดลัทธิอื่นกลับใจเข้ามารับนับถือพระพุทธศาสนาโดยได้ฟังคาถา *"เย ธัมมา"* เพียง ๔ บาทที่พระอัสชิกล่าว ก็สามารถทำให้พระสารีบุตรเข้าใจคำสอนของพระพุทธเจ้าได้ในทันทีทันใด พระคณาจารย์และพระเถราจารย์ในขั้นต่อมา คำนึงเห็นดังนี้ จึงถือว่าเป็นธรรมวิเศษเป็นมหาสัมฤทธิมนต์ที่ผู้ใดบูชาท่องบ่น จักประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาในมนุษย์สมบัติ ๔ ประการและป้องกันภยันตราย จึงได้พากันจารึกไว้ในด้านหลังพระเครื่องตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น

สืบมา เมื่อความนิยมนับถือในการสร้าง *"พระเครื่อง"* อันเนื่องด้วยสังเวชยนีสถานได้ทำให้บรรดาพุทธศาสนิกชนยึดเอาเป็นสรณะทางใจกันโดยทั่วไปแล้ว การยึดเอา *"พระเครื่อง"* เป็น *"เครื่องราง"* ก็เกิดขึ้นลำดับต่อมา ด้วยการยึดถือเอาพระเครื่องรางป้องกันตน และเพื่อสวัสดิมงคลดั่งนี้ เป็นการส่งเสริมให้ศรัทธาทางจิตเกิดขึ้นอย่างแรงกล้า อานุภาพของ *"พระเครื่อง"* จึงส่งผลให้เกิดมนุษย์สมบัติทั้ง ๔ ประการ ตลอดจนป้องกันสรรพอันตรายแก่ผู้มีไว้เคารพบูชา ตลอดจนเกิดการอยู่ยงคงกะพันชาตรีขึ้นอีกโสดหนึ่งด้วย สิ่งเหล่านี้แสดงให้ทราบว่าความนิยมนับถือและศรัทธาในพระเครื่องนั้นเกิดแก่ประชาชนผู้นับถือพุทธศาสนามานานนับด้วยพันปีทีเดียว ตามหลักฐานที่เราสามารถจะค้นพบปรากฏว่า *พระเครื่องที่ขุดพบ ณ บริเวณพระปฐมเจดีย์นั้นเชื่อกันว่า เป็นแบบเก่าที่สุดที่พบในประเทศไทย พระเครื่องในยุคนี้ส่วนมากเป็นพระเครื่องปางมหาปาฏิหาริย์สร้างขึ้นระหว่างพุทธศักราช ๙๕๐ ถึงพุทธศักราช ๑๒๕๐ คาถา เย ธัมมา ที่จารึกไว้ด้านหลังพระเครื่องใช้ตัวอักษรคฤนท์ (ครินท์) หรืออักษรขอมโบราณ ภาษาที่ใช้เป็นภาษาบาลี นี่นับเป็นพระเครื่องยุคแรกที่เกิดขึ้นในประเทศไทย*

พระเครื่องยุคที่ ๒ แสดงให้เห็นความนับถือพุทธศาสนาแบบมหายานสร้างเป็นพระโพธิสัตว์ด้วยดินดิบ คาถา เยธัมมา ที่จารึกไว้ด้านหลังใช้ *ตัวอักษรเทวนาครี* เป็นตัวอักษรที่ใช้ในอินเดียฝ่ายเหนือ ภาษาที่ใช้เป็นภาษาสันสกฤต สร้างขึ้นระหว่างพุทธศักราช ๑๔๕๐ ถึงพุทธศักราช ๑๕๕๐ พระเครื่องประเภทนี้ขุดพบในถ้ำแถบแหลมมลายูสันนิษฐานกันว่า เป็นพระเครื่องสมัยศรีวิชัยแห่งราชวงศ์ไศเลนทร

พระเครื่องยุคที่ ๓ เป็นพระเครื่องแบบขอมอยู่ในสมัยเดียวกับยุคที่ ๒ เป็นพระเครื่องที่พบในประเทศกัมพูชา เราทราบกันดีอยู่แล้วว่า ในระหว่าง พ.ศ. ๑๔๕๐ ถึง พ.ศ. ๑๕๕๐ นี้ พระสงฆ์อินเดียฝ่ายอุตตรนิกาย หรือมหายาน ได้พากันไปสั่งสอนพุทธศานาที่เมืองชะวา และเขมรหลายคราว ดั่งนั้นตัว *อักษรเทวนาครี* ที่จารึกด้านหลังพระเครื่องดั่งกล่าว จึงสันนิษฐานว่าอยู่ในรัชสมัยของพระราชวงศ์ไศเลนทรแห่งอาณาจักรศรีวิชัย กับรัชสมัยของพระเจ้าอินทรวรมัน กับพระเจ้าสุริยวรมันแห่งประเทศเขมรอย่างไม่ต้องสงสัย

พระเครื่องยุคที่ ๔ ได้แก่พระเครื่องแบบสุโขทัย หรือที่เรียกกันในปัจจุบันว่าแบบลีลา ยุคนี้อยู่ในระหว่าง พ.ศ. ๑๗๕๐ ถึง ๑๙๕๐ ชาวสุโขทัยนับจากองค์พระมหากษัตริย์และประชาชน ผู้เป็นพุทธมามก ตลอดจนบรรดาพระคณาจารย์หรือพระมหาเถระ ผู้ทรงคุณวิเศษ ได้ร่วมกันสร้างพระลีลาขึ้นนับเป็นจำนวนมาก ปฏิมากรรมศิลปและพุทธศิลปแบบสุโขทัยนี้นิยมแบบลีลาเป็นส่วนใหญ่ แม้จะสร้างพระพุทธรูปในลักษณะอย่างอื่นบ้างก็เป็นส่วนน้อยการที่นิยมสร้างพระเครื่องแบบลีลานั้นหมายถึงการที่ชาวไทยได้รับพระพุทธศาสนาจากพระมหาเถระชาวลังกาทวีป ผู้มาเผยแพร่พระพุทธศาสนาในรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งครั้งนั้นการจากลังกาทวีปมายังกรุงสุโขทัยมีอยู่ทางเดียว คือมาเรือขึ้นที่นครศรีธรรมราชแล้วเดินทางจากนครศรีธรรมราชจนถึงกรุงสุโขทัย การสร้างพระเครื่องยุคนี้ทำเป็นแบบลีลาหรือประทับยืน ซึ่งนอกจากหมายถึงการเสด็จพุทธดำเนินประกาศพระพุทธศาสนาของพระบรมศาสดาแล้ว ตามทางอาณาจักรก็ว่ากันว่า ยุคสุโขทัยเป็นยุคเจริญรุ่งเรืองมากที่สุด คือ ขยายอำนาจออกไปอย่างกว้างขวาง มีการปราบประเทศที่อยู่บนผืนแผ่นดินสุวรรณภูมิ คือในระหว่างประเทศจีนกับอินเดียอยู่ในพระราชอำนาจพระราชวงศ์สุโขทัยอย่างราบคาบ และภายในกรุงสุโขทัยเล่าก็มีการขับไล่ขอมโขลญลำพงผู้ควบคุมชาวไทย ในฐานะเมืองส่วยน้ำให้ออกไปจากลุ่มน้ำเจ้าพระยาได้ทั้งหมด และในโอกาสเดียวกันนั้นเอง ชาวไทยอีกกลุ่มหนึ่งทางนครเชียงแสนและเชียงรายมีพระยาเมงรายกับพระยางำเมืองเป็นประมุข ก็ได้ร่วมกันขับไล่พวกมอญออกจากลุ่มน้ำแม่ปิงด้วยเหมือนกัน ตามพงศาวดารเหนือว่าพระยาเมงราย พระยางำเมือง กับพระยาร่วงวงศ์สุโขทัยนั้นเป็นพระสหายรักร่วมสำนักอาจารย์เดียวกัน ด้วยเหตุดังนี้ เมื่อพระยาเมงรายขับไล่มอญจากนครลำพูนไปได้แล้ว ก็สร้างนครเชียงใหม่ขึ้น พร้อมกันนั้นก็ได้สร้างพระพุทธรูปลีลากับพระเครื่องลีลาขึ้นเป็นอันมาก ตัวอย่างพระพุทธรูปลีลาที่พระยาเมงรายสร้างขึ้นบัดนี้ยังคงเหลือให้ชมที่เมืองกุมกาม (คือที่วัดพระเจดีย์เหลี่ยมหรือวัดพระเจดีย์หลวง วัดนี้เรียกวัด "กู่คำ" ก็เรียก) ในพระอุโบสถวัดกาลกอด นครเชียงใหม่จนบัดนี้

พระเครื่องยุคที่ ๕ ต่อจากกรุงสุโขทัยคือยุคกรุงศรีอยุธยา ระหว่างพุทธศักราช ๑๘๙๓ ถึง พุทธศักราช ๒๓๑๐ พระเครื่องที่สร้างขึ้นในยุคนี้ เป็นปฏิมากรรมศิลปแบบ

ใหม่อีกแบบหนึ่ง ที่รวมเอาแบบทวารวดีแบบอู่ทองกับสุโขทัยประมวลเข้าด้วยกันมาเป็นแบบอยุธยาขึ้น ในยุคนี้นิยมสร้างพระพุทธปฏิมากรที่เป็นพระบูชาและพระเครื่องที่มีเค้าโครงอุปกรณ์ในด้านสถาปัตยกรรมศิลปร่วมด้วย เช่น มักสร้างเป็นเรือนแก้วอย่างวิจิตรแล้วประดิษฐานพระพุทธรูปประทับอยู่ภายใน และสร้างตามลักษณะพระปางต่าง ๆ ส่วนใหญ่มักจะสร้างด้วยดินเผาแล้วลงรักปิดทอง ที่สร้างด้วยเนาวะโลหะก็มี แต่ละแบบมีทรวดทรงงดงามผึ่งผาย แต่ความงดงามนั้นในอยุธยาตอนต้นกระเดียดจะมีเค้าความงามทางศิลปขอมเจือปนอยู่บ้าง แต่ฐานปัทม์และลวดลาย กนกซุ้ม กนกปรางค์ และแข้งสิงห์ เท้าสิงห์นั้น เป็นศิลปแบบอยุธยาชัดเจนซึ่งงดงามหาที่เปรียบได้ยาก

พระเครื่องยุคที่ ๖ ต่อจากอยุธยาก็มาถึงพระเครื่องยุคกรุงธนบุรี และกรุงรัตน-โกสินทร์ การที่ข้าพเจ้ารวมเอา ๒ กรุงได้ด้วยกันก็เพราะเห็นว่า ศิลปการสร้างพระเครื่องหรือพระบูชาในยุคกรุงธนบุรีกับกรุงรัตนโกสินทร์นั้น *เริ่มตั้งแต่พุทธศักราช ๒๓๑๐ มาสิ้นสุดลงเมื่อพุทธศักราช ๒๔๗๕* เป็นการสร้างพระเครื่องและพระบูชาที่อาศรัยหลักปฏิมากรรมศิลปจากช่างสมัยศรีอยุธยาตอนปลาย ซึ่งตอนปลายนี้เป็นยุคเสื่อมของกรุงศรีอยุธยา ฝีมือช่างที่เคยเลอเลิศมาแต่ครั้งสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และพระเจ้าบรมโกศมาสูญสิ้นในตอนปลายพุทธศักราช ๒๓๑๐ เพราะพระนครศรีอยุธยาราชธานี เมืองหลวงที่เป็นแหล่งรวมศิลปวิทยาการถูกทำลาย บรรดาช่างมีฝีมือสกุลต่าง ๆ ถูกกวาดเทครัวไปยังเมืองพม่าจนหมดสิ้น ดังนั้น เมื่อสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีกู้เอกราชขึ้นแล้ว จึงต้องย้ายราชธานีจากพระนครศรีอยุธยามาสร้างกรุงธนบุรีขึ้นใหม่ โดยช่างอีกรุ่นหนึ่งที่ได้ร่วมกันฝึกปรือขึ้นและช่างรุ่นนี้เองที่ได้มาสร้างสรรค์สถาปัตยศิลปขึ้นในกรุงรัตนโกสินทร์อย่างบรรเจิดบรรจง เป็นฝีมือช่างที่จะนำไปเปรียบกับสถาปัตยศิลปของพระนครศรีอยุธยาไม่ได้ เพราะลีลาของความงดงามผิดกันนับตั้งแต่ทรวดทรงการผูกลายกนก และการปั้นลายประดับหน้าบรรณ และการสร้างฐานปัทมโบถส์วิหารฐานชุกชีที่ประดิษฐาน พระพุทธรูปโดยเฉพาะพระพุทธรูปที่สร้างในกรุงรัตนโกสินทร์นั้น ฝีมือช่างงดงามเป็นอีกแบบต่างหาก เช่นพระพุทธตรีโลกเชษฐ์ วัดสุทัศน์เทพวราราม และฝีมือหล่อจำลองแบบพระพุทธชินราช ที่นำมาประดิษฐานที่พระอุโบสถ วัดเบญจมบพิตรในรัชกาลที่ ๕ เป็นต้น

โดยเฉพาะพระเครื่องรางในต้นยุคกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์สุดที่จะประ-มวลได้เพราะมีมากมายหลายแบบ ทั้งนี้เนื่องจากตอนปลายใกล้กรุงศรีอยุธยาจะแตก บ้านเมืองเต็มไปด้วยการเชื่อเวทมนต์คาถาอาคม มีผู้ที่ปราศจากลัชชีสมโภค ตั้งตนเป็นคณาจารย์ผู้วิเศษ ประกอบมนต์เสกเลขยันต์ และสร้างพระเครื่องขึ้นมากมาย จนไม่รู้ว่าใครเป็นผู้สร้าง ประชาชนพลเมืองหลงเชื่อเวทมนต์จนถึงขนาดเสนาบดี คือ เจ้าพระยาชำนาญบริรักษ์ ตั้งเตาไฟเคี่ยวน้ำมันจนเดือดพล่าน แล้วเอามือลงล้วงในน้ำมันให้พวกมิชชั่นนารีดู แม้สมัยที่มีข้าศึกมาติดพระนคร ลางคนเชื่อเวทมนต์จนเกินไปว่าสามารถหายตัวได้ ยืนรำดาบอยู่หัวเรือ เพื่อจะไปตัดหัวข้าศึก แต่ถูกข้าศึกยิงตกน้ำตายล้วนเป็นเรื่องที่เชื่อเวทมนต์อย่างงมงายทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม พระเครื่องยุคกรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์นี้มีหลายแบบที่ทรงคุณวิเศษมีอภินิหารย์เป็นที่นิยมนับถือของพุทธศาสนิกชนมาจนบัดนี้ ข้าพเจ้าจะได้นำมาเล่าสู่กันฟังในโอกาสต่อไป.

พระเครื่อง

(ตอนที่ ๕)

ปฐมกำเนิดพระเครื่องมีความเป็นมาอย่างไร ข้าพเจ้าได้นำมาพรรณนาให้ฟังพอสมควรแล้ว บัดนี้ จะได้พรรณนาคุณวิเศษของพระเครื่องที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้มีศรัทธามีความเคารพบูชาด้วยน้ำใจบริสุทธิและวิธีใช้พระเครื่องเพื่อประดับความรู้ต่อไป ในชั้นนี้จะยกเอาพระเครื่องที่เรียกว่า "*พระภควัม*" มากล่าวก่อน

ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่า พระเครื่อง "*ภควัม*" นี้ เป็นพระเครื่องรุ่นแรกที่พระคณาจารย์ หรือพระมหาเถรผู้ทรงคุณวิเศษได้สร้างขึ้นโดยอาศรัยการหลักการบำเพ็ญเพียรปฏิบัติธรรมทางจิตใจมาเป็นแนวการสร้าง พระเครื่อง "*ภควัม*" นี้ เรียกกันอย่างสามัญว่า "*พระปิดตา*" หรือ "*พระปิดทวารทั้ง ๙*" การที่เรียกเช่นนี้ก็โดยอาศรัยเรียกจากรูปลักษณะของพระภควัมนั่นเอง เพราะ "*พระภควัม*" ทำเป็นรูปองค์พระนั่งขัดสมาธิเพชร คือ (วชิราศน์) มี ๘ พาหา ใช้พระพาหาทั้ง ๘ ปิดทวารต่างๆ คือ *ปิดตา ๒ ปิดหู ๒ ปิดจมูก ๒ ปิดปาก ๑ ปิดทวารหนัก ปิดทวารเบา ๑ แต่ลางเกจิอาจารย์ทำมีเพียง ๒ พาหา ใช้ปิดตา ปิดจมูก ปิดปาก* ก็มี ปฐมกำเนิดสร้างพระภควัมทั้ง ๒ แบบนี้ มีอย่างเดียวกัน คือ มาจากการสอนให้สังวร ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ที่เรียกว่าอายตนะ หรือ อินทรีย์ทั้ง ๖ นั่นเอง เพราะอินทรีย์ทั้ง ๖ เป็นสื่อรับอารมณ์ ๖ ประการที่มากระทบซึ่งได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ ก่อให้เกิดความรู้สึกโดยวิญญาณตามอายตนะ จากนั้นก็บังเกิดสัมผัสจากสัมผัสก่อให้เกิดเวทนาทั้งสุขทั้งทุกข์ และทั้งไม่สุขไม่ทุกข์ เรียกตามภาษาธัมมะว่า สัมผัสสะชาเวทนา

เพราะเหตุใดเล่า เกจิอาจารย์ลางท่านหรือพระคณาจารย์ผู้ทรงคุณวิเศษลางสำนักจึงได้ดัดแปลงรูปลักษณะ "*พระภควัม*" จากปิดทวารทั้ง ๖ มาให้เป็นปิดทวารทั้ง ๙ เสีย ปัญหาข้อนี้ ตอบได้ไม่ยากนัก เพราะอาจารย์ผู้ทรงคุณเหล่านั้นคงพิจารณาเห็นชัดเจนแล้วว่า สำหรับการสำรวม ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นั้น พระภิกษุผู้บำเพ็ญ

เพียรภาวนา ย่อมปฏิบัติกันอยู่เป็นนิจนิรันดร มีอารมณ์อันไม่หวั่นไหว ต่อสัมผัสชาหรือเวทนาทั้ง ๖ อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นจะต้องสร้างพระภควัมไว้เตือนตนเป็นอนุสสติอีก ตามนัยแห่งคำสอนของพระบรมศาสดา ก็ทรงสอนไว้ว่า ผู้ใดมีอินทรีย์สังวรอันไม่หวั่นไหว ผู้นั้นย่อมพ้นทุกข์ ในฐานที่พระคณาจารย์นั้นมีศิษย์หาโยมสงฆ์มาก ตลอดศิษย์ที่เป็นฆราวาสวิสัยก็ไม่น้อยจะให้ผู้ครองเรือนมาบำเพ็ญอินทรีย์สังวรทั้ง ๖ เยี่ยงบรรพชิตหาใช่วิสัยที่ควรจะกระทำไม่ ด้วยเหตุนี้จึงได้สร้างพระภควัม หรือพระปิดทวารทั้ง ๙ ขึ้น โดยอาศรัยแนว "*ปิด ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ*" เป็นแบบฉบับ แต่เพื่อให้เหมาะกับฆราวาสวิสัย หรือผู้ครองเรือนจึงทำให้เป็นปิดทวารทั้ง ๙ แปลกออกไป คือ *ปิดตา ๒ ตา ปิดหู ๒ หู ปิดจมูก ๒ รู ปิดปาก ๑ ปาก ปิดทวารหนัก ๑ และทวารเบา ๑ รวมเป็น ๙ ทวารพอดี*

ศัพท์ "*ภควัม*" ในที่แห่งนี้ หมายถึง "*ภควา*" คือ พระผู้มีพระภาคนั่นเอง ดังนั้นการตามรำลึกถึงองค์พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่เป็นนิตย์ และอาราธนามาอยู่กับเรือนกาย เรือนใจ ตลอดจนภาวนามัยอยู่เสมอนั้น ความสุขสำเร็จจากการบำเพ็ญภาวนามัย ย่อมส่งอานิสงส์ให้เกิดผลสมตามมโนรถปรารถนาเสมอ นี่เอง ที่เป็นต้นเหตุให้พระคณาจารย์ผู้ทรงคุณวิเศษในทางฌานสมบัติ สร้างพระภควัมขึ้นแล้วแจกจ่ายให้ศิษยานุศิษย์และผู้ที่ยึดเอาคุณพระรัตนไตรยเป็นที่พึ่งนำไปบูชาหรือติดกับตนไว้บูชา เพราะตามพระพุทธวจนะที่ทรงสอนไว้ การสังวรอินทรีย์ ย่อมเป็นมรรคาให้พ้นทุกข์ภัยทั้งมวล ซึ่งจะได้ยกมาอธิบายข้างหน้า

ในสมัยโบราณนิยมพระภควัมกันมาก แม้ในวรรณคดีก็มีการอ้างถึงพระภควัมอยู่เสมอ เป็นการแสดงให้รู้ว่า พระภควัมอยู่ในความนิยมนับถือว่า ศักดิ์สิทธิ์สามารถขจัดภยันตรายให้แก่ผู้เคารพบูชาได้ แม้ถึงคราวศัตรูจะลอบทำร้าย เมื่อเรามีพระภควัมติดตัวไป ข้าศึก ศัตรู ย่อมชงักจังงัง ทำอะไรไม่ได้ และพระภควัมนี้ ถ้ามีบุคคลผู้สามารถปลุกด้วยอาคมตามที่พระคณาจารย์ท่านกำหนดไว้แล้ว สามารถจะขยับเขยื้อนจากนอนลุกขึ้นนั่งได้ด้วยเวทยาคมที่เรียกว่า "*มนตรถม*" ซึ่งข้าพเจ้าจะยกมาให้เห็นความมหัศจรรย์ข้างหน้า เพราะเรื่องเหล่านี้มีปรากฏอยู่ในวรรณคดีหลายเรื่อง แม้แต่เรื่องขุนช้าง ขุนแผน ตอนขุนช้างตามวันทองก็กล่าวถึง "พระเครื่องภควัม" เป็นความว่า

"ถ้าขุนแผนต่อสู้อย่าสู้ได้ ให้บรรไลยแพ้ฤทธิทุกทิศา
ให้สมหวังดั่งประสงค์ของลูกยา ขุนช้างรับพรลามาหอกลาง
จัดแจงแต่งตัวนุ่งยก เข็มขัดรัดอกแล้วโจงหาง
ผูกตัวเข้าเป็นพรวนล้วนเครื่องราง พระปรอทขอดหว่างมงคลวง
ลูกไข่ดันทองแดงกำแพงเพชร ไข่เป็ดเป็นหินขมิ้นผง
ตระกรุดโทนของท่านอาจารย์คง แล้วอมองค์พระภควัมล้ำจังงัง
ลงยันต์ราชะ ปะท้ายทอย ยังหย่อมแหยมหยอกหย่อยเหมือนหอยสังข์
จับถือของ้าวก้าวเก้กัง ขึ้นนั่งคอช้างพลายกางพลัน

นี่เป็นการแสดงให้เห็นคุณวิเศษของ "*พระภควัม*" ว่าสูงด้วยคุณวิเศษในทางป้องกันอารักขาให้จังงังแคล้วคลาดได้ แต่บังเอิญคำกลอนตรงนี้ กวีแต่งให้พอเหมาะกับลักษณะของขุนช้าง จึงใส่ถ้อยคำให้เกิดอารมณ์ขันไว้ด้วย ท่านผู้อ่านทั้งหลายอาจเข้าใจว่า เป็นการแต่งให้ตลกขบขัน เหมาะกับภาวะของขุนช้างเท่านั้น เพื่อขจัดอุปาทานในเรื่องนี้ ข้าพเจ้าจักขอยกบทเสภาอีกตอนหนึ่งมาให้ท่านฟัง เป็นการพิสูจน์ให้เห็นคุณสมบัติอันวิเศษของพระภควัมว่า สูงส่งปานใดในพิธีต่าง ๆ จะขาดพระภควัมเสียมิได้เลย

คราวขุนแผนออกจากคุก แล้วรับอาสาสมเด็จพระพันวสา คุมไพร่ ๓๕ ไปปราบพระเจ้าเชียงอินทรพร้อมด้วยพลายงาม ก่อนยกทัพไปยังนครเชียงใหม่ ขุนแผนปรารภว่า *ติดคุกมานาน เวทมนตร์คาถา พระเครื่องรางก็เสื่อมความศักดิ์สิทธิ์ไปหมดแล้ว จะต้องปลุกพระเครื่องให้ "เรืองฤทธิ์" เสียก่อน* จึงชวนพลายงามกับทหาร ๓๕ คน ออกไปที่ป่าช้า ตั้งพิธีปลุกเครื่องราง ข้าพเจ้าขอยกมาให้อ่านเป็นการศึกษาให้ทราบทั่วกันว่า วิธีปลุกพระเครื่องนั้น โบราณทำกันอย่างไร? และมีพิธีเกี่ยวกับพระภควัมอย่างไรบ้าง ดังต่อไปนี้

"ให้ทหารปลูกศาลขึ้นฉับพลัน ตั้งบายสีสามชั้นทั้งซ้ายขวา
หัวหมูเป็ดไก่ทั้งเหล้ายา เครื่องเส้นจัดหามาเรียงราย
เอาผ้าขาวปูลาดดาดเพดาน นมัสการจุดธูปเทียนถวาย
ในมณฑลนั้นให้อยู่แต่ผู้ชาย วางสายสิญจน์รอบเป็นขอบคัน

ทั้งพ่อลูกเข้าไปนั่งกลางมณฑล อ่านมนตรโองการอันกวดขัน
ชุมนุมเทวดามาพร้อมกัน ทุกช่องชั้นอินพรหมยมยักษ์
ทั้งพระเพลิงพระพายกรุงพาลี พระภูมิเจ้าที่อันมีศักดิ์
อีกพระไพรเจ้าป่าพนารักษ์ พระนารายน์ทรงจักรศิวาทิตย์
พระคเณศร์พินายทั้งซ้ายขวา ขอเชิญลงมาให้ศักดิ์สิทธิ์
ทั้งคุณแก้วสามประการอันชาญชิด คุณบิดามารดาสถาวร
คุณครูอุปัชฌาย์อาจารย์ พระโองการบพิตรอดิศร
ขออัญเชิญช่วยมาอวยพร ให้เรืองฤทธิขจรทุกสิ่งอัน
แล้วร่ายคาถามหาเวท ปลุกเครื่องวิเศษทุกสิ่งสรรพ์
ว่านยา ผ้าประเจียดมงคลนั้น ตะกรุดโทนน้ำมันอันเรืองฤทธิ์
เดชะพระเวทอันเชี่ยวชาญ เครื่องอานกลิ้งไปดั่งใครบิด
แล้วตั้งกองอัคคีทั้งสี่ทิศ เอาเครื่องวางกลางมิดในกองไฟ
เปลวลุกคึกคักไม่ขาดสาย ขี้นแต่เส้นด้ายหาไหม้ไม่
จึงเอา " พระภควัม " ที่ทำไว้ ใส่ขันสำริดประสิทธิมนตร
ในขันนั้นใส่น้ำมันหอม เสกพร้อมเป่าลงไปสามหน
พระนั่งขึ้นได้ในบัดดล น้ำมันนั้นทาทนทั้งทุบตี
ล่องหนกำบังจังงังครบ อุปเท่ห์เล่ห์จบ เป็นถ้วนถี่
ปลุกเครื่องเสร็จพลันอัญชลี อ่านมนตรเรียกผีพวกภูตพราย

ท่านผู้อ่านทั้งหลาย มนตรที่ขุนแผนเสกเป่าลงในขันสำริดสามครั้ง เป็นมนตรอย่างไร จึงสามารถทำให้พระภควัมในขัน "*ลุกนั่งขึ้นได้*" ข้าพเจ้าเชื่อว่าท่านผู้อ่านทุกท่านคงประสงค์จะทราบมนตรนั้น จึงขอนำเสนอไว้ในที่แห่งนี้เพื่อเป็นการศึกษาโดยทั่วกัน

พระคณาจารย์โบราณเมื่อสร้างพระเครื่องรางแล้ว ต้องมีคาถากำกับพระเครื่องรางด้วย คาถากำกับพระเครื่องรางนั้น ใช่อื่นไกลเลย คือ พระพุทธวจนะที่สมเด็จพระบรมศาสดา ทรงสั่งสอนเวไนยสัตว์นี่เอง เฉพาะพระภควัม หรือพระปิดทวารทั้ง ๙

นั้น พระคณาจารย์ได้เลือกเอาพระคาถาในพระไตรปิฎกมาสอนให้ท่องบ่นกำกับพระภควัมด้วย ผู้ใดจะใช้พระภควัม ต้องบริกรรมคาถา ๑๐ บาทนี้ก่อน แล้วอาราธนาติดตัวหรืออมไปในปากพระคาถานั้น มีดังนี้

"จักขุนา สังวะโร สาธุ สาธุโสเตนะ สังวะโร
ฆาเนนะ สังวะโร สาธุ สาธุ ชิวหายะ สังวะโร
กาเยนะ สังวะโร สาธุ สาธุ วาจายะ สังวะโร
มนัสสา สังวะโร สาธุ สาธุ สัพพะถะ สังวะโร
สัพพะถะ สังวุโต ภิกขุ สัพพทุกขะ ปมุจจะติ"

คาถาปิดทวารนี้ ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ เล่ม ๖๔ พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้ภิกขุทั้งหลายสำรวม ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ตรัสว่าเมื่อสามารถสำรวมและสังวรในอายตนะทั้ง ๖ นี้ มั่นคงไม่หวั่นไหวแล้ว ย่อมหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งมวล นี่แลหัวใจพระภควัมที่ขุนแผนเศกครบสามคาบ เบ่าลงในขันสำริดแล้วพระภควัมที่แช่อยู่ในขันนั้นลุกขึ้นนั่งได้ ด้วยอำนาจแห่งพระพุทธวจนะด้วยประการฉะนี้

พระเครื่อง
(ตอนที่ ๖)

"พระเครื่องราง" มีกำเนิดอย่างไร ได้เล่ามาแล้ว บัดนี้จะเล่าเรื่อง *"เครื่องราง"* ที่สืบเนื่องมาจาก *"พระเครื่อง"* เป็นลำดับต่อไป อนึ่งเมื่อเล่าถึง *"เครื่องราง"* แล้ว ก็จำต้องเล่าถึง *"คาถา"* กำกับเครื่องราง การ *"สัก"* คาถาอาคมเป็นรูปต่าง ๆ ลงบนร่างกายและฝั่งเพชรพลอย ตลอดจนฝั่งเข็มไว้ตามเนื้อตัวประกอบอีกด้วย ซึ่งจะได้นำมาเล่าให้ท่านทราบต่อไปนี้

"เครื่องราง" ที่กล่าวมาได้แก่ *"เหล็กไหล"* *"ไข่ทองแดง"* *"กำแพงเพชร"* *"เพชรตาแมว"* *"แร่วขิน"* *"ดินเหนียว"* *"เขี้ยวหิน"* *"ขมองพราย"* และสิ่งต่าง ๆ ที่หาได้ยากอีกมาก การที่จัดหรือนิยมเอาสิ่งที่กล่าวมาเป็นเครื่องรางประจำตัว นอกจากนิยมกันมาแต่โบราณกาลแล้วยังถือกันว่า *"สี"* ต่าง ๆ ก็นับเป็นเครื่องรางประจำตัวอีกด้วย เรื่องเหล่านี้ต้องใช้เวลาค้นคว้าหาหลักฐานกันมาก เพราะอาจารย์ลางสำนักปกปิด สงวนไว้ให้แต่ศิษย์หาในสำนักตนเท่านั้น เมื่อผู้มิใช่ศิษย์ไปสอบถามก็มักจะหวงและเสแสร้งตอบไปเสียอย่างอื่น

เรื่อง *"เครื่องราง* เป็นเรื่องของ *"ไสยศาสตร์"* เป็นวิชาอีกสาขาหนึ่งที่แตกต่างกับวิทยาศาสตร์ คุณวิเศษของเครื่องรางเป็นสิ่งที่วิทยาศาสตร์ยังพิสูจน์ไม่ได้ การอยู่ยงคงกะพันชาตรี ทนต่อหอกดาบ แคล้วคลาด และการยิงไม่ออก ฟันไม่เข้า เป็นเรื่องไม่น่าเชื่อ แต่โดยอานุภาพของเครื่องราง อานุภาพของพระเครื่องสามารถบัดเป่าให้แคล้วคลาดหรือ *"อยู่คง"* ได้อย่างมหัศจรรย์ เรื่องเช่นนี้หากจะกล่าวไปก็ยากแก่การเชื่อถือ นอกจากผู้ที่ได้ประสบด้วยตนเอง นั่นแหละ จึงจะทราบว่า อานุภาพ *"พระเครื่อง"* หรืออานุภาพ *"เครื่องราง"* เป็นสิ่งที่น่าจะศึกษาและควรเชื่อว่าสืบเนื่องมาจากบรมพุทธานุภาพเพียงใด?

การที่บุคคลสมัยก่อนแสวงหาที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยว เป็นกำลังน้ำใจให้ร่าเริงกล้าหาญในยามออกศึกสงคราม เป็นเรื่องน่าเห็นใจ เพราะเหตุว่าสงครามในสมัยก่อนหรือในสมัยนี้

แม้อาวุธที่ใช้ประหัตประหารจักแตกต่างกัน แต่ผลคือการทำลายทำให้ชีวิตดับสูญย่อยยับได้ เป็นวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ ในการออกศึกสงครามหรือการพ้นผ่าอันตราย จึงต้องหันเข้าหาที่พึ่งทางใจเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวกำลังน้ำใจให้มั่นคง คราวเทวาสูระสงคราม ฝ่ายเทวดาผู้มีกายทิพย์ก็ยังสดุ้งกลัวตาย จนพระอินทร์ต้องให้ดู "*ธง*" เป็นเครื่องบำรุงขวัญ โดยเหตุนี้ในการยกทัพของชาวไทย จึงได้มีการเชิญธงประจำทัพไปเป็นมิ่งขวัญของไพร่พลด้วย และที่ธงนั้นมีพระพุทธรูปมารวิชัยองค์เล็ก ๆ ประดับอยู่บนยอดธง เรียกกันอย่างสามัญว่า "*พระยอดธง*" ผู้ที่ใช้พระยอดธงจะต้องมีคาถากำกับ ซึ่งคาถานั้น พระคณาจารย์ได้ยกเอามาจากธชัคคะสูตรลางตอนว่าดังนี้

สะเจ มาริสา เทวานัง สังคามะตานัง อุปปะชะเชยยะ ภยังวา ฉัมภิตตะตังวา โลมะหังโสวา มเมวะตัสมิง สะมะเย ธะชัคคัง อุลโลเกยะยากะ มมังหิโวธชัคคัง อุละโลกะยะตัง ยัมภวิสสะติ ภยังวาฉัมภิตัคตังวา โลมะมังโส วาโสปหิยะยิสสะติ

แปลความว่า

"ดูกรท่านผู้นฤทุกข์ ถ้าความกลัวก็ดี ความหวาดสดุ้งก็ดี ขนพองสยองเกล้าก็ดี พึงบังเกิดขึ้นแก่หมู่เทพดาผู้ไปสงคราม ในสมัยใด ในสมัยนั้น ท่านทั้งหลายพึงแลดูชายธงของเรานั้นเทียว เพราะว่าเมื่อท่านทั้งหลายแลดูชายธงของเราอยู่ ความกลัวก็ดี ความหวาดสดุ้งก็ดี ขนพองสยองเกล้าก็ดี อันใดจักมี อันนั้นจักหายไป"

(คาถานี้ต้องบริกรรมให้ได้อย่างต่ำ ๖ คาบ อย่างสูง ๒๑ คาบ ตามกำลังวัน)

พระยอดธงเป็นพระที่สร้างขึ้นโดยพระคณาจารย์ผู้เป็นที่เคารพนับถือของแม่ทัพนายกองและสร้างเป็นพระมารวิชัย ทำด้วยทองคำก็มี ทำด้วยนาก ด้วยเงินก็มี ผู้ใดก็ตามถ้ามีพระยอดธงบูชาประกอบด้วยคาถาดั่งกล่าว จะเป็นผู้กล้าหาญในที่ประชุมชนหรือแม้ในสงครามทุกแห่งและเป็นผู้ปลอดภัยทุกเมื่อ นี่เป็นอย่างหนึ่งที่มนุษย์ปุถุชนต้องหาที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวทางใจไว้เป็นประจำ

ข้าพเจ้าจะย้อนไปเล่าถึงเรื่อง *"เครื่องราง"* กับการ *"สักคาถาอาคม"* เป็นรูปต่าง ๆ ลงบนร่างกายของแม่ทัพนายกอง หรือคนสำคัญที่อยู่ยงคงกะพัน ตามที่ได้กล่าวมาแต่แรก เป็นการแสดงให้เห็นว่าสมัยก่อนบุคคลที่นิยมนับถือเครื่องราง และนิยมการสักอักขระลงบนผิวกายนั้น เขาทำอย่างใดกันบ้าง แม้น้ำท่าก็ไม่อาบ จะอาบสักครั้งก็ต้องยามมีศึกสงคราม และต้องตั้งเตาต้มน้ำว่านยาลงอาบน้ำกันในขันสาครทีเดียว

ในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนแผนอาษาไปรบเชียงใหม่พร้อมด้วยพลายงาม และไพร่สามสิบห้า *แม่ทัพกรุงศรีอยุธยาได้ผจญกับแม่ทัพคนสำคัญของพระเจ้าเชียงใหม่ ๒ คน คือ ท้าวกรุงกาฬกับตรีเพชรกล้า ทั้ง ๒ คนนี้ เป็นนักนิยมพระเครื่องและสะสมเครื่องราง ตลอดจนสักลงอักขระเวทย์มนต์คาถาไว้มาก วรรณคดีเรื่องนั้นกล่าวถึงตรีเพชรกล้าไว้ว่า*

" อันแม่ทัพคนนี้มีศักดา อยู่คงศาสตราวิชาดี
แขนขวาสักรูปเป็นองค์นารายณ์ แขนซ้ายสักขาดเป็นราชสีห์
ขาขวาหมึกสักพยัคฆี ขาซ้ายสักหมีมีกำลัง
สักอุระรูปพระโมคคัลลาน์ ภควัมปิดตานั้นสักหลัง
สีข้างสักอักขระนะจังงัง ศีรษะฝังพลอยนิลเม็ดจินดา
ฝังเข็มเล่มทองไว้สองไหล่ ฝังเพชรเม็ดใหญ่ไว้แสกหน้า
ฝังก้อนเหล็กไหลไว้อุรา ข้างหลังฝังเทียนคล้าแก้วตาแมว
เป็นโปเปาปุบปิบยิบทั้งกาย ดูเรี่ยรายรอยร่องเป็นถ่องแถว
แต่เกิดมาอาวุธไม่พ้องแพว ไม่มีแนวหนามขีดสักนิดเดียว
สูงใหญ่รูปร่างเหมือนอย่างเสือ กำลังเหลือเนื้อหนังก็แน่นเหนี่ยว
หนวดโง้งโก่งพื้นพันเป็นเกลียว พื้นขาวปากเขียวดังปลิงควาย
นัยตาดำคล้ำคล้ายกับตาเสือ ขอบตาแดงเรื่อดังขาดป้าย
คิ้วกระหมวดหนวดแดงดูแรงร้าย ผมมุ่นมวยคล้ายกับโยคี
แต่รุ่นหนุ่มคุ้มใหญ่ไม่อาบน้ำ เพื่อนตำแต่ว่านยาทาขัดสี
ไม่นอนกับภรรยาทั้งตาปี ต่อศึกมีเมื่อไรได้อาบน้ำ"

นี่คือลักษณะบุคคลสำคัญชาวลานนาไทยที่นิยม *"พระเครื่อง"* กับ *"เครื่องราง"* ที่ปรากฏในวรรณคดี ความอยู่ยงคงกะพันนั้น นอกจากอาศรัย *"พระเครื่อง"* เป็นสรณะยึดเหนี่ยวแล้ว ยังมี "เครื่องราง" ต่าง ๆ ประกอบด้วย การอาบน้ำแต่ละครั้งต้องรอให้บ้านเมืองเกิดศึกเสือเหนือใต้เสียก่อน จึงถือโอกาสได้อาบน้ำสักครั้งหนึ่งกับลูกเมียก็ไม่ได้หลับนอนร่วมกันนับเป็นปี ๆ ในวรรณคดีได้กล่าวถึงตรีเพชรกล้าต่อไปว่า

"จะไปทัพจึงหาบรรดาว่าน มาเสกอ่านอาคมถมถนำ
เครื่องรางตระกรุดลงองค์ภควัม บริกรรมเสกเป่าเข้าทันใด
แล้วตักน้ำดื่นท่ามาใส่ขัน หยิบเครื่องอานว่านนั้นเอาลงใส่
เสกเดือดพล่านพลั่งดังตั้งไฟ เห็นประจักษ์วักได้ใส่หัวพลัน
หยิบเครื่องอานว่านยาขึ้นมาไว้ เพชรกล้าลงไปในแม่ขัน
ประจบเคารพแล้วอาบพลัน ดูสำคัญในนทีจะมีลาง"

อย่างไรก็ตาม แม้ตรีเพชรกล้าจะอ่านอาคมถมมนต์อย่างใด ก็ปรากฏว่า *น้ำในแม่ขันที่ตนลงไปอาบนั้น สำแดงวิปริตให้เป็น "สีแดง" เหมือนกับพระลอเสี่ยงน้ำในแม่น้ำกาหลง* และเมื่อตรีเพชรกล้าโอมอ่านคาถาเสี่ยงน้ำในแม่ขันแล้ว ตามเรื่องก็ปรากฏต่อไปว่า

"ครั้งนั้นขาดขันยาชะตาตาย นิมิตรสายชลธีเป็นสีแดง
เพชรกล้ามุ่งเขม้นเห็นนิมิตร รู้แท้แน่จิตประจักษ์แจ้ง
น้ำอย่างสีฝางลางร้ายแรง นึกแสยงสยดสยอนถอนฤไทย
เป็นสุดทุกข์ลุกออกมาผลัดผ้า ประหนึ่งว่าไม่ดำรงทรงกายได้
แล้วนึกว่าชาติทหารอันชาญไชย ถึงบรรไลยก็ให้ลือฝีมือลาว
ฮึดฮัดจัดแจงแต่งกายา เป็นวันจันทร์นุ่งผ้ายกพื้นขาว
คาดตระกรุดเครื่องรางประหลาดวาว ใส่แหวนเพชรเม็ดพราวเหมือนดาวราย
ประเจียดประจงจับตะแบงมาน สอดสังวาลสะอิ้งรัดจำรัสฉาย
โพกผ้าเขลิบพื้นขาวดาวกระจาย เข็มขัดสายทองถักลงอักขรา
จบจับประคำทองเข้าคล้องคอ ผงดินสอเสกเสริมแล้วเจิมหน้า
ถือง้าวก้าวย่างสามขุมมา เผ่นขึ้นหลังม้าสง่างาม......"

จากคำกลอนอันไพเราะด้วยโวหารกวีที่ยกมาอ้างให้ฟังนี้ จะเห็นว่า *"เครื่องราง"* และ *"พระเครื่อง"* ตลอดจน *"มนตรเสกเลขยันต์"* เป็นเรื่องที่ชายชาตรีทุกคนในสมัยโบราณต้องศึกษาประดับความรู้ไม่เว้นตน ทั้งนี้เนื่องจากสมัยโบราณบ้านเมืองต้องรบพุ่งกันด้วยเรื่องยื้อแย่งเอาเป็นเมืองขึ้นกันไม่เว้นแต่ละประเทศ ผู้ชายทุกคนมีหน้าที่ต้องเป็นทหารป้องกันบ้านเมือง การขวนขวายหาพระเครื่องไว้กับตัว หาเครื่องรางมาป้องกันภัย ตลอดจนการสักรูปเทวดาต่าง ๆ ลงบนร่างกายใส่เสื้อลงยันต์ ย่อมว่านยาเป็นสิ่งที่ลูกผู้ชายทุกคนเสาะแสวง เพราะชีวิตเมื่อเข้าสู่สมรภูมินั้นไม่มีอะไรจะดียิ่งไปกว่ามิ่งขวัญที่มั่นอยู่กับจิตใจนั้นอีกแล้ว

อนึ่ง ขอเล่าถึงเรื่อง *"สัก"* ไว้ในที่แห่งนี้ด้วย เพราะคนสำคัญแต่ละคนนิยมสักเหมือนกับที่กล่าวมาแล้ว ตามที่ตรีเพชรกล้าสักรูปพระนารายน์ไว้ที่แขนขวา แขนซ้ายสักเป็นรูปราชสีห์นั้น พึงเข้าใจไว้ด้วยว่าหมึกที่สักไม่ใช่หมึกธรรมดา หากเป็นหมึกที่ผะสมผงอาคมลานเผา และผะสมน้ำมันพราย ลางทีก็เอา *"รง"* มาสัก หรือเอา *"ชาด"* มาสัก ลางทีก็สักด้วย *"หมึก"* บริเวณที่สักต้องเป็นที่สูง เช่นหัวไหล่ซ้ายขวา สักเป็นรูปบิดามารดา บนขม่อมสักหัวใจ—อริยสัจจ์ ท้ายทอยสักหัวใจอิติปิโส เว้นที่หน้าผากไม่นิยมสักกัน แต่นิยมฝังเพชรหรือนิลไว้ที่แสกหน้า การที่ไม่นิยมสักที่หน้าผากเพราะตามกฏมณเฑียรบาลบัญญัติไว้ว่า ผู้ที่ถูกสักหน้าผากนั้นเข้าลักษณะประจานโทษ ตามบทพระอัยการปรากฏอยู่ในเรื่องรามเกียรติตอนสุกระสานปลอมพล ถูกจับได้ มีข้อความเกี่ยวกับการสักหน้าว่า

อ้างพระอัยการบุราณมา *ถ้าว่าข้าศึกบังอาจใจ*
สองตนเข้ามาปลอมทัพ *โยธานั้นจับตัวได้*
ผู้หนึ่งทำโทษแล้วปล่อยไป *ผู้หนึ่งให้ม้างชีวิต*
เสียบประจานไว้หน้าทัพขันธ์ *ให้สาแก่ใจมันที่โทษผิด*
สุกระสานเป็นปัจจามิตร *คิดการผู้เดียวปลอมมา*
ฆ่าเสียก็ไม่เป็นเกียรติยศ *ควรงดชีวิตยักษา*
แต่ให้เฆี่ยนตระเวนอสุรา *สักหน้าแล้วปล่อยให้นายมัน"*

ก่อน "*สักหน้า*" ก็ต้องเข้าขื่อคาตอกเล็บบีบขมับเสียก่อน พวกลิงราชทัณฑ์ได้ทำโทษสุกระสานตามบทพระอัยการอย่างสาหัส คือ

"ปั๊กหลักแล้วใส่คาเข้า	*ผูกเอวผูกเท้ายักษา*
บีบขมับบีบมือเป็นโกลา	*ลงอาญาเฆี่ยนตีไม่ปรานี*
แล้วสักเป็นตีนกาลง	*ที่ตรงหน้าผากยักษี*
เพชฌฆาตราชทัณฑ์ตัวดี	*ก็พาอสุรีตระเวนไป"*

โดยเฉพาะที่บริเวณหน้าอก ส่วนมากสักเป็นรูปพระ (พุทธ) เจ้า ๕ พระองค์ คือ พระกุกุธสันโธ, พระโกนาคม, พระกัสสปะ, พระสมณะโคดม และพระศรีอาริยเมตไตรย์ รูปที่สัก สักเป็นรูปดอกบัวบาน ๔ ดอก อีกดอกหนึ่งสักเป็นบัวตูม หมายถึงในภัทรกัปป์นี้ พระพุทธเจ้ามาตรัสแล้ว ๔ องค์ จึงสักเป็นรูปดอกบัวบาน ๔ ดอกหมายถึงตรัสรู้แล้ว ส่วนอีกดอกหนึ่งสักเป็นบัวตูม หมายถึง พระพุทธเจ้ายังไม่ได้มาตรัส แล้วมีคาถาสักกำกับไว้ว่า *นะโมพุทธายะ มะอะอุ* ดังนี้.

พระเครื่อง
(ตอนที่ ๗)

เรื่อง *“พระเครื่องราง”* ยังไม่จบ เพราะมีผู้มาขอให้เขียนต่อ ข้าพเจ้าจึงสนองความต้องการด้วยการค้นคว้ามาเขียนอีกตามคำขอ ดังจะได้บรรยายต่อไปนี้

มีผู้ชอบประวัติพระเครื่องรางและคาถากำกับพระเครื่องราง ที่ได้พรรณนาไปแล้วมาก โดยให้เหตุผลว่าการใช้พระเครื่องรางที่ถูกต้อง กับ *“คาถากำกับ”* นั้น เป็นสิ่งที่ควรทำ เพราะนอกจากอำนวยประโยชน์ในด้านจิตใจแล้ว ยังมีอานุภาพในการป้องกันสรรพภัยต่าง ๆ ได้อีกด้วย

ข้าพเจ้าได้เสนอประวัติพระ *ภควัม* กับ *พระยอดธง* พร้อมด้วยคาถากำกับ สู่กันอ่านแล้ว คราวนี้จะเสนอประวัติ*พระอุปคุต* ให้ท่านทั้งหลายอ่านตามลำดับเพราะ *“พระเครื่องอุปคุต”* นี้ เป็นที่นิยมนับถือบูชาในกลุ่มนักสะสมพระเครื่องรางเป็นอันมาก ถ้าเป็นพระที่ได้จากกรุที่แท้จริง มีลักษณะตรงตามที่เกจิอาจารย์ได้บอกกล่าวไว้แล้ว ก็นิยมหาเช่ามาบูชากันด้วยราคาที่ค่อนข้างจะแพงมากทีเดียว

พระอุปคุต เป็นพระเครื่องราง ที่อำนวยลาภสักการะให้แก่ผู้บูชาเหมือน *พระสิวลี* และ *พระกัจจายนะ* เพราะตามประวัติของท่านที่ปรากฏในพระคัมภีร์อรรถกถาว่าท่านเป็นพระอรหันต์ผู้ใหญ่ในจำนวน ๘๐ องค์ ที่พระพุทธเจ้าทรงยกย่องว่าเป็นผู้เลิศในทางจรณวิหารี ปรากฏนามในพุทธานุพุทธประวัติว่าพระสุภูติเถร แต่ทางเมืองพม่าเรียกนามของท่านว่า พระอุปคุต การที่นามของท่านแตกต่างกับทางของไทยไปเช่นนี้เป็นด้วยความผันแปรทางภาษาและตำนาน ส่วนเนื้อแท้ของประวัตินั้น ตรงกันหมดทุกประการ

ประวัติของพระสุภูติเถระ หรือพระอุปคุตเถระนี้ เท่าที่ปรากฏตามอรรถกถาพอจะรวบรวมได้โดยย่อว่า ในปุเรชาติ พระอุปคุตเถระ ได้ปรารถนาฐานันดรอย่างหนึ่งแทบพระบาทมูลพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า และในอดีตชาตินั้น พระอุปคุตเถระ ได้บำเพ็ญกุศลพากเพียรจนเป็นอุปนิสสัยและอธิษฐานขอให้เกิดเป็นพระอรหันต์ทันพระพุทธ-ศาสนาแห่งพระสมณโคดม คือ พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าของชาวเราพระองค์นี้แหละ

ในชาติสุดท้าย พระอุปคุตเถระได้กลับชาติมาเกิดในตระกูลสุมนเศรษฐีมีนามว่า สุภูติ ทันสมัยพุทธกาลตามที่ได้อธิษฐานไว้ และได้บรรพชาอุปสมบทเป็นภิกขุในวันที่อนาถ-บิณฑิกคหบดีฉลองพระเชตุพนถวายพระบรมศาสดา พระสุภูติได้เจริญสมณธรรมได้บรรลุพระอรหัตผล จนสมเด็จพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงยกย่องว่า พระสุภูติเถระ เลิศกว่าภิกษุบริษัทบรรดาซึ่งเป็น จรณวิหารี หรือ กล่าวอย่างง่าย ๆ ว่า ท่านเป็นเอตะทัคคะในทาง *"มีที่อยู่ปลอดภัยจากศัตรู"* หาภิกษุผู้ใดเปรียบเทียบมิได้ ตามอรรถกถา กล่าวต่อไปว่า เมื่อพระสุภูติเถระได้บรรลุพระอรหันต์แล้ว ก็ได้ธุดงค์ไปในมัธยมประเทศโดยลำดับจนถึงพระนครราชคฤห์ ครั้งนั้นอยู่ในรัชสมัย พระเจ้าพิมพิสาร เมื่อพระเจ้าพิมพิสารทรงทราบว่าพระสุภูติมหาเถระ ธุดงค์มาในแว่นแคว้นของพระองค์ ก็เสด็จไปเยือนสำนักของพระมหาเถร มีพระราชปฏิสันฐานตามควรแก่พระสุภูติเถระ แล้วได้ตรัสปฏิญญาณกับพระสุภูติเถระว่า จะสร้างเสนาสนะถวาย แต่เผอิญพระเจ้าพิมพิสารมีราชภาระมาก ลืมคำที่ตรัสปฏิญญาณไว้กับพระมหาเถรเสียสนิท จึงหาได้ทำที่อยู่ถวายตามคำปฏิญาณนั้นไม่ พระสุภูติมหาเถร ไม่มีเสนาสนะเป็นที่อาศรัย จำแรมคืนอยู่ ณ ที่แจ้งแห่งนั้นเอง

ตามอรรถกถา พรรณนาถึงอานุภาพแห่งพระสุภูติมหาเถรไว้ว่า ฤดูนั้นเป็นฤดูฝน ที่ฝนควรจะตกแต่พระมหาเถรบันดาลไม่ให้ตก บรรดาประชาชนชาวเมืองก็หวาดหวั่นกลัวเพราะฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เป็นเหตุให้ข้าวกล้าในนาเสียหายก็พากันเข้าเฝ้ากราบทูลให้พระเจ้าพิมพิสารช่วยเหลือ เมื่อพระเจ้าพิมพิสารทรงทราบดังนั้น ก็ค้นหาเหตุที่ฝนแล้งว่าเกิดขึ้นเพราะเหตุใด ก็ทรงจำได้ว่าถวายปฏิญญาณไว้กับ พระสุภูติมหาเถรที่จะสร้างเสนาสนะถวาย แต่พระองค์ก็ทรงลืมเสียคงจะเป็นเหตุนี้เอง ที่ทำให้ฝนแล้ง จึงรับสั่งให้อำมาตย์สร้างเสนาสนะคือสร้างกุฎิที่มุงและบังด้วยใบไม้ถวาย เมื่อพระสุภูติมหา-เถร จากที่แจ้งเข้าไปแรมในกุฏิอันลาดด้วยหญ้ามุงและบังด้วยใบไม้แล้ว ฝนก็ตกลงมาแต่ตกเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

พระสุภูติมหาเถร เห็นดังนั้นก็คิดจะขจัดภัยจากฝนแล้งให้สิ้นไป จึงสำแดงอานุภาพกล่าวคาถาอันแสดงว่าท่านพ้นอันตรายจากการแรมในที่แจ้งแล้ว ให้เทพยดาทราบเป็นความว่า

"ขอวัสสวลาหกทั้งหลาย จงยังฝนให้ตกในที่ทั้งปวงเถิด อันตรายภายนอกไม่มีแก่เราแล้ว เพราะกุฎีของเรามุงดีแล้ว ควรเป็นฐานที่ตั้งแห่งความสุขสำราญ มีบานประตูหน้าต่างกันขิดสนิทดี ไม่มีช่องลม ขอเทพเจ้า จงยังฝนให้ตกตามปรารถนาเถิด อนึ่งอันตรายภายในก็ไม่มีแก่เรา จิตของเรามั่นคงด้วยสมาธิพ้นจากกิเลสแล้ว บัดนี้เราปรารภเริ่มความเพียร เพื่อทิฐธรรมสุขวิหารอยู่ ณ ขณะอิริยาบถ ขอเทพยเจ้าจงยังฝนให้ตกทั่วที่ทั้งปวงเถิด"

เมื่อพระสุภูติมหาเถรกล่าวคาถานี้จบแล้ว ในทันใดนั้นมหาเมฆได้ตั้งขึ้นแล้ว ฝนก็ตกในที่ต่าง ๆ ทั่วทิศด้วยอานุภาพของพระสุภูติมหาเถรเจ้าเป็นอัศจรรย์

นี่เป็นอำนาจของพระอุปคุตหรือพระสุภูติเถรเจ้า ที่ปรากฏอยู่ในอรรถกถาอันแสดงให้ชาวเราเห็นความสำคัญของพระอุปคุต จนถึงกับนำมาสร้างเป็นพระเครื่องรางขึ้นเคารพบูชาไว้กับบ้านหรือไว้กับตัว แต่ประวัติของพระสุภูติมหาเถรเจ้านี้ ยังมีปรากฏต่อมาในสุภูติสูตรว่า

ครั้งหนึ่งสมเด็จพระพุทธเจ้าพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์บริวารประมาณ ๕๐๐ รูป เสด็จจาริกโปรดสัตว์ ณ มคธชนบท ถึงอังคุตตรนิคม พระองค์กับภิกษุบริวาร ได้ประทับแรมอยู่ในชนบทนั้น แลบังเอิญเกิดฝนแล้ง ข้าวแพงขึ้น พระพุทธเจ้าตรัสกับพระสุภูติมหาเถรว่า "สุภูติ ไปสิท่าน จงอาศรัยความกรุณาแก่โลกนั่ง ณ ที่แจ้ง เข้าอาโปกสิณสมาบัติแล้วให้ฝนตกลงมา ให้ประโยชน์ความสุขสำเร็จแก่เทพยดาและมนุษย์" พระสุภูติมหาเถรรับพระพุทธพจน์แล้วออกไปนั่งกลางแจ้งเข้าอาโปกสิณสมาบัติแล้ว ปาฏิหาริย์ขึ้นไปบนอากาศ เปล่งอุทานวาจาอธิษฐานขอฝน วัสสวลาหกเทพยเจ้าจึงบรรดาลให้ฝนตกลงมาตามที่พระสุภูติมหาเถรบำเพ็ญพิธี

อานุภาพของพระสุภูติเถรเจ้า ที่ได้กล่าวมาจึงปรากฏว่า มีเกจิอาจารย์และพระเถรานุเถระผู้ทรงคุณวิเศษ นำเอาแร่หรือเนาวะโลหะ มาผะสมสร้างเป็นพระเครื่องรางในรูปสมบัติของพระสุภูติหรือพระอุปคุตขึ้นไว้ สำหรับแจกจ่ายให้แก่ศิษยหาโยมสงฆ์บูชา เพราะการบูชาพระอุปคุตหรือพระสุภูติเถระเจ้านั้น ย่อมนำมาซึ่งลาภผลและมีความสุขสวัสดีในการดำรงชีพ ตลอดจนปราศจากภยันตรายทุกประการ

ลักษณะของพระอุปคุตหรือพระสุภูติเถรที่สร้างเป็นพระเครื่องรางแล้วนี้ ส่วนมากสร้างเป็นรูปเสมามีรูปพระอุปคุตหรือพระสุภูติอยู่ตรงกลาง มือซ้ายถือดอกบัวบนเศียรมีใบบัวบีด มือขวาวางที่หน้าตัก ด้านหลังจารึกเป็นตัว *"เธาะ – ขัดสมาธิ"* ซึ่งเป็นตัวอักษรที่นิยมกันว่าเป็นมหายันตราคม อันป้องกันสรรพภัยได้อย่างเด็ดขาด พระเครื่องรางที่กล่าวนี้เป็นพระขนาดเล็ก มักจะอาราธนาไปกับตัวมากกว่าจะตั้งบูชาไว้กับบ้านเรือน

แต่ยังมีรูปพระอุปคุตหรือพระสุภูติเถรที่สร้างในรูปร่างอย่างอื่นกันอีกลักษณะหนึ่ง เป็นพระที่สร้างด้วยเนาวโลหะเหมือนกัน สร้างเป็นรูปพระนั่งขัดสมาธิก้มหน้าผิวคล้ำ ท้องพลุ้ย มีใบบัวคลุมอยู่บนศีรษะมีเข็มปักไว้ตามหัวไหล่ ตามเข่าหลายแห่งที่ฐานทำเป็นบัวคว่ำ บัวหงาย อย่างละดอก ใต้ฐานเป็นรูปดอกบัว ใบบัว เต่า ปลานูนขึ้นมาให้เห็น ลางองค์สร้างด้วยกิ่งพระศรีมหาโพธิพฤกษ์ ปิดทองทั้งองค์ก็มี เรียกกันอย่างสามัญว่า *พระบัวเข็ม* เหตุที่ฝังเข็มไว้ให้เห็นนั่นเอง

แต่นักปราชญ์ผู้รู้ต้นเหตุของการฝังเข็มนั้น กล่าวว่า เข็มที่ฝังไว้ในองค์พระสุภูติหรือพระบัวเข็มนี้ เป็นช่องสำหรับบรรจุพระบรมธาตุ ซึ่งดูน่าจะเป็นไปได้ เพราะสมัยโบราณ เมื่อมีการสร้างพระพุทธรูปแล้ว มักจะบรรจุพระบรมธาตุไว้ในองค์พระที่สร้างสำหรับเคารพบูชากันอันเป็นประเพณี พระสุภูติหรืออุปคุต เป็นพระที่ทรงอานุภาพเมื่อสร้างรูปของท่านขึ้นแล้วจึงพยายามบรรจุพระบรมธาตุไว้ด้วยการเจาะตามพาหา และชาณุ เมื่อเจาะและบรรจุพระบรมธาตุแล้ว จึงเอาเข็มที่มีหมุดศีรษะมาอุดไว้อีกทีหนึ่ง จึงเรียกกันอย่างสามัญว่าพระบัวเข็ม

ส่วนตามตำนานข้างพม่าก็กล่าวว่า พระอุปคุตนี้มีอานุภาพมาก มิได้จำศีลอยู่บนบกเยี่ยงพระเถระที่บรรลุอรหันต์ทั้งหลาย แต่มักบำเพ็ญฌานสมาบัติอยู่ใต้น้ำมีปราสาทแก้วอยู่ใต้สะดือทะเล ลางขณะที่เดินจงกรมในท้องมหาสมุทรนั้น น้ำก็หาเปียกไม่ พระอุปคุตเถระเข้าฌานนับเป็นเดือนเป็นปี เมื่อออกจากฌานสมาบัติ คงจะหิว ท่านจะปาฏิหาริย์ขึ้นมาบนมนุษย์พิภพเพื่อบิณฑบาตรเยี่ยงพระภิกษุทั้งหลาย บุคคลใดได้ใส่บาตรพระอุปคุตเถระแล้วด้วยอานุภาพแห่งพรของท่านที่โมทนาจะทำให้ท่านผู้ใส่บาตรได้เป็นเศรษฐีทุกคน ตามเรื่องที่ได้เล่ามานี้ รู้กันทั่วไปในประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา จึง

เป็นเหตุให้ชาวไทยตามบ้านนอกตื่นนอนแต่ก่อนไก่ขันไม่ทันสว่าง เพื่อหุงข้าวใส่บาตรพระอุปคุตซึ่งยังมีปฏิบัติกันอยู่ตามชนบทจนทุกวันนี้

เรื่องของพระสุภูติกับพระอุปคุตตามตำนานปะปนกันมาก ปราชญ์ลางท่านก็กล่าวว่าเป็นคนละองค์ ลางท่านก็ว่าเป็นองค์เดียวกัน แต่เรื่องนี้ถ้ายกเอาคาถาบูชาพระสุภูติมหาเถระมาอ้างก็จะเห็นว่า เป็นองค์เดียวกับพระอุปคุตเถระอย่างไม่ต้องสงสัย คาถาบูชาพระอุปคุตเถระหรือพระสุภูติเถระนั้นปรากฏอยู่ในคาถาสวดพระราชพิธี พรุณศาสตร์ ดังนี้

(๑) *สุภูโต จะ มหาเถโร มหากาโย มโหทะโร*

(๒) *นีละ วัณโณ มหาเตโช ปวัสสันตุ วลาหกา*

(๓) *ฉันนาเม กุฏิกา สุขานิวาตา วัสสะ เทวะ ยถาสุขัง*

(๔) *จิตตังเม สุสมาหิตัง วิมุตตัง อาตาปี วิหะรามิ วัสสะเทวาติ*

(๕) *อนุสสะริตะวา สตัง ธัมมัง ปรมัตถัง วิจินตะยัง*

(๖) *อากาสิง สัจจะกิริยัง ยังโลเก ธุวัสสะตัง*

(๗) *ยโต สรามิ อัตตานัง ยะโตปิ่ตโต สมิวิญญุตัง*

(๘) *นาภิชานามิ สัญวิจจะ เอกะปาณัมปี หิง สิตา*

(๙) *เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ ปะชุนโน อภิวัสสะตุ*

(๑๐) *สัจเจนะ เม สโม นัตถิ เอสาเม สัจจะปารมีติ*

แปลคาถาบทนี้ว่า

(๑) *อนึ่ง พระมหาเถระชื่อสุภูติ มีกายล่ำสัน มีท้องพลุ้ย*

(๒) *มีผิวดั่งนิล มีเดชมาก ด้วยเดชแห่งพระเถระนั้น*
เทพบุตรทั้งหลายจงให้ฝนตกลงมาเถิด

(๓) *กุฏีทั้งหลายของเรามุงบังแล้วอยู่สบายกันลมได้*
ดูก่อนเทพบุตร ท่านจงให้ฝนตกตามสบายเถิด

(๔) จิตของเราตั้งมั่นดีพ้นพิเศษแล้ว เรามีความพากเพียรอยู่ ขอท่านจงให้ฝนตกเถิดเทพบุตร

(๕) เราตามระลึกถึงธรรมของสัปบุรุษแล้ว คิดค้นอยู่ซึ่งอรรถอันนี้ ได้ทำ

(๖) สัจจะกิริยา ใด, เป็นธรรมอันมั่นคงยั่งยืนในโลก

(๗) เมื่อใดเราระลึกถึงตนได้ เมื่อใด เราถึงความเป็นผู้รู้เดียงสา

(๘) เมื่อนั้นเรารู้ตัวอยู่ไม่ได้แล้ว เบียดเบียฬสัตว์แม้แต่ตัวเดียว

(๙) ด้วยความกล่าวสัตย์นี้ ขอมหาเมฆจงให้ฝนตกเถิด

(๑๐) สิ่งที่เสมอด้วยสัจจะของเราไม่มี นี้เป็นสัจจบารมีของเรา ดังนี้"

ท่านผู้อ่านทั้งหลาย เรื่องพระสุภูติหรือพระอุปคุต แม้จะสับสนในด้านประวัติซึ่งนักปราชญ์ลางท่านยังขัดแย้งกันอยู่ แต่เมื่อพิจารณาในเรื่องที่มาแห่งประวัติแล้ว ก็พอจะยืนยันได้ว่า มีต้นบัญญัติเกิดขึ้นจากวัตถุประสงค์เดียวกันคือ อำนาจ อันอยู่ด้วยความสถาพร พระสุภูติมหาเถระเป็นผู้เลิศในด้านปราศจากศัตรูและเจริญลาภผล ดั่งนั้นผู้ใด มีพระสุภูติหรือพระอุปคุตไว้บูชา ผู้นั้นย่อมปราศจากศัตรูและสมบูรณ์ด้วยลาภผลด้วยประการฉะนี้.

พระเครื่อง
(ตอนที่ ๘)

การบรรยายพระเครื่องตอนแรกได้กล่าวไว้แล้วว่า จะได้อธิบายถึง เรื่อง "*เครื่องราง*" ประกอบกับเรื่อง "*พระเครื่องราง*" ด้วย และ "*เครื่องราง*" คืออะไรนั้น จะได้บรรยายต่อไปนี้

"*เครื่องราง*" ที่ได้ยกมาอ้างมี "*ไข่ทองแดง*" *เพชรตาแมว* หรือที่เรียกว่าไพฑูรย์ *แก้วหิน ดินเหนียว เบี้ยวกายสิทธิ์* และอะไรต่ออะไรอีกมากอย่าง ในที่แห่งนี้จะเล่าเรื่อง "*ไข่ทองแดง*" ก่อน

"*ไข่ทองแดง*" ได้แก่ไข่ที่กลายเป็นทองแดงหรือกลายเป็นหิน คำ "*ทองแดง*" โดยมากหมายถึงสิ่งที่ผิดปกติที่เกิดขึ้นกับไข่ จนไข่กลายรูปเป็นอย่างอื่น ไม่ใช่ไข่ธรรมดา ไข่ที่กลายรูปเช่นนี้ ทางวิทยาศาสตร์จะวิจัยหรือสงเคราะห์เข้าในแบบวิทยาศาสตร์ประยุกต์ได้หรือไม่อย่างไร ไม่ขอกล่าวถึง แต่ในด้านไสยศาสตร์นั้นนักนิยมพระเครื่องรางจะต้องมีเครื่องราง "*ไข่ทองแดง*" ไว้กับตัวด้วยทุกคน

ไข่ทองแดงมีคุณวิเศษอย่างไรจึงเป็นที่ปรารถนาของนักนิยม "*เครื่องราง*" กันยิ่งนัก เรื่องนี้เชื่อว่าท่านทั้งหลายคงจะใคร่รู้ความจริง ถ้าจะพิจารณาไข่กลายเป็นหินในด้านวิทยาศาสตร์ก็สามารถจะกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นจากอะไร แต่ข้าพเจ้าจะข้ามปัญหาเรื่องนี้ในทางวิทยาศาสตร์ไปเสีย จะกล่าวถึง "*ไข่ทองแดง*" ในทัศนะหนึ่ง นั่นคือ ทัศนะไสยศาสตร์

สมัยโบราณอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชำนาญทางวิปัสนาธุระ ชอบไปหาที่เร้นที่สงัดนั่งบำเพ็ญเพียรทางจิต หรือเจริญวิปัสนาธุระ ส่วนมากชอบอยู่ตามราวป่า โคนไม้ตามถ้ำ สถานดังกล่าวนี้เรียกกันตามสำนวนศาสนาว่า *อรัญญวาสี* เป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัย มีปรากฏในประวัติและตำนานหลายเรื่องว่าพระคณาจารย์ผู้บำเพ็ญวิปัสนาธุระตามราวป่า ตามถ้ำ ตามโคนไม้ เพื่อหาความสงัดสำหรับให้จิตสงบจะได้พิจารณาเห็นธรรมตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ก็แหละในถ้ำนั้นเป็นแหล่งที่พำนักพักพิงของนกหกและสิงห์สาราสัตว์มาก่อน และก่อนหน้าขึ้นไปนั้นด้วยพันหรือหมื่น ๆ ปี

ตามถ้ำทุกแห่งถูกน้ำท่วมมาก่อนแล้ว ถ้ำจึงได้กลายเป็นที่อาศรัยของเต่าปูปลาไปอีกอย่างหนึ่ง ด้วยเหตุดั่งนี้ การได้มาซึ่งเปี้ยววิเศษก็ดี ไข่ทองแดงก็ดี ส่วนมากได้จากถ้ำ แต่น่าสังเกตว่า *ไข่ทองแดง* กับ *เปี้ยววิเศษ*ที่ได้มานั้น อยู่ในสภาพปกติเฉพาะ*ไข่ทองแดง*เท่านั้น ส่วน*เปี้ยววิเศษ* มักจะเหลือแต่ตัว ส่วนก้ามหรือขามักจะหายไป ถ้าพระคณาจารย์ผู้ใดได้เปี้ยววิเศษครบทั้งตัวก็นิยมกันว่าเป็นผู้วิเศษ สามารถมีเปี้ยววิเศษมาอยู่ในอารักขาได้ เพราะเปี้ยววิเศษนั้นถ้าพระคณาจารย์ใดได้มาฝนกินหรือบดกินแล้วจะเป็น ผู้อยู่ยงคงกะพันชาตรี ล่องหนหายตนได้อย่างดีที่สุด และสำเร็จเป็นวิชาธรไปก็มาก *ลักษณะของเปี้ยววิเศษเหมือนปูทุกประการ แต่ตัวเล็กกว่าปู การที่กลายเป็นหินคงเป็นเพาะตายมานานนับพันปี หรือถูกความร้อนระอุของธรรมชาติบังคับให้เป็นไป ยังเป็นเรื่องที่หาเหตุผลกันอยู่* เดี๋ยวนี้ยังมีแหล่งถ้ำเปี้ยวอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรีที่ใกล้ ๆ กับถ้ำเขาหลวง ซึ่งมีประวัติเล่ากันมาว่า *เดิมมีพระฤๅษีองค์หนึ่งเป็นผู้วิเศษ บำเพ็ญพรตอยู่ในถ้ำเปี้ยวจนได้บรรลุธรรมวิเศษสำเร็จเป็นพระอรหันต์ เห็นว่าโลกมนุษย์มีแต่เรื่องยุ่งยากมาก ก็ไม่ประสงค์จะอยู่ในโลกอีก จะไปอยู่เสียที่ฝากฟ้าป่าหิมพานต์ จึงได้ปรุงยากายสิทธิขึ้นไว้ขนานหนึ่งแล้วสาปให้เป็นตัวอยู่ในถ้ำที่กล่าวนี้ ถ้าผู้ใดสามารถได้เปี้ยวไว้ในครอบครอง ก็จะทำให้เป็นผู้ที่อยู่ยงคงกะพันชาตรี และถ้าเอาเปี้ยวมาบดกินก็จะทำให้หายตัวล่องหนได้ ตลอดจนเป็นผู้มีอายุวัฒนะนับร้อยพันปี* เล่ากันมาอย่างนี้

เรื่องของ *"เครื่องราง"* ส่วนใหญ่ไม่พ้นจากการอยู่ยงคงกะพันชาตรีล่องหนหายตัว แม้แต่ *"ไข่ทองแดง"* ก็เหมือนกัน ผู้ใดได้มาไว้ในครอบครองก็สามารถเป็นผู้ที่ทนหอกทนดาบทนปืนผาหน้าไม้ได้ พูดตามภาษาตลาดก็ว่า ยิงฟันไม่เข้า นี่พูดถึงลักษณะของ *"ไข่ทองแดง"* ที่พบตามถ้ำตามราวป่า สันนิษฐานตามลักษณะที่ปรากฏก็เหมือน*ไข่ไก่ที่แข็งเป็นก้อน* ทุบไม่แตก *"ไข่ทองแดง"* อีกอย่างหนึ่งเกิดขึ้นในมนุษย์ผู้ใดมี *"ไข่ทองแดง"* "สะดือทองแดง" เกิดขึ้น ผู้นั้นจะอยู่ยงคงกะพันชาตรี ฟันแทงไม่เข้า วิธีฆ่าให้ตาย ต้องใช้ไม้เสียบตามทวารที่มีปรากฏในพระราชพงศาวดาร ซึ่งไม่จำเป็นต้องยกมากล่าวในที่แห่งนี้

บรรดาเครื่องรางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น *"ขมองพราย เพชรตาแมว แก้วหิน"* อะไรต่ออะไรก็ตาม ถ้ากล่าวตามลักษณะและธรรมชาติที่ปรากฏก็ดูเป็น สิ่งธรรมดา เช่น

เพชรตาแมว เล่ากันมาว่า มีสีเหลือง เรียกไพฑูรย์ แต่ความเชื่อของผู้สนใจในเครื่องราง มักจะเชื่อว่าส่วนมากได้มาจากตาแมวจริง ๆ แมวที่มีเพชรอยู่ในดวงตา มักจะเป็นแมวที่มีตาแฉะอยู่เสมอ มีขี้ตาเปรอะนั่งซมตลอดวัน แมวเช่นนี้เป็นแมวที่มีแก้วตาเป็นเพชร แต่ถ้าพิเคราะห์ตามทางวิทยาศาสตร์อาจกล่าวว่า คงจะเกิดวิปริตสิ่งใดขึ้นในดวงตาของแมว ส่วน *"แก้วหิน"* ก็คือหินที่มีลักษณะอ่อนขุดขึ้นมาจากบ่อเอามาปั้น หรือสลักให้เป็นรูปต่าง ๆ ได้ตามชอบใจ มีแปลกอยู่ที่หินดั่งกล่าวนี้ถ้าถูกอากาศข้างบนจะแข็งเป็นหินไปทันที สิ่งเหล่านี้แหละเมื่อพระคณาจารย์ต่าง ๆ ได้มาก็มักนิยมและสนใจรักษาไว้ในฐานะเป็นเครื่องรางของขลัง แล้วนำมาเขียนอักขระเลขยันต์ลงไปอีก และต้องคอยปลุกเสกให้ขลัง ตลอดจนศักดิ์สิทธิอยู่เสมอ ความสำคัญของ *"เครื่องราง"* อยู่ที่อยู่ยงคงกะพันเหมือนกันหมดทุกประการ

อีกอย่างหนึ่งที่ควรนำมากล่าวไว้ในที่แห่งนี้ด้วย นั่นคือ เรื่อง *"สี"* ประกอบพระเครื่องราง สีต่าง ๆ ในโลกนี้มีอยู่มาก แต่แม่สีมีอยู่ไม่กี่สี สีเหล่านี้มีอิทธิพลเหนือดวงใจมนุษย์ เพราะสามารถจะบันดาลร้ายดีให้เกิดขึ้นแก่ผู้ที่ตกแต่งเครื่องเสื้อผ้าอาภรณ์ตลอดจนเพชรนิลจินดาที่สรวมใส่ได้อย่างอัศจรรย์

พิเคราะห์ตามอำนาจของ *"สี"* ที่ปรากฏ เห็นว่าจำแนกมาจากดาวนพเคราะห์ที่ปรากฏในท้องฟ้า เพราะคนโบราณนิยมและเชื่อกันว่า ดาวเคราะห์มีเทวดาอยู่รักษาและเทวดาประจำดาวเคราะห์นั้น มีรูปร่างต่าง ๆ และมีสีกายต่าง ๆ เช่น ดาวเคราะห์ อาทิตย์ ก็ว่ามีเทพยดา สีกายแดงเป็นเจ้าแห่งพลังงานของพิภพ เช่นนี้ เป็นต้น ความนิยมในเรื่อง *"สี"* มีประจำดาวเคราะห์ทุกดวง ดั่งนั้นพระคณาจารย์จึงนิยมให้มีการบูชาพระเครื่องรางด้วยดอกไม้ต่างสีเป็นประจำวัน *คือวันอาทิตย์บูชาด้วยดอกไม้สีแดง วันจันทร์บูชาด้วยดอกไม้สีขาว ฯลฯ จนถึงวันเสาร์ให้บูชาด้วยดอกไม้สีดำ* ดั่งนี้

เนื่องจาพระคณาจารย์โบราณกำหนดเอาสัปดาหวารทั้ง ๗ มาจากดาวเคราะห์ ดั่งนั้นสีของดาวเคราะห์จึงต้องเป็นไปตามวันด้วย ผู้ที่จะเข้าสู่รณรงค์สงครามก็ดี จะทำพิธีกรรมต่าง ๆ ก็ดี ต้องนุ่งห่มให้ได้สีตามโฉลกของวัน มีกำหนดเป็นกฎเกณฑ์อยู่ในตำราพิชัยสงครามอย่างพิสดาร และตามต้นฉบับที่ข้าพเจ้ามีอยู่ได้เขียนเป็นโคลงสี่สุภาพอย่างไพเราะว่า

๏ ระวิสิทธิด้วย　　อาภรณ์
แดงพิจิตรอลงกรณ์　　ก่องแก้ว
ทรงแสงธนูศร　　ลีลาศ
เสด็จสู่สงครามแผ้ว　　ผ่องพ้นไพรี ฯ

๏ จันทรวารวรภูษณะพื้น　　โขมพัสตร
กรกระลึงดาบขัด　　เพริศแพร้ว
เสด็จจรกำจัดดัษ-　　กรราช
โดยพิชัยฤกษ์แล้ว　　ล่มล้างศัตรู ฯ

๏ ภูมวารพิเศษด้วย　　ชมพู
ทรงพระแสงกรชู　　ดาบดั้ง
เฉกองค์มฤตยู　　ยุรยาตร
มวลอรินทรต่อตั้ง　　แตกด้วยเดชา ฯ

๏ พุธวารสารสวัสดิสร้อย　　สีนิล
เขียวคู่องค์อมรินทร์　　หยาดฟ้า
ทรงดาบพิชัยยุทธลิน-　　ลาลาศ
ยกพยุหกราดกล้า　　วากว้างชิงชัย ฯ

๏ พฤหัสบดีพิพัฒนภาคพื้น　　ภูษา
สีม่วงเมฆยาตรา　　รุ่งเร้า
ทรงแสงศักดิ์เดชา　　ไชยเศ
คลายคลี่พิริยะพลเต้า　　ต่อต้านรณรงค์ ฯ

๏ ศุกโรวโรฤทธิเรื้อง　　อาภรณ์
เหลืองเลื่อมอลงกรณ์　　เลิศแล้ว
ทรงแสงธนูรอน　　อริราช
ปราบหมู่ดัษกรแกล้ว　　ยั่งย้ายโยธา ฯ

๏ เสาโรรุจิล้วน ดำดี
ทรงสรรพอาวุธลี ลาศเต้า
ออกยังยุทธไพรี รณภาพ
เทเวศอวยไชยเข้า ค่ำให้สถาพร ฯ

๏ เสร็จสรรพเสาวภาคย์เบื้อง เบาราณ
โดยลัทธิอาจารย์ กล่าวไว้
สำหรับเป็นจุฑาธาร ทรงสู่ ศึกนา
ขาวพ่ออุส่าห์ได้ เรื่องรู้เจนจำ ฯ

โคลง ๔ สุภาพที่ยกมากล่าวนี้เป็นโคลงจากตำราพิชัยสงครามแต่งสำหรับแม่ทัพผู้จะเข้าสู่สมรภูมิ กระบวนการที่กล่าวถึง "สี" อาจแตกต่างกันไปบ้างจากความนิยมของคนรุ่นต่อมา เพราะปัจจุบันความนิยมแต่งตัวตามสีประจำวันไม่เป็นเช่นกล่าวไว้ในตำราพิชัยสงคราม สีลางสีผิดกันไกลทีเดียว เช่น

วันอาทิตย์ *สีแดง*
วันจันทร์ *สีเหลือง* ตามตำราพิชัยสงครามเป็น สีขาว
วันอังคาร *สีชมพู* ตรงกัน
วันพุธ *สีเขียว* ตามตำราพิชัยสงครามเป็น สีแสด หรือ สีนิล
วันพฤหัสบดี *สีแสด* ตามตำราพิชัยสงครามเป็น สีม่วง
วันศุกร์ *สีฟ้าหรือน้ำเงิน* ตามตำราพิชัยสงครามเป็น สีเหลือง
วันเสาร์ *สีม่วง* ตามตำราพิชัยสงครามเป็น สีดำ

แต่ท่านอาจารย์สุนทร (ภู่) หรือพระสุนทรโวหารได้เขียนเพลงยาวถวายโอวาทไว้ตอนที่กล่าวถึงสีประจำวัน ก็หาตรงกับตำราพิชัยสงครามไม่ กลายเป็นอีกอย่างหนึ่ง คือ

" วันอาทิตย์สิทธิโชคโฉลกดี เอาเครื่องสีแดงทรงเป็นมงคล
วันจันทร์นั้นควรสีนวลขาว จะยืนยาวชันมษาสถาผล
วันอังคารม่วงช่วงงามสีครามปน เป็นมงคลขัตติยาไม่ราคี
วันพุธสุดดีทรงสีแสด ทั้งเหลือบแปดปนชับสลับสี

วันพฤหัสจัดเครื่องเขียวเหลืองดี *วันศุกรสีเมฆหมอกออกสงคราม*
วันเสาร์ทรงดำจะล้ำเลิศ *แสนประเสริฐเสี้ยนศึกจะนึกขาม*
ทั้งภาชีขี่ขับประดับงาม *ให้ต้องตามสีสรรจึงกันภัย*

สีมีความสำคัญต่อชีวิตเพียงใดเป็นเรื่องน่าศึกษาทางวิทยาการ แต่ที่กล่าวมานี้เป็นเรื่องที่สืบเนื่องมาจาก "*พระเครื่อง*" "*เครื่องราง*" และ "*สี*" ประจำวัน ซึ่งอยู่ในกลุ่มของศาสตร์อีกประเภทหนึ่งที่เรียกกันว่า ไสยศาสตร์และพุทธาคม ถ้าโดยเฉพาะเรื่องสีพิจารณาจากดาวสัปตะเคราะห์เป็นเกณฑ์แล้วจะเห็นว่า ตามตำราพิชัยสงครามที่แต่งไว้เป็นโคลง ๔ สุภาพ ถูกต้องตามหลักวิชา และถูกต้องตามสีของดวงดาว ส่วนดวงดาวที่มีสีต่างๆ มีอิทธิพลอย่างสำคัญแก่มนุษยชาติเพียงใดนั้น ทุกคนจะตอบได้ด้วยตนเอง เพราะความชอบสีชนิดใดชนิดหนึ่งเป็นการแจ้งให้ทราบอยู่แล้วว่า ท่านกำลังตกอยู่ภายใต้อิทธิของดวงดาวนั้นแล้วโดยไม่รู้ตัว.

พระเครื่อง

(ตอนที่ ๘)

การแสดงบรรยายเรื่อง "*พระเครื่อง*" สืบเนื่องกันมาหลายตอนแต่ยังไม่สิ้นกระแสร์ความ เพราะได้รวมเอา "*เครื่องราง*" "*ของขลัง*" "*แร่*" "*เหล็กไหล*" และ "*ปรอท*" เข้าไว้ด้วย เพื่อให้ท่านผู้สนใจได้อ่านประกอบการศึกษาเกี่ยวกับพระเครื่องและเครื่องรางอย่างกว้างขวาง ข้าพเจ้าจึงได้ค้นคว้านำมาบรรยายสู่กันฟังเป็นเรื่อง ๆ ไป เรื่องที่จะบรรยายในโอกาสนี้คือ เรื่อง "*ปรอท*"

เพราะเหตุใดจึงเอา "*ปรอท*" มาเป็นเครื่องรางป้องกันตน เป็นเรื่องน่าคิดน่าศึกษา*ปรอทเป็นธาตุแท้อย่างหนึ่งที่มีลักษณะขาวผ่อง เหลว ลื่นไหล และจับไม่ติด เกิดจากแหล่งสกปรก* คือ *แถบใดมีน้ำครำ* แถบนั้น"*ปรอท*" มีอาศรัยอยู่ทั่วไป โบราณมีวิธีดักปรอทด้วยเอาไข่เน่าไปฝังไว้ในน้ำครำ ปรอทจะลงมากินไข่เน่านั้น เมื่อเอาไข่เน่าขึ้นมาปรอทจะติดขึ้นมาเพราะอยู่ในไข่เน่า วิธีเก็บปรอทในขั้นต่อไปก็ต้องเจาะเปลือกไข่ให้เป็นรูเล็ก ๆ โดยลักษณะของธาตุแท้ที่เหลวและลื่นไหลได้อย่างรวดเร็ว ปรอทจะไหลออกทางรอยเจาะ ตรงนี้เองผู้ดักปรอทจะเอาภาชนะหรือขวดโหลเล็กที่ใส่น้ำผึ้งรวงมารองไว้ "*ปรอท*" จะลงไปนอนอยู่ในภาชนะที่มีน้ำผึ้งรวงดั่งกล่าวและพร้อมจะลื่นไหลออกไปได้ทันที ถ้าหากว่าระดับการเก็บรักษาเอียงหรือหกคว่ำลง จากนั้น "*ปรอท*" จะตกกระจายจากกันเป็นฝอย หายไปอย่างรวดเร็ว จนเป็นคำพูดกันต่อมาว่า "*ไวยังกับปรอท*" ที่บรรยายมานี้เป็นวิธีดักปรอทแบบไทยอย่างโบราณ ส่วนการได้มาซึ่งปรอทตามแบบวิทยาศาสตร์แผนใหม่เป็นเช่นไร ข้าพเจ้าจะไม่กล่าวถึง เพราะนั่นเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหากจากวัตถุประสงค์ของเรื่องและเป็นหน้าที่ของนักวิทยาศาสตร์จะนำมาอธิบายกันต่อไป

ปัญหามีต่อไปว่าเพราะเหตุใดจึงสังเคราะห์ "*ปรอท*" นับเนื่องเข้าใน "*เครื่องราง*" "*ของขลัง*" ไปด้วย ? เรื่องนี้ตอบได้ไม่ยาก ในชั้นต้นพระคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิรู้จักปรอทกันมานานแล้ว โดยที่คุณลักษณะของปรอทเหลวลื่นไหลได้รวดเร็วจนไม่อยู่กับที่นี่เอง เป็นต้นเหตุให้มีผู้คิดค้นหาวิธีจับ "*ปรอท*" ให้อยู่ เรียกกันตามภาษา "*นักเล่น

แร่แปรธาตุ" ว่า *"ซัด"* คือ คิดค้นหาแร่ธาตุต่าง ๆ มาผสมน้ำว่านยาแล้วหุงต้มให้เข้าส่วนสัมพันธ์กันแล้ว *"ซัด"* ลงไปที่ *"ปรอท"* เพื่อให้ปรอทแข็งรวมตัวเป็นก้อน บุคคลใดหรือคณาจารย์ใดก็ตาม ถ้าสามารถซัดปรอทให้แข็งได้ก็เรียกกันว่าเป็น *"ผู้สำเร็จกายสิทธิ์"* หรือ *"สำเร็จปรอท"* มีอิทธิฤทธิเหาะเหินเดินอากาศได้ตลอดจนเป็นผู้ไม่แก่ไม่เจ็บไม่ตาย กลายเป็นผู้เบื่อหน่ายโลกมนุษย์ ต้องออกไปอยู่ตามฟากฟ้าป่าหิมพานต์ในลักษณะของ *"นักสิทธิ์"* บ้าง *"วิชาธรคนธรรพ์"* บ้าง ทั้งนี้เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากเป็นผู้สำเร็จแร่ *สำเร็จปรอท* หรือ *สำเร็จเหล็กไหล* เช่นเดียวกับได้กิน *"เปียวกายสิทธิ์"* ตามที่ได้บรรยายมาแล้วตอนก่อน

ในรัชกาลที่ ๓ สุนทรภู่ขณะบวชเป็นพระภิกษุ ก็ได้เคยออกไปแสวงหา *"ปรอทแร่"* ถึงเขาโพรงเมืองสุพรรณบุรี นัยว่าเพื่อนำไปซัดหรือถลุงแร่ให้เป็นทองคำมาแล้วเหมือนกัน แต่ไม่ประสบความสำเร็จ พรรณนาไว้ในนิราศสุพรรณคำโคลง กล่าวถึงปรอทว่า :

๏ *อภิวาทราธนะหนั้ง*	*ตั้งใจ*
หวิดหวิดชิดเฉียดไฟ	*ฟอดผึ้ง*
เทียนดับกลับจุดใส	*ส่องขะเม่น เห็นแฮ*
สะธุสะพระปรอทขรึ้ง	*จอกแก้วแพรวพราว ฯ*
๏ *หยิบขึ้นลื่นหลุดเหล้ห์*	*ปรอทเหลว*
ใสเหน่งเปล่งปลอดเปลว	*ปลาบส้อน*
ห่อนเห็นเช่นองค์เอว	*เล็ดฟ่าย คล้ายแฮ*
หยิบหลุดปลุดปลดปล้อน	*เปล่าคล้ายหายสูญ ฯ*
๏ *น้ำผึ้งครึ่งกระบอกตั้ง*	*หลั่งริน*
ฟอดฟอดปรอทกิน	*กบปล้อง*
ควักขึ้นลื่นตกหิน	*หายเปล่า เล่าแฮ*
หนุ่มห่อรออยู่ข้อง	*แช่ปล้ำคลำหา ฯ*

๑ *เที่ยวสนุกทุกข์สนัดแท้* *แต่เรา*
เร่ร่อนนอนป่าเขา *เค่าไม้*
หลงเลี้ยวเที่ยวเดินเดา *ดึกดื่น สอื้นเอย*
หาพระปรอทได้ *เดือดร้อนอ่อนหู ฯ*

พิเคราะห์ตามเหตุผลของผู้ที่เสาะค้นหาวิธีซัดปรอทให้เป็นก้อนแข็งว่าเกิดขึ้นจากสิ่งใด น่าจะตอบได้ว่าเกิดจากความกลัวแก่ กลัวเจ็บและกลัวตาย คนในสมัยก่อนที่แสวงหาความมีอายุวัฒนะ จึงพยายามกันมาก ลางพวกสละบ้านเรือนออกแสวงหาโมกขธรรม ลางพวกออกจากบ้านเรือนไปบำเพ็ญตนเป็นฤๅษีชีไพร ลางคนแสวงหาของวิเศษของกายสิทธิ์มาเก็บมากินตามลัทธิที่ได้ศึกษามาจากคณาจารย์ ทั้งนี้เพื่อความหลุดพ้นจากการแก่ การเจ็บ การตาย ทั้งสิ้น แต่ส่วนใหญ่การแสวงหาวิธีหลุดพ้นจากความแก่ เจ็บ ตาย เช่นนี้ เป็นส่วนโลกียมรรค หาใช่โลกุตตรมรรคตามแนวทางของพระพุทธเจ้าตรัสสอนไม่ ดังนั้น บรรดาท่านผู้ประกอบกายสิทธิ์สำเร็จปรอทเหล่านี้ เมื่อเหม็นเบื่อมนุษย์โลก จึงพากันไปติดอยู่ที่ฟากฟ้าป่าหิมพานต์ไม่สามารถจะล่วงพ้นโอฆสงสารไปได้เลยสักคน และการที่ไม่สามารถล่วงพ้นโอฆสงสารไปได้เป็นเพราะเหตุใดนั้นตอบได้ไม่ยาก เพราะไปติดอยู่ที่ต้น *"มักลีผล"* ที่สูงเยี่ยมเทียมเมฆนั่นเอง

ข้าพเจ้าจะเล่าถึงพระคณาจารย์เก่า ๆ ที่บวชเป็นภิกษุหรือเป็นฤๅษีอยู่นาน ๆ ให้ฟัง คณาจารย์เหล่านี้ล้วนแต่มีนิสัยมุตกแล้วทั้งสิ้น ก็พยายามหาทางหลุดพ้นด้วยการ *"เล่นแร่แปรธาตุ"* บ้าง ลางสำนักหาวิธีการ *"ซัดแร่"* *"ซัดตะกั่ว"* *ให้เป็นทองคำบ้าง* ลางคณะ*หุงต้มก่อไฟโหมเหล็กไหลและปรอทให้แข็งบ้าง* เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องหลีกหนีธรรมชาติซึ่งไม่มีใครสามารถจะทำให้ *"ปรอท"* เป็นก้อนแข็ง ทำให้เหล็กไหลอยู่ตัวเหมือนเหล็กธรรมดา และซัดตะกั่วให้เป็นทองคำได้ การก่อไฟหุงต้มหรือตั้งเตาสูบหลอมถลุงแร่ธาตุกันอยู่เป็นนิจเช่นนี้ ไม่ได้พะวงถึงเรื่องอื่นแม้แต่เครื่องนุ่งห่ม เลยกลายเป็นถ้อยคำสำนวนโบราณเย้ยหยันบรรดานักเล่นแร่ แปรธาตุว่า *"เล่นแร่แปรธาตุ ผ้าขาดตั้งวา คิดสะระตะโสฬศนอนอดเหมือนหมา"*

"*การเล่นแร่แปรธาตุผ้าขาดตั้งวา*" ที่ยกมากล่าวนั้น หมายถึงคนที่มัวแต่พะวงเสาะค้นหาวิธีแปรธาตุจนกระทั่งหมดความสนใจเรื่องเสื้อผ้านุ่งห่ม ลางทีก็กล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า "*เล่นแร่แปรธาตุผ้าขาดไม่รู้ตัว*" ผ้าขาดตั้งวาหรือผ้าขาดไม่รู้ตัว คงจะเนื่องมาจากกังวลแต่ตั้งเตาโหมไฟจนกระทั่งลูกไฟปลิวมาไหม้ผ้าเมื่อไรก็ไม่รู้ ส่วนการ "*คิดสะระตะโสฬศ*" นั้นเล่า ก็เป็นวิธีวิตถารนัยสุขุมคัมภีรภาพ คนสามัญที่ข้องอยู่ด้วยโลกีย์ไม่อาจคิดได้ ลงนอนคิดไม่ทำการงานอย่างอื่นจึงถูกเย้ยหยันว่า "*นอนอดเหมือนหมา*" เช่นกล่าวมาแล้วข้างต้น

ข้าพเจ้าขอนำเอาเรื่องพระโคบุตร ผู้เป็นอาจารย์ของทศกรรฐ์มาเป็นตัวอย่าง เพื่อเป็นหลักฐานให้เห็นว่า ในสมัยโบราณพระคณาจารย์ต่าง ๆ นิยมเล่นแร่แปรธาตุและถลุงเหล็กไหลใส่ปรอทกันเพียงไร พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงพระราชนิพนธ์ไว้ดังนี้

เมื่อนั้น *พระโคบุตรดาบสพรตกล้า*
เชี่ยวชาญการเวทวิทยา *เป็นใหญ่กว่าโยคีชีไพร*
ตั้งแต่พระอาจารย์ทำการกิจ *ถอดจิตเจ้าลงกาออกมาได้*
เอาใส่กล่องศิลารักษาไว้ *ที่ในอาศรมพระนักธรรม์*
อันองค์อสุราพระยามาร *ใครสังหารชีวาไม่อาสัญ*
ด้วยเดชะพระเวทวิเศษครัน *เป็นครูทศกรรฐ์แต่นั้นมา*
นับถือภูเลื่องทั้งเมืองมาร *เอาลูกหลานมาไว้ให้ศึกษา*
ร่ำเรียนเขียน ก. ข. ก. กา *ศิษย์หาเล่าหนังสืออื้ออึงไป*

"*วันนั้น*" หนุมานกับองคตเหาะมาจะล่อลวงเอากล่องดวงใจของทศกรรฐ์ ไปถวายพระรามได้กำบังกายเข้ามาที่หน้าอาศรมของพระโคบุตร แลเห็น

พระมหาอาจารย์ *สาละวนลนลานทำการใหญ่*
เรียกหาสานุศิษย์ให้ติดไฟ *ถลุงหลอมเหล็กไหลแร่พลวง*
เอาปรอททองลงให้กินกัน *สีสันดังดาวขาวช่วง*
แล้วเก็บไว้ใส่แช่น้ำผึ้งรวง *ฉันดีพี่พ่วงมีกำลัง*
คิดจะใคร่ให้เป็นกายสิทธิ์ *อิทธิฤทธิเหาะได้ดังใจหวัง*
อุส่าห์สุมรุมไฟระไวระวัง *ไม่เหนื่อยนั่งอุตลุดในกุฎี*

การถลุงหลอมเหล็กไหลแร่พลวงหรือการเอาปรอทเทลงให้กินกับทองคำ ล้วนเป็นวิธีการที่จะก้าวไปสู่ความเป็นผู้มีกายสิทธิ์ทั้งสิ้น ผู้ใดก็ตามถ้าประกอบกายสิทธิได้สำเร็จ ก็สามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ เช่นเดียวกับพระราชเวนไตยได้ยินคำขับของนาฏกุเวน กระทบกระเทียบถึงเรื่องลี้ลับของตนบนวิมานฉิมพลีก็ชักสงสัยเพราะนาฏกุเวนเป็นคนธรรพ์ที่ชำนาญเพลงพิณเท่านั้น ไฉนสามารถล่วงรู้ไปถึงเรื่องบนวิมานฉิมพลี มีกล่าวไว้ในกากีคำกลอนว่า

"ครุฑฟังก็ให้คั่งฤทัยแค้น　　ดั่งเพลิงแสนอัคนิรุธมาจุดจี้
จึงเสแสร้งแกล้งกล่าวด้วยวาที　　ดูราเสนีเสนาะพิณ
เราได้ฟังกังวานประสานสาย　　บรรยายหลากจิตคิดถวิล
ตัวนายก็เป็นชายแต่เดินดิน　　ไฉนรู้เสร็จสิ้นในฉิมพลี
เราแจ้งว่าทางทุเรศเขตอรัญ　　สัตตภัณฑ์กั้นสมุทรใสสี
แม้จะขว้างแววหางมยุรี　　ก็จมลงถึงที่แผ่นดินดาล
ด้วยน้ำนั้นสุขุมละเอียดอ่อน　　เรียกว่าสีทันดรอันไพศาล
ประกอบด้วยมัจฉากุมภาพาล　　คชสารเงือกน้ำและนาคินทร
ผู้ใดข้ามนทีสีทันดร　　ก็ม้วยมรณ์เป็นเหยื่อแก่สัตว์สิ้น
แสนมหาพญาครุฑยังเต็มบิน　　จะล่วงสินธุ์ถึงที่พิมานทอง
เออนายนี่ไปไฉนเล่า　　หรือโดยเดาว่าเล่นพอเห็นคล่อง
หรือเหาะเหินเดินได้ดั่งใจปอง　　จึงไปเห็นห้องพิมานชัย
หรือ "ประกอบกายสิทธิ์" วิทเยศ　　วิเศษด้วยมนตราเป็นไฉน
เราก็หวังอยู่ด้วยยังไม่เคยไป　　คิดจะใคร่ศึกษาเป็นอาจารย์"

คนธรรพ์ไม่ใช่เป็นผู้สำเร็จหรือ "*ประกอบกายสิทธิ์*" จึงตอบพญาครุฑว่า

"คนธรรพ์ครั้นฟังก็แย้มสรวล　　กล่าวสำนวนเยาะเย้ยเฉลยสาร
อันเวทมนต์ฤทธิไกรไม่เชี่ยวชาญ　　แต่จิตต์หาญแหรกขนสุบรรณจร"

ด้วยคำตอบเพียงเท่านี้ เป็นเหตุให้พญาครุฑพากากีมาคืนให้ท้าวพรหมทัตในวันรุ่งขึ้นนั้นเอง

ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่า บรรดา*ผู้ประกอบกายสิทธิ์สำเร็จเป็นนักสิทธิ์วิชาธร* เหล่านี้หนีโลกมนุษย์ไปติดอยู่แค่ฟากฟ้าป่าหิมพานต์เท่านั้น การที่ไปติดอยู่ ณ ที่แห่งนี้ ก็เป็นด้วยมีต้นมักลีผลขึ้นสูงตระหง่านขวางหน้าอยู่ ผู้ประสงค์จะรู้เรื่องต้นมักลีผลว่ามีลักษณะเป็นอย่างไรขอให้ไปชมที่พิพิธภัณฑ์สถานในพระที่นั่งศิวโมกขพิมาน ณ พระที่นั่งแห่งนี้ท่านจะได้เห็นต้นมักลีผลเขียนลายทองรดน้ำบนตู้ใบหนึ่ง ฝีมือช่างครั้งกรุงศรีอยุธยา ผู้เขียนได้เขียนอย่างประณีต สามารถใส่ความรู้สึกเรื่องต้นมักลีผลกับพวกนักสิทธิ์วิชาธรเข้าไว้ในลวดลายที่เขียนนั้นเหมือนกับมีชีวิตและบนต้นมักลีผลนั้น ได้เขียนให้ออกดอกเป็นหญิงงามติดอยู่กับขั้วแขวนโตงเตง มีพวกนักสิทธิ์วิชาธรเหาะมาปลิดเอาไปเชยชมกันพัลวัน พวกที่มีฤทธิน้อยหรือฌานอ่อนไป แล้วไม่สามารถจะเหาะเหินขึ้นไปปลิดนารีผลได้ ก็ต้องหาไม้ยาว ๆ มาสรอย กวีโบราณเขียนเกี่ยวกับเรื่องมักลีผลที่อยู่ในฟากฟ้าป่าหิมพานต์ไว้อย่างน่าฟังว่า

ล่องลมชมทวีป ในกลางกลีบเมฆิน
ข้ามคีรีสีขรินทร มุจลินท์ชโลธร
ชี้ชมพนมแนว นั่นเขาแก้วยุคันธร
สัตภัณฑ์สีทันดร แลสลอนล้วนเต่าปลา
งูเงือกขึ้นเกลือกกลิ้ง มัติมิงคละมัจฉา
จรเข้แลเหรา ทั้งโลมาแลปลาวาฬ
โผนเผ่นเล่นละลอก ชลกระฉอกฉาดฉาน
นาคาอันกล้าหาญ ขึ้นพ่นพล่านคงคา
หัศดินบินฉาบ ก็คาบขึ้นบนเวหา
ในทะเลเภตรา บ้างแล่นมาแล่นไป
ลำนิดนิดจิ๊ดจิ๋ว เห็นหวิวหวิวอยู่ไรไร
ชมชื่นหฤทัย ก็ลอยไปในเมฆา
อุ้มแอบแนบชิด ถนอมสนิทเสน่หา
ปีกอ่อนร่อนรา กระพือพาเผ่นทะยาน

ลอยรอบขอบพระเมรุ บริเวณจักรวาฬ
ชมป่าหิมพานต์ เชิงชานพระเมรุธร

สินธพตลบเผ่น สิงโตกิเลนแลมังกร
ราชสีห์ดูมีหงอน แก้วกุญชรแลฉัททันต์
นรสิงห์แลลิงค่าง อีกเซี่ยวกางแลกุมภัณฑ์
ยักษ์มารชาญฉกรรจ์ ทั้งคนธรรพ์วิเรนทร
นักสิทธิ์วิทยา ถือคธาธนูศร
กินรินแลกินร รำฟ้อนร่อนรา
ห่านหงส์หลงเกษม อยู่ห้องเหมคูหา
พระฤๅษีชีป่า หาบผลาเลียบเนิน
คนป่าทั้งม้าเหมี่ยว ก็จูงกันเที่ยวดุ่มเดิน
ลอยลมชมเพลิน พนมเนินแนวธาร
มีหุบห้องปล่องเปลว ดูห้วยเหวรโหฐาน
ลดหลั่นเป็นชั้นชาน เงื้อมตระหง่านเมฆี
บ้างเขียวขาวเป็นวาววาม เรืองอร่ามรัศมี
ชมพลางทางชี้ บอกคดีนิรมล
ที่สูงเยี่ยมเทียมฟ้า นั่นต้นนารีผล
รูปร่างเหมือนอย่างคน ดูงามพ้นคณนา
ยิ้มย่องผ่องพักตร วิไลลักษณดั่งเลขา
น้อยน้อยย้อยระย้า เพทยาธรคอย
ที่มีฤทธิปลิดเด็ด อุ้มระเห็จเหาะลอย
พวกนักสิทธิ์ที่ฤทธิน้อย เอาไม้สอยเสียงอึง
บ้างตะกายป่ายปีน เพื่อนยุดตีนตกตึง
ชิงช่วงหวงหึงษ์ เสียงอื้ออึงแน่นนั้น
ที่ไม่ได้ก็ไล่แย่ง บ้างทิ่มแทงฆ่าฟั่น
ที่ได้ไปไว้นั้น ถึงเจ็ดวันก็เน่าไป

นี่เป็นลักษณะของฟากฟ้าป่าหิมพานต์ที่พวก "*ประกอบกายสิทธิ์*" และพวก "*สำเร็จปรอท*" ปรารถนาจะไปถึงกันเป็นนักหนา แต่ว่าเมื่อได้ไปถึงแล้วก็ติดอยู่เพียงแค่ต้น "*มักลีผล*" นั่นเอง

พระเครื่อง

(ตอนที่ ๑๐)

เมื่อคราวที่แล้วมา ข้าพเจ้าได้แสดงบรรยายเรื่อง "*พระเครื่อง*" เกี่ยวกับ "*ปรอทและเหล็กไหล*" สู่กันฟังแล้ว ตามกระบวนการบรรยายจะต้องพรรณนาถึง "*เวทมนต์ คาถา*" ประกอบด้วย เรื่องพระเครื่องจึงสมบูรณ์ ฉะนั้นขอเชิญท่านอ่านพระเครื่องที่เกี่ยวกับ "*เวทมนต์คาถา*" ที่ข้าพเจ้าจะได้เล่าสู่กันต่อไปนี้

ผู้ที่นิยมหรือมีความศรัทธาใน "*พระเครื่อง*" ย่อมต้องศึกษาเกี่ยวกับ "*เวทมนต์คาถา*" ประกอบพระเครื่องรางด้วยทุกคน ทั้งนี้เป็นเพราะเชื่อกันว่า "*พระเครื่องราง*" นั้น ถ้าขาดองค์ประกอบ คือ "*เวทมนต์คาถา*" เสียแล้ว ดูเหมือนจะคลายความศักดิ์สิทธิ์หรือคลายความมั่นใจไปมากทีเดียว ด้วยเหตุนี้เอง พระคณาจารย์ต่าง ๆ เมื่อได้สร้างพระเครื่องขึ้นแล้วจึงต้องหาเวทมนต์คาถามาประกอบหรือกำกับไว้ด้วย โดยนัยดังกล่าวพระเครื่องจึงมีเวทมนต์คาถากำกับอยู่ทุกประเภท ตามที่เคยกล่าวมา เช่น *พระยอดธง* มีคาถา "*ธชัคสูตร*" กำกับ และ*พระสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต)* มีคาถา*พระชินะบัญชร*กำกับ เป็นต้น

"*เวทมนต์คาถา*" คืออะไร จำเป็นอย่างไรจึงต้องนำมาใช้ประกอบกับพระเครื่อง เรื่องนี้ข้าพเจ้าจะนำมาเล่าสู่กันฟัง เพราะการที่พระคณาจารย์ได้สร้างพระเครื่องขึ้นแล้วก็ให้มีเวทมนต์คาถากำกับไว้ด้วยนั้น ท่านต้องเล็งเห็นประโยชน์ในการใช้เวทมนต์คาถากำกับด้วยแล้วเป็นแน่ มิเช่นนั้น ไฉนเลยจะสอนสานุศิษย์ท่องเวทมนต์คาถากำกับให้เสียเวลา

ก่อนจะบรรยายถึง "*การสาธยายเวทมนต์*" กับ "*การท่องบ่นคาถา*" ข้าพเจ้าจะกล่าวถึงต้นบัญญัติการ "*สาธยายเวทมนต์*" กับ "*การท่องบ่นคาถา*" ให้ฟังเพื่อความเข้าใจเสียก่อน

การ *"การสาธยายเวทมนต์"* เป็นการปฏิบัติตามลัทธิอย่างหนึ่งของศาสนาพราหมณ์ เป็นการสาธยายเวทมนต์บูชาและสรรเสริญพระผู้เป็นเจ้าด้วยการร่ายโศลกฉันทพรรณนาพระคุณของพระเป็นเจ้าทั้งสามพระองค์ว่า ทรงมหิทธานุภาพอันมหาศาล ทรงสร้างพิภพขึ้นด้วยหวังจะให้สรรพสัตว์ร่มเย็นเป็นสุข ครั้นแล้วก็จบลงด้วยการขอให้พระผู้เป็นเจ้าทั้งสามได้โปรดประทานพร คือความสำเร็จ ความสมดั่งมโนรถปรารถนาแก่ตนผู้บูชาสาธยายมนต์ ซึ่งความสำเร็จนั้น จะเป็นความสำเร็จจากการปฏิบัติตามลัทธิหรือจากความสำเร็จในการสาธยายเวทมนต์บูชาและร่ายเวทย์สรรเสริญตามแต่จะปรารถนา การสาธยายมนต์หรือการร่ายเวทเหล่านี้ ต้องกำหนดนับการสาธยายกันเป็น *"คาบ ๆ"* คือ กี่ชั่วลมหายใจ ลางทีนับตั้งแต่ *"พันคาบ"* ซึ่งหมายถึงสาธยายมนต์กลับไปกลับมาถึงพันครั้ง สถานที่สาธยายมนต์ ลางทีก็เป็นที่เร้นเงียบสงัด ลางทีก็ต่อหน้ากองกูณฑ์ ที่โหมลุกโชติช่วง สาธยายมนต์ไปพลาง ราดน้ำมันเนยใส่กองกูณฑ์ไปพลาง บริกรรมไปจนกว่าจะครบกำหนดกี่พันคาบ ลางทีสาธยายมนต์อยู่เช่นนั้นไม่ขะเยื้อนเคลื่อนที่ จนจิตต์เป็นเอกัคคะตาแน่วแน่ กลายเป็นฌานเกิดขึ้นไม่ต้องกินข้าวปลาอาหาร กลายเป็น *"เข้าฌานนานนับเดือน ไม่ขะเยื้อนเคลื่อนกายา จำศีลกินวาตา เป็นผาสุกทุกเดือนปี"* ไปก็มี นี่เป็นส่วนหนึ่งของการร่ายเวทสาธยายมนต์ตามลัทธิศาสนาพราหมณ์ ผู้สาธยายมนต์จะต้องทำเช่นกล่าวมานี้ จนกระทั่งพระผู้เป็นเจ้าจะเสด็จลงมาประทานพร หรือไม่ก็จนกว่าจะสิ้นลมปราณไป การสิ้นลมปราณระหว่างทำพิธีสาธยายเวทมนต์ หรือการร่ายเวทสรรเสริญพระผู้เป็นเจ้า ถือกันว่าผู้มรณะจะได้ไปเกิดเป็นเทพยดาอยู่บนสวรรค์ชั้นต่าง ๆ ตามกำลังฌานที่บำเพ็ญ

ส่วนการ *"ท่องบ่นคาถา"* นั้นเล่า หมายถึงการจดจำเอาพระพุทธวัจนะ ในพระสูตรลางตอนลางเรื่องมาท่องจนขึ้นใจให้เกิดความสวัสดิมงคลแก่ตน หรือเพื่อป้องกัน หรือเพื่อทำลายล้มล้างศัตรูให้พินาศพ่ายแพ้ ทั้งนี้สุดแต่การใช้ *"คาถา"* ให้เหมาะสมกับเหตุที่เกิดขึ้นเป็นเรื่อง ๆ ไป

"คาถา" ประกอบด้วยคำ ๘ คำซึ่งรวมกันเป็น ๑ บาทคาถา คาถาหนึ่ง คาถาหนึ่ง จะเป็นกี่บาทก็ได้ แต่ต้องนับให้ได้ ๘ คำเสมอไป มิเช่นนั้นจะเป็นคาถาที่ไม่สมบูรณ์

ขาดความศักดิ์สิทธิ์ในการท่องบ่นในการใช้ ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การใช้ "*คาถา*" จะใช้ให้เกิดประโยชน์คือ ทางความดีก็ได้ จะใช้ในทางร้ายคือก่อความเดือดร้อนเสียหายให้เกิดขึ้นแก่ผู้อื่นก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิธรรมของผู้ท่องบ่นคาถาเป็นสำคัญ เพราะผู้บำเพ็ญเพียรบริกรรมคาถาย่อมเกิดฌานสมาบัติชั้นต้นได้เหมือนกัน

ความศักดิ์สิทธิ์และความสำเร็จผลจาก "*คาถา*" จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศรัยกำลังใจเป็นสำคัญด้วยอีกประการหนึ่ง ถ้ากำลังใจไม่มั่นคงหรือกำลังใจอ่อน การ "*บริกรรมคาถา*" การ "*ท่องบ่นคาถา*" จะไม่ได้ผลเลย ถ้าผู้ใดกำลังใจเข้มแข็ง มีอำนาจแห่งจิตตานุภาพมั่นคง ผู้นั้นย่อมได้รับผลจากการบริกรรมคาถาและข้อที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งที่ขาดไม่ได้ จะต้องมีเป็นมูลฐาน สิ่งนั้น คือ "*ความมีประสาทะศรัทธา*"

การ "*บริกรรมคาถา*" การ "*ท่องบ่นคาถา*" ต้องประกอบด้วยความมีประสาทะศรัทธา เพราะคาถานั้น ถ้าแปลจากภาษาบาลีแล้ว ก็คือ "ภาษาพูด" ดี ๆ นี่เอง หากแต่ว่าเมื่อเป็น "*บทคาถา*" ให้เราท่องบ่นโดยไม่ต้องแปลก็จะบังเกิดความศักดิ์สิทธิ์เป็นอันมาก เมื่อใดมีใครไปแปลคาถาเป็นภาษาไทยเข้า เมื่อนั้นผู้อ่านทั้งหลายจะเสื่อมศรัทธา ทั้งนี้เพราะ "*คาถา*" ได้กลายเป็นภาษาพูดธรรมดาไปเสียแล้ว เลยหมดความสำคัญในความขลังหรือศักดิ์สิทธิ์ ข้าพเจ้าจะยกตัวอย่างมาให้เห็นสักเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการใช้ "*คาถา*"

เช่น "*คาถา*" ให้ผู้คนทั้งหลายเมตตาปรานีและหลงรัก ไม่ว่าหญิงสาวหรือชายหนุ่ม ไม่ว่าจะเข้าหาผู้หลักผู้ใหญ่ ให้ท่องบ่นคาถาบทนี้ก่อน เสร็จแล้วให้กลั้นใจท่องหัวใจอิติปิโสอีกหลายจบ ตามกำลังวัน เพียงเท่านี้ผลที่เกิดขึ้นก็จะล้นค่า คาถาบทที่กล่าวเป็นดังนี้

ปุพเพวะ สันนิวาเสนะ ปัจจุปันนะ หิเต นะวา

เอวันเต ชายเต เปมัง อุปลังวะ ยะโถ ทะเก (ติ)

คาถาบทนี้พระอาจารย์แต่ดั้งเดิมห้ามไว้ไม่ให้แปล ท่านบอกว่าเป็นคาถาแห่งความรักที่ศักดิ์สิทธิ์ ไม่มีผู้ใดหลีกพ้นอำนาจของคาถาบทนี้ไปได้ แต่ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปล และทรงพระราชนิพนธ์เป็นโคลง ๔ สุภาพไว้ด้วยว่า

๏ ความรักจักเกิดด้วย　　สองพันธ์
หนึ่งเพราะบุพเพสัน—　　นิวาสสร้าง
สองเพราะเกื้อกูลกัน　　ในชาติ นี้นา
เปรียบประดุจปทุมชาติสล้าง　　สลับซ้อนกลางสินธุ์ ฯ

ถอดเป็นความเรียงว่า *"ความรักจะเกิดขึ้นด้วยเหตุสองประการ คือ (หนึ่ง) เกิดขึ้นเพราะเคยมีบุพเพสันนิวาสกันมาในชาติก่อน (สอง) เพราะมาเกิดร่วมและได้ทำประโยชน์เกื้อกูลกันในปัจจุบันชาติ จะเปรียบก็เหมือนดอกบัวจะเกิดได้ก็ต้องอาศรัยเปือกตมฉะนั้น"*

"*คาถา*" ที่มาจาก "*ภาษาบาลี*" หรือคาถาที่ถอดเอามาจากพระไตรปิฎก พระคณาจารย์สามารถถอดเอาพระไตรปิฎกออกมาใช้ให้เหมาะกับเหตุการได้ นับว่าท่านเป็นผู้สามารถจัดเจนหรือแตกฉานในพระไตรปิฎก และจากความจัดเจนในพระไตรปิฎกนี่เอง เมื่อพระคณาจารย์สร้างพระเครื่องขึ้นแล้ว จึงได้สรรหา "*คาถา*" มาประกอบพระเครื่องสำหรับกำกับท่องบ่น จนกลายเป็นประเพณีหรือแบบแผนของผู้ที่นิยมพระเครื่องจะต้องใช้คาถากำกับพระเครื่องตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

อนึ่งไม่เฉพาะแต่คาถาภาษาบาลีที่นำมาใช้ประกอบพระเครื่องรางเท่านั้น คาถาภาษาไทยก็มีอยู่มากมาย เช่น *คาถาแห่งความรักความกรุณา* หรือ *คาถาที่ก่อให้เกิดมหาเสน่ห์นิยมแก่ผู้ที่ได้พบเห็น* คาถาประเภทนี้ส่วนมากใช้ถ้อยคำแทนตนเองว่า *กู* จากการใช้คำ *กู* ในคาถา จึงสันนิษฐานกันในกลุ่มนักนิยมพระเครื่องว่า การใช้คาถาต้องเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยแรกได้รับพระพุทธศาสนาเป็นต้นมา อย่างน้อยก็ไม่ต่ำกว่ายุคนั้น ถ้อยคำในคาถาภาษาไทยแสดงให้รู้ว่า ผู้สร้างคาถาหาใช่พระคณาจารย์หรือพระเถรานุเถระผู้ทรงศีลจารวัตรไม่ หากเป็นคฤหัสถ์เกจิอาจารย์ลางพวกที่บำเพ็ญตนเป็นอุบาสกหรือชีปะขาว เป็นผู้สร้างคาถาภาษาไทยขึ้นมา ข้าพเจ้าจะยกมาให้อ่านสัก ๑ คาถา คาถานี้เป็นคาถา *มหาเสน่ห์มหานิยม* ใช้ได้ทุกสถานที่ คือ

นะ — เมตตา　　โม — กรุณา　　พุท — ปราณี

ธา — ยินดี　　ยะ — เอ็นดู

พุทธ — คือตัวกู　　อะ — คือคนทั้งหลาย

เอหิ — จงมา　　เม่ตตาแก่กู　　หรือ

นะ เมตตา *โม* กรุณา *พุท* เป็นที่รัก *ธา* เห็นประจักษ์ *ยะ* ให้ยินดีปรีดา

ยะ หันมาวา *ธา* เมามัว *พุท* พาตัวมาหากู *โม* สมสู่ *นะ* อยู่กับกูจนตาย

นี่เป็นคาถาภาษาไทยที่พบเห็นอยู่ใน*คัมภีร์มหาจินดามนต์ปลายยุคกรุงศรีอยุธยา* นอกจากนั้นยังมี *คาถาภาษาไทยเสกหมาก เสกพลู เสกปูน* อีกอเนกประการ คาถาภาษาไทยลางคำเป็นเหมือนการร่ายเวทมนต์การอ่านโองการของพราหมณ์ เช่นคาถาเสกหมากพลูให้สตรีรับประทาน เพราะสมัยก่อนสตรีนิยมรับประทานหมาก เพื่อให้ฟันดำกันทุกคน คาถานั้นเขียนเป็นภาษาไทย จะยกมาแต่ลางตอนให้ฟัง ว่าน่ากลัวน่าสดุ้งเพียงใด

"*ช้างกินช้างลืมโรง　　โขลงกินโขลงลืมไพร*

ไม่เห็นกูอยู่ไม่ได้　　วิ่งร้องไห้มาหากู"

คาถาที่ยกมานี้ พิเคราะห์ให้ดีก็จะเห็นว่า เป็นคำกล่าวชนิดผูกใจกันด้วยอำนาจจิตตานุภาพนั่นเอง สำหรับพระเถรานุเถรและพระคณาจารย์ผู้ที่จัดเจนในท้องพระไตรบีฎกย่อมได้เปรียบผู้อื่น เพราะท่านผู้ทรงคุณวุฒิประเภทนี้ ไปไหนมาไหนไม่ต้องมีพระเครื่องรางติดตัวไป ชั่วแต่ก่อนออกจากอาวาสก็อาราธนาเอาพระคุณหรืออานุภาพของรัตนตรัยไปคุ้มครองด้วย พระคณาจารย์เพียงท่องคาถาจากหัวใจพระสูตรต่าง ๆ เป็นเกราะกันตัวเท่านั้น เช่นลางท่านท่องหัวใจ *อิติปิโส* ลางท่องหัวใจ *อริยสัจจ์* ลางท่านท่องหัวใจ *พระเจ้าทศชาติ* ลางท่านท่องหัวใจ *นวหรคุณ* เมื่อได้ท่องบ่นคาถาหัวใจต่างๆ ดังกล่าวนี้แล้ว สรรพภยันตรายทั้งมวลย่อมปลาตะนาการหายไปคงมีแต่ความเจริญถ่ายเดียว

การที่ผู้จัดเจนในพระไตรบีฎกสามารถนำเอาหัวใจพระคาถาต่าง ๆ มาท่องเป็นอนุสสติและเกิดภาวนามัยได้เช่นนี้ เป็นเพราะทางพุทธศาสนานิยมประมวลหัวข้อของธัมมะต่างๆ มาจดจำไว้ให้เป็นหมวดหมู่สำหรับย่อให้จดจำง่าย เช่น ย่อหัวใจพระอริยสัจจ์ลงเหลือแต่เพียง ๔ คำ คือ "*ทุ สะ นิ มะ*" หรือย่อหัวใจพระพุทธคุณลงเหลือเพียง

๓ คำ คือ *"อิ สะหวา สุ"* เป็นต้น ถ้าหากจะพิเคราะห์เจตนาที่ย่อคำเช่นนี้ก็เห็นจะไม่แตกต่างกับอักษรย่อที่ทางบ้านเมืองใช้อยู่ในเวลาปัจจุบัน เช่นย่อคำ *อ. ข. พ.* มาจากคำว่า *องค์การเชื้อเพลิง* เป็นต้น

ยังมีคาถากำกับพระเครื่องอีกอย่างหนึ่งเรียกกันว่า *"คาถาถอยหลัง"* คาถาประเภทนี้บริกรรมเมื่อได้ภาวนาบทพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ จบแล้วต้องทบทวนท่องถอยหลังจากท้ายไปหาต้น เช่น บทสรรเสริญพระรัตนตรัยที่เรียกกันว่า *"อิติปิโส"* นั้น เมื่อท่องจบแล้ว ต้องย้อนจากท้ายไปหาต้นใหม่ การท่องเช่นนี้เรียกว่า *"ถอยหลัง"* หรือ *"อิติปิโสถอยหลัง"* แม้คาถาบทพระเจ้าห้าพระองค์ เมื่อนำมาท่องบ่นเพื่อให้เกิดความเมตตากรุณาแล้ว ก็ต้องท่องดังนี้ *"นะ โม พุท ธา ยะ"* แล้วถอยหลังว่าดังนี้ *"ยะ ธา พุท โม นะ"* คาถานี้บรรดาผู้แสวงหาความรัก ก็มักจะเอาไปเสกเป็นคาถามหาละลวยว่า

"*นะ* — นะรา นะระ หิตัง เทวัง ฯลฯ
โม — โมหะมานังปฏิฉันนัง ฯลฯ
พุท — พุทโธพุทธานัง พุทธะตัง ฯลฯ
ธา — ธาตานัง สัพพะธัมมานัง ฯลฯ
ยะ — ยัตถะเวทัง ตะมัจฉปะ ฯลฯ

หรือ

นะ กาโลกุกกุสันโธ *โม* กาโลโกนาคมะโน
พุท กาโลกัษโปพุทโธ *ธา* กาโล โคตโมพุทโธ
ยะ กาโล อริยเมตโตโย ปัญจะพุทธานะมามิหัง

ท่านผู้อ่านทั้งหลาย การนำเอา *"เวทมนต์คาถา"* มาแสดงบรรยายในครั้งนี้ก็เพื่อประกอบเรื่องพระเครื่องรางให้สมบูรณ์ตามแบบฉบับ แต่ต้องเข้าใจไว้ด้วยว่าเรื่องเวทมนต์คาถานั้น มีทั้งคุณและโทษ ในด้านเป็นโทษ ถ้าใช้ผิดก็จะมีผลร้ายเช่นสมัยเมื่อกรุงศรีอยุธยาใกล้จะแตก ผู้คนพลเมืองต่างหันมาสนใจในเวทมนต์คาถากันมาก

โดยเริ่มมาตั้งแต่แผ่นดินสมเด็จพระเพทราชา พอได้ขึ้นครองราชสมบัติก็เริ่มโปรดให้หาหมอเสน่ห์มาทำเสน่ห์เจ้าฟ้ากรมหลวงโยธาเทพ สืบมาถึงรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าอุทุมพรพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้ทรงสนพระทัยเล่นแร่แปรธาตุ เพื่อความเป็นผู้สำเร็จกายสิทธิ์ทรงอมปรอทจนพระทนต์ร่วงหมดทั้งพระโอษฐ์ เจ้าพระยาชำนาญบริรักษ์อรรคมหาเสนาบดีในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าบรมโกษ ตั้งกะทะน้ำมันเคี่ยวจนเดือด แล้วเศกคาถาเอามือล้วงลงไปในน้ำมันที่กำลังเดือดพล่านให้พวกมิชชั่นนารีดู เมื่อข้าศึกล้อมกรุง นายฤกษ์ อาสาสมเด็จพระเจ้าเอกทัต แต่งทัพเรือไปตีค่ายวัดท่าการ้อง ยืนรำดาบเสกคาถาอาคมเพื่อหายตัวเข้าทำลายแม่ทัพข้าศึกอยู่ที่หัวเรือ ก็ถูกข้าศึกยิงตกน้ำตาย นี่ในด้านเป็นโทษของเวทมนต์คาถาที่สำคัญผิดและไม่รู้จริง ส่วนในด้านที่เป็นคุณประโยชน์นั้น หาใช่สิ่งที่จะนำมาโอ่อวดกันไม่ เพราะการโอ่อวดเป็นอุปกิเลศเป็นมลทิน แม้จะบริกรรมหรือภาวนาเวทมนต์คาถาสักกี่พันคาบ หรือกี่หมื่นคาบ ถ้านำไปใช้ทางโอ่อวดหรือในทางผิดเป็นโลกวัชชะแล้ว ก็จะไม่บังเกิดคุณประโยชน์อย่างใดเลย.

พระเครื่อง
(ตอนที่ ๑๑)

เรื่อง *"พระเครื่อง"* ตอนต่อไปนี้เป็นตอนที่กล่าวถึงผลมหัศจรรย์ที่เกิดจาก *"พระเครื่อง"* ในด้าน *"อยู่ยงคงกะพัน"* และในด้าน *"แคล้วคลาด"* ต่อคมหอกดาบตลอดจนปืนผาหน้าไม้ทุกชนิด เป็นการกล่าวสรุปให้เห็นตระหนักว่า อำนาจของพระเครื่องและบรรดาสรรพสิ่งต่าง ๆ อาทิ เครื่องราง ของขลัง ที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นสิ่งที่พ้นวิสัยของสามัญชนจะบำเพ็ญให้เกิดขึ้นกับตนได้ เพราะผลอันมหัศจรรย์อันเกิดขึ้นจากพระเครื่อง เป็นเรื่องที่เกิดกับวิสามัญบุคคลหรือเกิดแก่อริยบุคคลเกือบทั้งสิ้น และผลอันอัศจรรย์นั้น ยังพิสูจน์ทางด้านวิทยาศาสตร์ไม่ได้ชัดเจนตราบเท่าทุกวันนี้

"พระเครื่องราง" *"ของขลัง"* *"ปรอท"* *"เหล็กไหล"* *"เปี๊ยวหิน"* และสิ่งต่าง ๆ ได้ก่อให้เกิดความสวัสดิมงคลเจริญด้วยมนุษยสมบัติและอยู่ยงคงกะพัน แคล้วคลาดจากสรรพภัยนานาประการแก่ผู้ปฏิบัติยึดถือได้ตามที่ได้พรรณนามาแล้ว ความสำเร็จนั้น ๆ ยังจะต้องประกอบด้วยอำนาจความศรัทธาประสาทะ อำนาจแห่งจิตตานุภาพและอำนาจของสัจจกิริยาของผู้ปฏิบัติรวมอยู่อีกด้วย

พึงสังเกตว่า บรรดาบุคคลผู้ประสบความสำเร็จในการรับเอาพระเครื่องมาเป็นที่พึ่งที่ระลึกแทนองค์พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า จนโภคสมบัติปรากฏให้เห็นและแคล้วคลาดจากสรรพภัยพิบัติทุกประการ ล้วนแต่เป็นบุคคลที่ตั้งมั่นอยู่ในความศรัทธา เชื่อถือมีจิตอันแน่วแน่ปราศจากความหวาดหวั่นสงสัย และข้อสำคัญที่สุด ต้องเป็นผู้มีสัจจะ บุคคลใดถ้าปราศจากสัจจะเสียแล้ว บุคคลนั้นในชีวิตจะไม่ประสบความสำเร็จในการใช้พระเครื่องเลย

ท่านผู้อ่านทั้งหลาย ท่านได้ทราบมาแล้วในการแสดงบรรยายตอนแรก ๆ ว่า บรรดาบุคคลที่ปฏิบัติยึดถือพระเครื่อง ประสบความสำเร็จในด้านมนุษยสมบัติได้อย่างมหัศจรรย์เพียงใด บัดนี้จะกล่าวถึงการ *"อยู่ยงคงกะพัน"* หรือ *"คงกะพันชาตรี"* อัน

เป็นผลมาจากปฏิบัติบูชาพระเครื่องสู่กันฟัง เพื่อประกอบการบรรยายเรื่องพระเครื่องให้สมบูรณ์ว่า ความหมายของการ *"อยู่ยงคงกะพัน"* หรือ *"คงกะพันชาตรี"* และ *"แคล้วคลาด"* หมายถึงอะไร ?

การอยู่ยงคงกะพัน หมายถึงการทนต่ออาวุธไม่ว่าจะเป็นประเภทพุ่งทิ้งแทงซัด หรือยิงฟัน อาวุธดังกล่าวมานี้จะไม่ได้ผลในทางทำลาย ถ้าหากบุคคลผู้ถูกทำร้ายนั้น ได้บำเพ็ญเพียรปฏิบัติบูชาพระเครื่องเป็นนิจด้วยกำลังศรัทธา กำลังจิตและกำลังแห่งสัจจะ ผิวหนังของเขาจะกลายเป็นหินหรือเหล็กเพชรทนต่อการทำลายอย่างน่าอัศจรรย์ หรือมิเช่นนั้น ถ้าลางบุคคลไม่ประสงค์จะให้ศาตราวุธระคายผิวหนังแล้ว ก็มักจะอธิฐานให้อาวุธนั้น *"แคล้วคลาด"* อย่าถูกต้องตนเลย เพราะแม้ว่าร่างกายผิวหนังจะทนต่อคมหอกดาบหรือปืนได้ตามปรารถนา แต่ความชอกช้ำจากการถูกทุบถูกทำลายย่อมเกิดขึ้นแก่องคาพยพทุกส่วน ดังนั้นลางท่านจึงประสงค์ให้ *"แคล้วคลาด"* คือไม่ประสงค์ให้ศาสตราวุธพ้องพานตน นั่นคือ *"แคล้วคลาด"* ตามความหมายที่ได้นิยามมาข้างต้น

ส่วนความหมายของคำ *"อยู่ยงคงกะพัน"* ในด้านอัตถะย่อมหมายถึง *"การอยู่อย่างยืนยงคงทนต่อการฟัน"* สมัยโบราณเมื่อยังคิดปืนไฟไม่ได้ อาวุธที่ใช้ในการต่อสู้มีแต่มีด หอก ดาบ แหลน หลาว เป็นสำคัญ และทั้งมีดทั้งดาบ เครื่องทำลายล้างนั้น ๆ แต่ละเล่มคมกริบชนิดที่สามารถจักเส้นผมให้เป็นซีกได้ทีเดียว ดังนั้น การที่ร่างกายอันไม่มีแก่นสารของคนเราถูกฟันด้วยมีดหรือดาบที่คมเหมือนกับพระขรรค์เพ็ชร์ แต่ไม่เข้าไม่เป็นอันตรายนั้น ถ้าไม่เป็นเทพนิยายแล้ว คนสมัยใหม่ก็จะถือว่า เป็นการแสดงวิทยากลหลอกลวงกันชัด ๆ ทีเดียว

ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ไม่จำเป็นต้องให้นักวิทยาศาสตร์มาพิสูจน์เรื่องดังกล่าวนี้สามัญบุคคลอย่างเราท่านก็สามารถพิสูจน์ให้เห็นประจักษ์ได้ เพราะคมมีดที่ขาวโพลนเสมือนจะวางเส้นผมลงไปแล้วเป่าเบา ๆ เส้นผมก็จะขาดเป็นท่อนไปนั้น เมื่อใช้ฟาดฟันลงไปแล้ว สำมหาอะไรกับร่างกายของบุคคลจะไม่ขาดสบั้น แม้แต่ต้นหมากรากไม้ขนาดสองกำสามกำยังขาดทันทีเหมือนฟันหยวกกล้วย แล้วอะไรเล่าที่สามารถทำให้ร่างกายเกิด *"อยู่ยงคงกะพัน"* โดยศาสตราวุธนั้นมิได้ระคายผิวหนังเลยแม้แต่น้อย สิ่งเหล่านี้ไม่มี

อะไรอื่น นอกจากบรมพุทธานุภาพ ที่เกิดขึ้นโดยกำลังศรัทธากำลังจิตและกำลังสัจจะนั่นเอง

การพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์จะยกไว้ เพราะเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหากจากการบรรยายเรื่องพระเครื่อง ปัญหาการอยู่ยงคงกะพันได้เกิดขึ้นและเชื่อกันมาตั้งแต่ครั้งพุทธ-กาลว่า บรรดาผู้ที่บำเพ็ญปฏิบัติตบะอันประกอบด้วยกำลังศรัทธา กำลังจิตตานุภาพและกำลังแห่งสัจจะแล้ว ย่อมสามารถให้เกิดกำลังฌานขั้นต้นได้ และกำลังฌานขั้นต้นนั้นย่อมเป็นไปตามอำนาจแห่งจิตที่ปรารถนาทุกประการ

เมื่อกล่าวมาถึงตรงนี้ก็จำเป็นจะต้องยกตัวอย่าง ในสมัยพุทธกาลมาประกอบการบรรยาย เพราะมีตัวอย่างฌาณขั้นต้นที่เกิดขึ้นแก่พระเทวทัตผู้พยายามจะเป็นพระพุทธเจ้าบ้าง ในขั้นต้นได้ฌากเพียรอย่างถึงขนาดก็สามารถเข้าถึงโลกียฌาน สามารถล่องหนหายตน นฤมิตรบิดเบือนร่างกายให้เป็นอะไรต่ออะไรได้ตามชอบใจ เมื่อมีพุทธบริษัทมาหา พระเทวทัตก็มักจะเข้าฌานขั้นต้นแสดงอิทธิฤทธิ์ให้ปรากฏทำให้ร่างกายเป็นงูบ้างเป็นลูกประคำไปคล้องคอผู้มาหาบ้าง ลางทีก็หายตัวไปเฉย ๆ กิตติศัพท์เลยเลื่องฦๅไปทั่วกรุงราชคฤห์ ว่าพระเทวทัตเป็นอริยบุคคลผู้สามารถสำแดงอิทธิฤทธิ์ได้อย่างมหัศจรรย์ บรรดาพระสงฆ์ผู้ยังไม่บรรลุพระอริยมรรค ก็หันมาฝากตัวเป็นศิษย์พระเทวทัตเป็นจำนวนมาก เพื่อหวังว่าพระเทวทัตจะได้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต

พระเทวทัตเองก็สำคัญตนเช่นศิษย์หาเข้าใจ ต่อมาเมื่อไม่สมหวังในการขอปกครองสงฆ์แทนพระพุทธเจ้าแล้ว พระเทวทัตเลยคบคิดกับพระเจ้าอชาตศัตรู โดยต่างฝ่ายต่างปวารณาช่วยเหลือกัน คือ พระเทวทัตประสงค์จะเป็นพระพุทธเจ้าขอให้พระเจ้าอชาต-ศัตรูช่วย ส่วนพระเจ้าอชาตศัตรูประสงค์จะขึ้นครองราชสมบัติแทนพระราชบิดา ขอให้พระเทวทัตช่วย เรื่องจึงเกิดขึ้นถึงพระเจ้าอชาตศัตรูกระทำปิตุฆาต และพระเทวทัตพยายามฆ่าพระพุทธเจ้าด้วยการปล่อยช้างนาฬาคิรีกับกลิ้งก้อนหินลงมาจากเขาเพื่อสังหารพระบรมศาสดา แต่ขณะนี้พระเทวทัตไม่รู้ว่าฌานขั้นต้นที่ตนได้ไว้ได้เสื่อมไปเสียแล้ว เพราะมีน้ำใจอันเต็มไปด้วย*โลภะ โทษะ โมหะ* อันเป็นอกุศลมูลเข้ามาแทนที่ดังนั้น ต่อมาพระเทวทัตก็ถูกธรณีสูบจมแผ่นดินไปในที่สุด

ตัวอย่างที่ยกมาให้เห็นนี้แสดงให้ทราบว่า ผู้บำเพ็ญเพียรทางจิตย่อมสามารถบรรลุฌานขั้นต้นได้ตามกำลังความเพียร แต่จิตในขั้นต้นเป็นจิตที่ยังไม่บริสุทธิ์ ยังไม่ได้รับการฝึกฝนเป็น*เอกัคคตา อาปานาสมาธิ* เพราะยังส่ายดิ้นรนแสวงหาอารมณ์ต่างๆอยู่ดังนั้น ฌานขั้นต้นจึงเป็นฌานที่เสื่อมได้อย่างง่าย ๆ เพียงแต่มีจิตใจไม่ตั้งอยู่ในศีลธรรมและคลายความเพียร ก็เสื่อมจากฌานอย่างเกิดขึ้นกับพระเทวะทัตและเมื่ออำนาจแห่งจิตเสื่อมลง อำนาจแห่งความเชื่อศรัทธาก็ลดหย่อนตามไปด้วย ในขั้นนี้จึงเป็นขั้นหายนะของผู้นิยมปฏิบัติบูชาพระเครื่อง เพราะส่วนใหญ่จะน้อมนำไปใช้ในทางที่ผิดพลาด จนกลายเป็นก่อความหายนะเดือดร้อนวิปฏิสารให้แก่ตนเองและแก่ผู้อื่นโดยสำคัญผิดไปจากสัจจะสูตร ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นอันตรายแก่บรรดานักปฏิบัติบูชาพระเครื่องรางมากต่อมาก

การ "*อยู่ยงคงกะพัน*" หรือ "*การแคล้วคลาด*" ไม่ใช่การบังเอิญที่เกิดขึ้นแก่บุคคลในขณะเกิดเหตุสิ่งหนึ่งสิ่งใด แล้วบุคคลผู้นั้นหาเป็นอันตรายไม่ เช่นถูกฟันไม่เข้า ถูกยิงไม่เข้า หรือคมมีดลูกปืนพลาดเลี่ยงไปทางอื่นเสีย ถ้าจะกล่าวว่าเรื่องเหล่านี้เป็นการบังเอิญ ก็ดูจะเป็นการกล่าวที่ขาดความวินิจวิเคราะห์และเป็นการกล่าวที่ปราศจากมูลฐาน เพราะตัวอย่างการต่อสู้ประจันบานกันระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือการเข้าสู่สนามรณภูมิทำลายล้างกันระหว่างประเทศต่อประเทศ แต่ไพร่พลของอีกประเทศหาเป็นอันตรายหรือถูกศาสตราวุธเหมือนกับอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งล้มตายระเนระนาดไม่ ได้ปรากฏให้เห็นมาแล้วในอดีต อะไรเล่าที่บรรดาลให้เกิดการ "*แคล้วคลาด*" หรือ "*อยู่ยงคงกะพัน*" ขึ้นถ้าไม่ใช่พระบรมพุทธานุภาพ การที่ไม่ได้ศึกษาในวิชาการเฉพาะหรือตนไม่เข้าใจไม่รู้แล้วจะเกณฑ์ให้สิ่งต่าง ๆ ที่ตนไม่รู้เป็นเรื่องงมงายไปด้วยเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ เพราะเป็นการตัดสินใจรวดเร็วเกินไป เพราะยังมีวิชาการอีกมากมายในโลกนี้ที่ยังพิสูจน์กันไม่ได้แม้ด้วยทางวิทยาศาสตร์ อานุภาพของพระเครื่องรางที่บรรจุพระบรมพุทธานุภาพก็เป็นอย่างหนึ่งที่ต้องศึกษากันด้วยฌานและสมาธิจิต จึงจะรู้กันว่า พระเครื่องรางมีอานุภาพปานใด

ก่อนจบเรื่อง "*พระเครื่อง*" ข้าพเจ้าขอกล่าวถึงอานุภาพของพระพุทธเจ้าอีกครั้งหนึ่งว่า ทรงมีอยู่เหนือโลกเพียงใด ทั้งนี้เป็นด้วยพระพุทธเจ้าทรงอยู่เหนือโลกุตตระเป็นผู้ตรัสรู้พระอนุตตรธรรมอันล้ำเลิศ ยากที่จะมีมนุษย์คนใดค้นพบแม้ตั้งร้อยโกฏิอสงไขยแสน

กัปปแสนกัลป์ จึงจะมีพระโพธิสัตว์เสด็จออกบรรพชาค้นพบพระอนุตตรธรรมวิเศษเพียงองค์หนึ่ง ด้วยเหตุนี้การที่เรากราบไหว้เคารพบูชาพระพุทธรูปปฏิมากรแทนพระองค์หรือสร้างพระเครื่ององค์เล็กๆ ไว้ประจำตน จึงเป็นการแสดงความเคารพด้วยกตัญญูกตเวทีในฐานที่พระองค์ทรงประทานพระธรรมที่ทรงค้นพบสั่งสอนเวไนยสัตว์ให้ข้ามพ้นโอฆสงสารด้วยพระมหากรุณาคุณ พระปัญญาคุณและพระบริสุทธิคุณ พระคุณอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ดั่งกล่าวนี้ หาไม่ได้ในเทวดาอินทรพรหมยมยักษ์ หรือแม้จากศาสดาเจ้าลัทธิอื่นใด พระองค์ทรงมีพระมหาอานุภาพเพียงแต่บุคคลใดจะได้เอ่ยพระนามของพระองค์ บุคคลนั้นก็สามารถปลอดภัยได้อย่างมหัศจรรย์ ตามเรื่องที่เล่ากันมาในธรรมบทว่า เด็กคนหนึ่งไปเก็บฟืนกับบิดา แต่โคที่เทียมเกวียนหลุดจากที่ผูกหนีเข้าเมืองเสียก่อน บิดาจึงทิ้งลูกไว้ตามโคเข้าไปในเมือง เมื่อเข้าเมืองเป็นเวลาเย็นประตูเมืองปิด กลับออกมาไม่ได้ ลูกน้อยที่ถูกทิ้งอยู่คนเดียวเลยนอนอยู่นอกเมืองนั่นเอง ตกกลางดึกมีพวกยักษ์หรืออมนุษย์เข้ามาประทุษฐร้ายเด็กผู้นั้น โดยจับลากขาไปจะกินเสีย เด็กตกใจตื่น ทันใดก็ระลึกถึงพระพุทธเจ้าขึ้นได้ จึงร้องออกไปว่า *"นะโมพุทธัสสะ"* ซึ่งแปลว่า *"ข้าขอนมัสการพระพุทธเจ้า"* พวกยักษ์เมื่อได้ยินพระนามของพระพุทธเจ้า ก็เกิดความเกรงกลัวรีบปล่อยเด็กแล้วหนีไป ครั้งนั้นความได้ทราบไปถึงพระเจ้ากรุงราชคฤห์ จึงได้เสด็จไปเฝ้ากราบทูลถามพระพุทธเจ้าตามเรื่องที่เกิดขึ้นแก่เด็ก พระพุทธเจ้าตรัสว่า

"การกราบไหว้ระลึกถึงพระองค์เท่านั้น ยังไม่พอ จะต้องระลึกถึงพระธรรมพระสงฆ์ด้วย และต้องมีสติตั้งมั่น ไม่ประทุษฐร้ายเบียดเบียฬใคร ตลอดจนมีจิตแผ่เมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งปวง"

ท่านผู้อ่านทั้งหลาย การบูชาพระเครื่องโดยยึดเอาเป็นที่พึ่งที่ระลึกแทนองค์พระพุทธเจ้าย่อมมีผลเลิศตามที่ได้บรรยายมาดังนี้ แต่พึงเข้าใจว่า พระบรมพุทธานุภาพจะป้องกันรักษาเฉพาะผู้ประพฤติตามครรลองคลองธรรมเท่านั้น เพราะ *"ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม"* มิได้คุ้มครองบุคคลผู้กระทำความชั่วอย่างใดเลย.

พระเครื่อง

(ตอนที่ ๑๒)

เมื่อได้บรรยายเรื่องพระเครื่องไปแล้ว ๑๑ ตอน ได้มีผู้ขอให้ประมวลเรื่องพระเครื่องตั้งแต่ต้นให้ฟังสักครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ยังไม่ได้ฟังตอนต้น ๆ หรือหาหนังสือตอนต้นอ่านไม่ได้ และขอให้เขียนเรื่องพระเครื่องต่อไปอีก อย่าเพิ่งให้จบเสียก่อน ข้าพเจ้าเห็นสมควรจะประมวลให้ฟังตามคำขอ แต่การให้เขียนต่อไปอีกนั้น ต้องสุดแต่โนกาสจะอำนวย เพราะการเขียนเรื่องพระเครื่องต้องค้นคว้าหาหลักฐานมาประกอบการเขียนมากอยู่ จึงขอแจ้งไว้ในที่แห่งนี้ด้วย ถ้ามีโอกาสว่างพอจะค้นมาเขียนได้ก็จะเขียนสนองศรัทธาของท่านทั้งหลายต่อไป

พระเครื่อง ที่ได้เขียนมาแล้วนั้น โปรดอย่าเข้าใจว่าเป็น "เครื่องราง" อย่างสิ่งกายสิทธิ์ประเภทอื่น ไม่ใช่ ปูนหิน ดินเหนียว เบี้ยววิเศษ ฯลฯ ที่ได้พรรณนามาแล้ว

พระเครื่องนี้เรียกอย่างเต็มที่ว่า "*พระเครื่องราง*" เป็นพระองค์เล็ก ๆ สร้างด้วยดินเผาบ้าง โลหะบ้าง ชินบ้าง ผงเกษรดอกไม้บ้าง โดยพระคณาจารย์ พระมหาเถรผู้ทรงคุณวิเศษทางพระพุทธศาสนาหรือผู้ทรงคุณวิเศษลางท่าน พระเครื่องที่สร้างขึ้นมักจะสร้างเป็นรูปพระพุทธเจ้าปางต่าง ๆ หรือสร้างรูปพระสาวกผู้เลิศในทางเอตะทัคคะแต่ละวิชา วัตถุประสงค์ที่สร้างพระเครื่องขึ้น เกิดจากความมีศรัทธาปสาทะของพุทธมามกผู้นับถือพระพุทธศาสนา ที่ต้องการจะนำเอาพระองค์เล็ก ๆ ติดตนไปในที่ต่าง ๆ ได้ทุกโอกาส เพื่อเป็นมิ่งขวัญและกำลังใจยึดเหนี่ยวให้เกิดความมั่นคงในพระบรมพุทธานุภาพ เพราะเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า พระเครื่องนั้นบรรจุไว้ด้วยพระอุตตมธรรมและพุทธาคมอันเป็นมิ่งมงคลสูงสุด ส่งผลให้ผู้มีจิตศรัทธาประสบความสำเร็จและเจริญรุ่งเรืองด้วยมนุษยสมบัติตลอดจนป้องกันสรรพภยันตรายได้ทุกประการ

พระเครื่องรางได้เริ่มสร้างขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อไร สันนิษฐานกันว่าเมื่อพุทธ-ศาสนิกชนได้รับเอาพระไตรสรณาคมน์มาเป็นที่พึ่งที่ระลึกแล้ว อันพระพุทธปฏิมากรรูป

แทนองค์พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าของชาวเรานั้น ช่างปฏิมากรรมได้นฤมิตรขึ้นอย่างสวยงามต้องตามพุทธลักษณะเป็นอุคคหะนิมิตรติดตาตรึงใจของผู้เคารพกราบไหว้บูชาในยามต้องจากบ้านไปไกลในถิ่นทุรัศกันดาร หรือไปรบทัพจับศึก ก็ประสงค์จะใคร่ได้พระพุทธรูปไปบูชาด้วย แต่คงไม่สามารถจะนำเอาพระพุทธรูปขนาดใหญ่ไปได้ บรรดาพุทธศาสนิกชนจึงได้พร้อมกันขอให้พระคณาจารย์หรือพระมหาเถรผู้ทรงคุณวิเศษ สร้างพระพุทธรูปองค์เล็ก ๆ ขึ้น สำหรับจะได้อาราธนานำติดตัวไปได้ทุกหนทุกแห่งตามความปรารถนา เพื่อปกป้องผองภัยและเพื่อมีไชยชำนะศัตรูตลอดจนเป็นมิ่งขวัญประจำตัว

ความนิยมสร้างพระเครื่องมีมานานดังได้กล่าวมา แม้ในประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาแบบอุตตรนิกาย เช่น ในประเทศธิเบต ประเทศชวา และประเทศกัมพูชา ประเทศพะม่า ประเทศอินเดียที่นับถือแบบทักษิณนิกาย โดยเฉพาะในประเทศอินเดียเรียกพระเครื่องว่า *"พระพิมพ์"* ซึ่งส่วนมากทำด้วยดินเผา ส่วนพระเครื่องของไทยเราที่ทำด้วยดินเผาก็มี ทำด้วยผงเกษรดอกไม้ก็มี ทำด้วยแร่เหล็กหรือเนื้อชินก็มี เท่าที่สามารถจะค้นประวัติได้ในสมัยพระร่วงกษัตริย์ราชวงศ์สุโขทัยก็ได้นิยมสร้างพระเครื่องมาแล้วคือพระที่เราเรียกกันว่า *"พระร่วง"* เป็นต้น

นอกจากสร้างพระเครื่องเพื่อติดตัวไปเคารพบูชาแล้ว การสร้างพระเครื่องยังมีความประสงค์เพื่อให้เป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาอีกด้วย เพราะเหตุใดจึงต้องสร้างเพื่อสืบอายุพระพุทธศาสนาได้อธิบายกันมาว่าเพราะกลัวว่าศาสนาพุทธจะสูญเมื่อครบ ๕๐๐๐ ปี จึงได้สร้างพระพิมพ์พระเครื่องนับเป็นจำนวนหมื่นแสนใส่กรุใส่เจดีย์ หรือใส่พระปรางค์ไว้ อย่างเช่นการสร้างพระเครื่องกำแพง ๕๐๐ ที่ขุดได้จากกรุกำแพงเพชรสุโขทัย พระยืนแบบลีลาขุดได้จากกรุเมืองไชยปราการ พระเครื่องประเภทนี้ส่วนใหญ่มักสร้างด้วยชิน สร้างไว้ครั้งละมาก ๆ ลางทีก็สร้างเป็นแผงใหญ่เรียงรูปเป็นองค์ ๆ เท่าจำนวนพระชาติในชาดกบ้าง สร้างจากแบบพระพุทธจริยาวัตรเป็นพระเดิน พระยืน พระนั่ง และพระนอนบ้าง ถ้าสร้างกันเป็นจำนวนหมื่นจำนวนแสนองค์ พระมหากษัตริย์เป็นประมุข

และอุปถัมภ์ในการสร้าง มีพระเถรานุเถระผู้ทรงคุณวิเศษได้อภิญญาณ ฌานสมาบัติแก่กล้าร่วมด้วย เมื่อสร้างเสร็จก็แจกจ่ายไปในหมู่ผู้มีศรัทธาปสาทะ ส่วนที่เหลือจากแจกจ่ายก็นำไปบรรจุไว้ในปรางค์ในสถูปในเจดีย์ เพื่อให้เป็นหลักฐานสืบศาสนาอันสถาวรของพุทธศาสนาในอนาคตกาล เพราะเชื่อกันมาตั้งแต่แรกว่า เมื่อถึงอันตรธานกัปปแล้วทุกสิ่งทุกอย่างจะสูญสิ้นด้วยไฟประไลยกัลป์ แต่พระเครื่องพระพิมพ์จะอยู่เป็นรากฐานทางพุทธศาสนาให้คนชั้นหลังได้ศึกษาค้นคว้ากันต่อไป

วิธีการสร้างพระเครื่องใช้วัสดุในการสร้างส่วนใหญ่เกือบจะเหมือน ๆ กัน เว้นแต่ลักษณะเนื้อ ผง ชิน ดิน แร่ โลหะ ตลอดจนเกษรดอกไม้และสิ่งศักดิ์สิทธิ์จากสังเวชนีย-สถานมาผสมไว้ด้วย ความนิยมในการสร้างรูปแบบ ก็แตกต่างกันไปตามยุคตามสมัย เช่น ยุคเชียงแสน ยุคสุโขทัย นิยมสร้างแบบลีลา อันหมายถึง การเสด็จออกสั่งสอนเวไนยสัตว์ขององค์พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา ต่อมาสมัยอยุธยาสร้างเป็นพระมารวิชัยองค์เล็ก ๆ หรือสร้างเป็นพระภควัม สมัยธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์สร้างพระเครื่องแบบต่าง ๆ อีกมากมาย จนเหลือวิสัยที่จะกล่าวให้ครบถ้วนได้ เช่นมีพระแบบสมาธิเพชร แบบประทานปฐมเทศนา แบบประทับยืนทิ้งพระพาหา ประทับยืนยกพระหัตถ์เบื้องขวาบ้าง สิ่งเหล่านี้ได้สร้างขึ้นเพื่อจะให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวในพระบรมพุทธานุภาพแห่งพระบรมศาสดาและเพื่อที่จะให้ผู้พบเห็นตระหนักได้ทันทีว่า พระเครื่ององค์เล็ก ๆ นั้นเป็นรูปพุทธปฏิมากรผู้เป็นพระพุทธเจ้าองค์ที่ ๔ แห่งภัทรกัปป์นี้

การสร้างพระเครื่องด้วยผง ชิน ดิน แร่ ตามที่กล่าวมาแล้ว พระเครื่องยังผสมด้วยผงที่จารึกหัวใจ พระคาถา *นะปฐมกัปป์* ที่เริ่มด้วย “*ปฐมํกลลํโหติ*” และผงเกษรดอกไม้ ๑๐๘ ชนิดอีกด้วย ส่วนดินที่กล่าวถึงคือดินจากสังเวชนียสถานและดินเจ็ดท่า เจ็ดป่าช้า เจ็ดโป่ง และดินเจ็ดโบสถ์ มาคลุกเคล้า แล้วผสมด้วยน้ำพุทธมนต์ น้ำมันจันทน์ แล้วตั้งพิธีที่เรียกกันว่า โหมกูณฑ์ปลุกเศก แล้วทำพิธีพุทธาภิเษก โดยมีพระมหาเถระผู้ทรงคุณวิเศษกับพระอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญฌานสมาบัติเข้าร่วมคณะปรก เสร็จแล้วนำผงที่คลุกเคล้าลงแม่พิมพ์ ลางอย่างต้องนำออกผึ่งแดด เพื่อให้เนื้อผงที่ยังหมาดอยู่แห้งสนิทแล้วนำเข้าโหมกูณฑ์ในไฟอีก ๑๐๘ คาบ พระเครื่องชนิดผงประเภทที่กล่าวมานี้มีมาก

เพราะสร้างได้ง่าย ส่วนพระเครื่องที่สร้างด้วยแร่โลหะ หรือชินนั้นหาได้ยาก เพราะกว่าจะหาแร่โลหะสกุลเดียวกันมาหลอมให้ละลายเทลงเบ้าแม่พิมพ์และผสมด้วยเนาวโลหะก็เป็นเรื่องยาก เพราะอุปกรณ์การสร้างในสมัยก่อนไม่เหมือนปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้การสร้างพระเครื่องประเภทแร่โลหะหรือชิน คนธรรมดาสามัญขาดกำลังทรัพย์สร้างไม่ได้ จึงเป็นการสร้างที่ต้องอาศรัยอุปถัมภก์แห่งองค์พระมหากษัตริย์ ผู้สมบูรณ์ด้วยเดชะบารมีทั้งสิ้น พระเครื่องที่สร้างด้วยแร่โลหะหรือชินจึงมักขนานนามตามผู้สร้าง เช่น พระร่วง เป็นต้น

การสร้างพระเครื่องหาใช่สร้างด้วยผง ชิน ดิน แร่ เพียงเท่านั้นไม่ แม้การสร้างด้วยไม้แก่นจันทน์ ไม้กฤษณา หิน ทองคำ งาช้าง แก้วผลึก บุศราคัม บุศย์น้ำค้าง แก้วปพาฬ มรกต ก็มี จากรากไม้ไพลว่าน ก็มี สุดแต่ศรัทธาปสาทะของบุคคลจะนิยมการสร้างด้วยสิ่งใด ส่วนรูปพระเครื่องนั้นก็นิยมสร้างตามแบบปางต่าง ๆ ที่ปรากฏในพระพุทธประวัติ เลือกเฉพาะปางที่นิยมในพุทธปาฏิหาริย์กันแพร่หลาย ทั้งนี้ เพื่อเป็นอนุสสติในบรมพุทธาภาพเป็นสำคัญ เฉพาะพระเครื่องที่มีรูปใหญ่กว่าปกติ ถ้าสามารถจารึกพระคาถาลงไว้ได้ก็มักจะจารึกหัวใจพระคาถาต่าง ๆ ลงไว้ เช่นคาถา *"เย ธัมมาเหตุปปภวา ฯ"* กับคาถา *"สัพพะปาปัสสะ อกรณัง ฯ"* หรือ *สัจจะ กิจจะ กะตะญาณัง ฯลฯ*เป็นต้น

เมื่อได้สร้างพระเครื่องเสร็จแล้ว ท่านผู้สร้างก็มักจะนำไปฝังไว้ในเจดีย์ในปรางค์ ในถ้ำ หรือในกรุที่ขุดไว้ เพื่อให้ชนภายหน้ารู้ว่า ที่ซึ่งฝังพระเครื่องไว้นั้น ครั้งหนึ่งเคยเป็นดินแดนที่พระพุทธศาสนาได้ประดิษฐานอยู่ ซึ่งพระเครื่องที่จารึกพระธรรม-คาถาอยู่ในที่แห่งใด ก็เท่ากับมีพระธรรมเจดีย์อยู่ในที่แห่งนั้นนั่นเอง นับเป็นศิริมงคลมิ่งขวัญที่ควรกราบไหว้บูชาอย่างยิ่ง

ผู้สร้างพระเครื่องต้องประกอบด้วยศีลจารวัตรอันดี มีพรหมจรรย์ไม่ด่างพร้อยถ้าเป็นฆราวาสก็ต้องมีฆราวาสธรรม มีเบญจศีลบริสุทธิ จึงจะสามารถสร้างพระเครื่องให้ผลโดยสมบูรณ์ได้ตามความประสงค์ มิเช่นนั้นแล้วการสร้างพระเครื่องย่อมขาดความศักดิ์สิทธิ์เพราะผู้กระทำไม่มีศีล เมื่อคนไม่มีศีลมีธรรมมาประกอบพิธีกรรม พิธีกรรมนั้นก็ต้องหย่อนความสำคัญไปเป็นธรรมดา

อานุภาพหรือปาฏิหาริย์ของพระเครื่องมีประการใดบ้าง สิ่งนี้เป็นเรื่องน่าพิจารณาและน่าศึกษา เพราะว่าในปัจจุบันมีผู้นิยมและศรัทธาปสาทะในพระเครื่องเป็นจำนวนมิใช่น้อย แต่ละคนได้มีพระเครื่องประจำตัว มากบ้างน้อยบ้าง และมีแบบปางต่าง ๆ และขนานนามต่าง ๆ กัน เช่น พระร่วง พระกำแพง พระผง พระสุพรรณ พระยอดธง พระนางพระยา พระท่ากระดาน พระปทุม พระสมเด็จพระพุฒาจารย์ ฯลฯ จะจารนัยในที่นี้ให้หมดได้ยาก พระเครื่องเหล่านี้ขึ้นชื่อว่า มีอานุภาพหรือปาฏิหาริย์ เป็นยอดเยี่ยมทั้งสิ้น ส่วนอานุภาพหรือปาฏิหาริย์จะเกิดได้อย่างไรนั้น เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการอธิบายแต่จะกล่าวเพียงย่อ ๆ ดังต่อไปนี้

ได้กล่าวมาแล้วว่า การสร้างพระเครื่องแต่ละประเภท ผู้สร้างเป็นพระมหาเถรผู้ทรงคุณวิเศษ หรือเป็นพระคณาจารย์ผู้ทรงคุณวิเศษ สร้างขึ้นด้วยการบริกรรมปลุกเศก ลงคาถามหาพุทธาคม และพระปรมัตถ์พระธรรมพระอริยสัจจ์ อันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ส่วนชนิดที่สร้างด้วยผงคาถาต่าง ๆ ที่เขียนบนกระดานชะนวนแล้วลบเอาผงมาผสมพระเครื่องนั้น ก็นิยมกันว่าเป็นผงวิเศษ ได้จากการจารึกพระธรรมคาถามาแล้ว นอกจากนั้นยังได้ผ่านการประจุพระพุทธาคมของพระคณาจารย์ที่เพ่งเอาพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ เป็นสรณะ เมื่อพระเครื่องได้สร้างขึ้นโดยวิธีการอันบริสุทธิ์ปราศจากกิเลศมารและมายามาเป็นเครื่องขัดขวางเช่นนี้แล้ว พระเครื่องที่สร้างนั้นย่อมทรงอานุภาพ ทรงปาฏิหาริย์เพราะพระพุทธปาฏิหาริย์นั้นเป็นที่ล้นที่พ้น เมื่อบุคคลใดเข้าถึงพระธรรม มีพระธรรมเป็นสรณะด้วยดวงจิตอันตั้งมั่นด้วยความไม่วิตกกังวลสงสัย ด้วยพุทธปาฏิหาริย์ ด้วยบรมพุทธานุภาพ ย่อมดลบันดาลให้บุคคลผู้เคารพนับถือกราบไหว้ยึดหน่วงเป็นสรณะปลอดภัยอันตรายทั้งปวง ประสบความสุขความเจริญในความเป็นอยู่ในโภคสมบัติในหน้าที่การงานสมสภาวะสิ่งเหล่านี้เป็นพุทธปาฏิหาริย์อันพึงเกิดได้อย่างแน่นอนโดยไม่ต้องสงสัย

ได้กล่าวมาแล้วว่า ผู้นิยมศรัทธาในพระเครื่องต้องมีน้ำใจบริสุทธิ์สอาด ต้องไม่เบียดเบียฬเพื่อนมนุษย์ให้เดือดร้อน เบียดเบียฬประชาชนให้ได้รับความทุกข์ยุคเข็ญด้วยประการใด ๆ ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดมิได้ปฏิบัติโดยสุจริตธรรมเช่นนี้ ต่อให้ได้พระเครื่องอัน

วิเศษสุดมาไว้กับตน พระเครื่องก็หาอาจจะปกป้องบุคคลเหล่านี้ให้พ้นจากความผิดทางกฎหมายบ้านเมืองไปได้ไม่ เพราะคติทางพุทธศาสนา มีอยู่ว่า *"ทำดีได้รับผลดี ทำชั่วได้รับผลชั่ว"* คนทำความชั่วจะได้รับผลดีไม่เคยมี มีแต่ผลชั่วสนองเหมือนกงเกวียนหมุนตามรอยเท้าโค ฉะนั้น

ด้วยเหตุนี้ จึงยืนยันได้ว่า *"พระเครื่อง"* มีอานุภาพคุ้มครองป้องกันสรรพภัยและนำลาภยศสรรเสริญสุขเจริญโภคทรัพย์มาสู่ผู้ปฏิบัติบูชาได้ ในมุมกลับ ถ้าผู้ปฏิบัติบูชานำพระเครื่องไปใช้ในทางผิด ก่อความหายนะเดือดร้อนวิปฏิสารแก่คนอื่น จึงเป็นการปฏิบัติบูชาพระเครื่องในทางผิดพลาด สิ่งเหล่านี้เป็นหายนะแก่ผู้ปฏิบัติบูชาพระเครื่องมาแล้วมากต่อมาก

พึงเข้าใจว่า พระบรมศาสดาของชาวเราทรงเป็นพุทธะ ทรงตรัสรู้พระอนุตตรธรรมวิเศษ ทรงมีพระคุณบริสุทธิ์อยู่เหนือโลก ทรงมีพระปัญญาส่องแจ้งทั่วทวีป ทรงมีพระกรุณาต่อเวนัยสัตว์ยิ่งล้น จนยากที่จะมีศาสดาเจ้าลัทธิใดเสมอเหมือน ทรงเป็นเอกในทุกทาง ทรงเป็นศาสดาจารย์ของเทวดาอินทร์พรหมยมยักษ์ ด้วยเหตุนี้ การที่เราเคารพบูชาปฏิบัติประพฤติธรรม จึงเป็นการเคารพต่อพระองค์ ด้วยอานุภาพแห่งการปฏิบัติธรรมผู้นั้นย่อมมีธรรมเป็นเครื่องคุ้มครอง

ข้อสำคัญที่สุด แม้เราทั้งหลายจะได้เคารพกราบไหว้พระรัตนตรัยเป็นสรณาคมน์แห่งตนแล้ว ยังต้องเป็นคนมีสติ ไม่ประมาทตั้งมั่นอยู่ในธรรม ไม่เบียดเบียนใคร ไม่ทำชีวิตอันเป็นที่รักให้ตกร่วงมีจิตต์เมตตาในสรรพสัตว์ นี่แหละคือผลที่จะได้แก่ผู้ที่นิยมศรัทธาปสาทะในพระเครื่อง เพราะธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรมอยู่ชั่วนิรันดร.

พระเครื่อง
(ตอนที่ ๑๓)

ตอนที่ ๙ และ ตอนที่ ๑๐ ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงเรื่อง "*ปรอท*" และ "*เหล็กไหล*" ไว้ว่า ผู้ที่สำเร็จปรอท และ สำเร็จ เหล็กไหล อันถือกันว่าเป็น "*ผู้วิเศษ*" หรือ เรียกกันว่า "*ผู้ประกอบกายสิทธิ์*" การที่มีความนิยมนับถือกันเช่นนี้ เป็นความนิยมที่มีมาแต่โบราณ พระคณาจารย์สำคัญในอดีต ล้วนแต่พกตำรา *แร่ปรอท เหล็กไหล ไข่ทองแดง* กันไว้สำนักละหลายคัมภีร์ แม้แต่ สุนทรภู่ เมื่อออกจากราชการ ในรัชกาลที่ ๓ ก็ได้เข้าอุปสมบทแล้วออกธุดงค์ แสวงหา "*แร่ปรอท*" ตามที่ได้ลายแทงมาจาก "*อาจารย์ทอง ขาวบ้านจุง*" สุนทรภู่ พยายามเดินทางไปจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อหา *แร่* กับ *พระปรอท* ที่ *เขาโพรง* ปัจจุบันอยู่ที่อำเภอสามชุก แล้วเลยขึ้นไปถึงดงกะเหรี่ยง เมืองกาญจนบุรี แต่ไม่เป็นผล ท่านรำพันไว้ใน รำพันพิลาป ว่า

"ครั้งไปด่านกาญจน์บุรีอยู่ที่กะเหรี่ยง　　ฟังแต่เสียงเสือสีห์ชะนีหนาว
นอนน้ำค้างพร่างพนมพร้อยพรมพราว　　เพราะเชื่อลาวลวงว่าแร่แปรเป็นทอง
ทั้งฝ่ายลูกถูกปอบมันลอบใช้　　หากแก้ได้ให้ไปเข้ากินเจ้าของ
เข้าวัสสามาอยู่ที่สองพี่น้อง　　ยามขัดข้องขาดมุ้งริ้นยุงชุม
ทุกเช้าค่ำลำบากแสนยากยิ่ง　　เหลือทนจริงเจ็บแสบใส่แกลบสุม
เสียงฉู่ฉู่หวู่ว่อนเวียนร้อนรุม　　เป็นกลุ่มกลุ่มกลุ้มกัดนั่งปัดยุง
โอ้ยามยากอยากใคร่ได้เหล็กไหลเล่น　　ทำนองเป็นปั้นเตาเผาถลุง
ลองตำราอาจารย์ทองบ้านจุง　　จนเกลือหุงหายสูญสิ้นทุนรอน"

สุนทรภู่ ไปหาพระปรอทตามลายแทง กล่าวไว้ในโคลงนิราศสุพรรณ ที่ข้าพเจ้าได้นำมาพรรณนาไว้ในบทที่ ๙ แล้ว ทั้งแร่ เหล็กไหล และ พระปรอท ที่สุนทรภู่ปรารถนา ปรากฏว่าเหลวหมดทั้งสามอย่าง คือ ไม่ได้ผลเลย แต่ความเชื่อของผู้ที่มีศรัทธาก็ยังมีอยู่คือ เชื่อกันในด้าน สำเร็จปรอท สำเร็จเหล็กไหล มิใช่เชื่อว่าถ้าหากได้แร่ลางอย่างมาผสมกับน้ำยาหุงเข้ากันสำเร็จดีแล้ว ซัดตะกั่วให้เป็นทองคำได้ ดังตำราท่าน

อาจารย์ทอง บ้านจุง นั้นเป็นความเชื่ออีกประการหนึ่ง มิได้เกี่ยวกับการอยู่ยงคงกะพัน ที่เชื่อกันในด้าน *สำเร็จ ปรอท สำเร็จ เหล็กไหล ไข่ทองแดง* นั้น เป็นการเชื่อทางไสยศาสตร์ ถ้าผู้ใดสามารถทำให้ปรอทแข็งได้ ทำให้เหล็กไหลแข็งได้ และ มีไข่ทองแดง ผู้นั้นก็เป็นผู้วิเศษ ตั้งตัวเป็นคณาจารย์มีลูกศิษย์ลูกหามาก เช่น *เถรขวาด* ตามตำนานของชาวโยนกว่า เป็นผู้สำเร็จปรอท สามารถล่องหนหายตัว นฤมิตรบิดเบือนกายได้ตามปรารถนา เป็นผู้ที่มีความสามารถมาก ได้เป็นพระคณาธิการ ของพระเจ้าเชียงอินทร แห่งนวบุรีศรีเชียงใหม่ ได้รับพระราชทานพระอารามหลวงให้จำพรรษาเป็นพิเศษ ชื่อว่า วัดเถรขวาด ยังมีอยู่จนบัจจุบันนี้

ในวรรณคดีของไทย คือ เสภา ขุนช้าง—ขุนแผน ก็กล่าวยกย่องเถรขวาดไว้เป็นอันมาก ว่าเป็นผู้มีความรู้และสำเร็จปรอท น่าสังเกตอยู่อย่างหนึ่งว่า ปรอท นั้นเหลวลื่นไหลว่องไวรวดเร็ว ถ้าผู้ใดสามารถทำให้ ปรอท แข็งตัวได้ ก็เรียกกันว่า สำเร็จปรอท และเมื่อทำสำเร็จแล้วต้อง *"อม"* ไว้ในปาก เถรขวาดก็ทำแบบเดียวกัน วันนั้นจะไปแก้แค้นพลายชุมพล พอครองจีวรคาดราตคตเสร็จแล้วก็

"อมปรอทกายสิทธิ์ฤทธี ดูยามศรีอุบากองเป็นโชคชัย
แล้วดูห่วงทักทินสิ้นทั้งเมม เป็นอย่างเอกในตำราว่าบ่าไมย
พระสุริโยตกต่ำลงรำไร ลงบันไดบ่ายหน้ามาพายัพ"

การอมปรอท เพื่อความกายสิทธิ์หรือเพื่อสำเร็จ เห็นจะเป็นความเชื่อที่มีกันมาแต่โบราณกาล ตามพระราชพงศาวดารฉบับเชลยศักดิ์ จึงเล่าไว้ว่า สมเด็จพระเจ้าอุทุมพรทรงอมปรอท จนพระทนต์ร่วงหมดทั้งโอษฐ์ น่าสงสัยและน่าศึกษาอยู่อีกอย่างหนึ่งว่า *ทำไมปรอทจึงต้องเลี้ยงด้วยน้ำผึ้ง และปรอทชอบลงกินน้ำผึ้ง* สุนทรภู่ก็กล่าวไว้ในนิราศสุพรรณเหมือนกัน ลองพิจารณาดูก็ยังมองไม่เห็นที่มา เห็นจะเป็นเพราะการทำให้ปรอทแข็งตัวมีความยากเช่นนี้กระมัง จึงกล่าวกันว่าถ้ามีผู้หนึ่งผู้ใดทำปรอทสำเร็จได้ ก็เป็นผู้วิเศษมีกฤตยาคุณเลื่องฦๅไปทั่วทิศทีเดียว

ส่วนการ *"สำเร็จเหล็กไหล"* ก็อีกประเภทหนึ่ง เพราะเหล็กไหลนั้นเป็นเหล็กตระกูลหนึ่งที่อ่อนกว่าเหล็กธรรมดา เล่ากันว่า เพียงแต่เอาเทียนลนก็ละลายไหลเยิ้มออก

ได้ กล่าวกันว่ามีตำราหลอมเหล็กไหลอยู่ตำราหนึ่ง สามารถทำให้ "*เหล็กไหล*" กลายเป็นเหล็กวิเศษขึ้นมาได้ตามต้องการ ดั่งพระอาจารย์โคบุตรผู้ถอดดวงใจทศกรรฐ์ออกมาใส่กล่องศิลาไว้ได้ โดยทศกรรฐ์มิเป็นอันตราย จนเลื่องฦๅไปทั้งเมืองลงกา ตำราของพระโคบุตรต้องเอา เหล็กไหล แร่พลวง และปรอท ผสมด้วยกันแล้วตั้งไฟถลุง

" — วันนั้นพระมหาอาจารย์ สาละวนลนลานทำการใหญ่
เรียกหาสานุศิษย์ให้ติดไฟ ถลุงหลอม เหล็กไหล แร่พลวง
เอาปรอททองลงให้กินกัน สีสันดั่งดาวขาวช่วง
แล้วเก็บไว้ใส่แช่น้ำผึ้งรวง ฉันดีพีพ่วงมีกำลัง
คิดจะใคร่ให้เป็นกายสิทธิ์ อิทธิฤทธิ์เหาะได้ดั่งใจหวัง
อุส่าห์สุมรุมไฟระไวระวัง ไม่เหนื่อยนั่งอุตลุดในกุฎี

รายพระอาจารย์โคบุตรนี่แปลก เอาเหล็กไหล แร่พลวง ปรอททอง ที่ถลุงหลอมเข้ากันแล้วลงแช่ในน้ำผึ้งเก็บเอาไว้ฉัน ไม่ทราบว่าจะต้องการมีกำลังไปทำไม

บังเอิญที่บ้านข้าพเจ้ามีตำราเหล็กไหลอยู่เล่มหนึ่ง มีข้อความพิศดารยิ่งนัก เดิมเป็นตำราโบราณอยู่ในสมุดข่อยตกทอดมาอยู่ที่ข้าพเจ้า เมื่ออ่านดูเห็นว่ามีกล่าวถึงเหล็กไหลต่างๆ ถึง ๑๗ ประการ เป็นเรื่องน่าศึกษาเพราะเป็นความเชื่อถือของคนโบราณเขาคิดเขารู้กันอย่างนั้น แม้ในปัจจุบันเราจะรู้จักเหล็กไหลในด้านเป็นโลหะประเภทหนึ่งก็ตาม ก็ไม่ควรจะเห็นว่าคนโบราณงมงายต่อสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ เพราะความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์เรา ย่อมพยายามแสวงหาความรู้ในสิ่งนั้นๆ ตามกำลังความคิดกำลังปัญญาของตน ไปจนกว่าจะได้รับความรู้ที่แท้จริง และวิธีการให้ได้มาซึ่งความรู้ ก็สุดแต่จะได้จากเกจิอาจารย์แต่ละสำนัก สมัยนั้นความรู้ทางวิทยาศาสตร์ มิได้เจริญรุ่งเรืองเหมือน ปัจจุบัน เพียงสามารถศึกษารู้สกุลเหล็กได้ถึง ๑๗ ประการ ก็นับว่าสามารถเอาการอยู่มากทีเดียว

สกุลเหล็กไหลที่ข้าพเจ้ามีอยู่ จะขอนำมาให้ท่านอ่านลางตอน และจะคัดตามอักษรวิธีที่ปรากฏอยู่ในสมุดข่อย เล่มที่กล่าวนั้น

"...สิทิการิยะ พระฤาสี ทั้ง ๘ พระอง จึงมาขิดกัน ตั้งตำราเหลกไล้ทัง ๑๗ ประการไว้ ท่าผู้ใดจะเรียนรู้ ทำเหลกเป็นกายสิท อายุอัณรรชณะก็ดี ให้ผู้นั้นผู้นั้น มี

ความเพียนพิจระณา ให้รู้จักเหล็กนั้นก่อน ท่ารู้จักพาสกูณเหลกแทแล้ว จะทำให้สำเรจ์ทุกประการแลให้ยู่แก่สิน {๕ ๘ แล..."

เพื่อสะดวกแก่การอ่าน ข้าพเจ้าจะแปลงอักขรวิธีเป็นแบบปัจจุบัน ตำรานั้นเขียนแสดงสกุลเหล็กไหล ๑๗ ประการไว้ดังนี้

"อันว่า พงษาวดารเหล็กไหล ๑๗ ประการ เหล็กไหลตัวผู้ ๑ ตัวเมีย ๑ เหล็กมันปูตัวผู้ ๑ เหล็กมันปูตัวเมีย ๑ พลวงกินเหล็ก ๑ เหล็กบ้าน ๑ เหล็กกินตัวเอง ๑ เหล็กไข่มด ๑ เหล็กสังกะฎี ๑ เหล็กลูกนูน ๑ น้ำตาเหล็ก ๑ เหล็กทุมพร ๑ เหล็กกายสิทธิ์ ๑ เหล็กเจ้า ๑ เหล็กมูล ๑ เหล็กการ ๑ เหล็กทนะสิทธิ์ ๑ เปี่น ๑๗ ประการแล"

ต่อจากนั้นพระอาจารย์เจ้า ก็แสดงคุณสมบัติของเหล็กแต่ละอย่างไว้ว่าเหล็กอย่างไหนชอบทำอะไรดังนี้

"เหล็กการสิทธิ์ เหล็กกายะสิทธิ์ เหล็กทนะสิทธิ์ เหล็กกินตัวเอง ๔ ประการนี้ ชอบทำกายะสิทธิ์ แล ฯ"

"เหล็กพลวง เหล็กไข่มด เหล็กเจ้า เหล็กมูล เหล็ก ๔ ประการนี้ ชอบทำยา แล ฯ"

"เหล็กไหลตัวผู้ ๑ เหล็กมันปูตัวผู้ ๑ เหล็กมันปูตัวเมีย ๑ เหล็กสังกะฎี ๑ เหล็กบ้าน ๑ รายด้วยรากไม้ เปลือกไม้ เหล็ก ๕ ประการนี้ ชอบทำทองแล ฯ"

ตรงนี้พระอาจารย์ มิได้บอกไว้ว่ารายด้วยเปลือกไม้ รากไม้อะไร คงจะปิดบังเพราะเป็นตำราซัดแร่ให้เป็นทองเสียด้วย ต่อไปเป็นตำราเหล็กที่ปรุงแล้ว เป็นกายสิทธิ์มีอายุวัณชนะ ท่านจารึกไว้อย่างพิสดาร ดังนี้

"เหล็กไหลตัวเมีย ๑ เหล็กมันปูตัวเมีย ๑ เหล็กทุมพร ๑ น้ำตาเหล็ก ๑ เหล็ก ๔ ประการนี้ชอบทำเงิน แล ฯ"

"ท่านให้พิจารณาดูก่อน ถ้าเหล็กกษัตริย์แท้แล้ว กินขิน กินทองแดง สนิทเป็นเนื้อเดียวหาประกายมิได้ เปราะก็ดีเหนียวก็ดี ครั้นลงน้ำกลมเกลี้ยง ดั่งเสียงเงิน ผิวขาวดั่งเงินก็ดี ผิวดำดั่งรักก็ดี ดังผิวหอมก็ดี ดังผิวปีกแมงภู่ก็ดี พรายดั่งปรอทก็ดี ดั่งพุงปลาก็ดี มัวดั่งขินก็ดี แก่นในขิดกันดังมันเทศก็ดี พรายดั่งปรอทก็ดี ขอบทำกายสิทธิ์อายุวัณขนะ แล ฯ"

ตำราเหล็กไหลมีรายละเอียดพิสดารมาก สมควรจะพิมพ์เป็นตำราโดยเฉพาะเล่มหนึ่งต่างหาก ที่นำมาเพียงเล็กน้อยก็เพื่อประกอบเรื่องให้สมบูรณ์ เพราะเหล็กไหลอยู่ในประเภทเครื่องรางของขลัง ที่นิยมแสวงหากันมาแต่โบราณกาล ดังนั้นข้าพเจ้า จึงขอยุติเพียงเท่านี้ จะกล่าว *ไข่ทองแดง* หรือ *สะดือทองแดง* ในบทต่อไป.

(ยังไม่จบ)

ฉ. กระแสสินธุ์

(นายฉันทิชย์ กระแสสินธุ์)

บ้าน กระแสสินธุ

๑๐๔ ซอยมิตรอนันต์ ถนนนครไชยศรี

สี่แยกราชวัตร พระนคร

พิมพ์ที่กองการพิมพ์สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล นายเสถียร สัตยเลขา ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา ๒๕๑๔